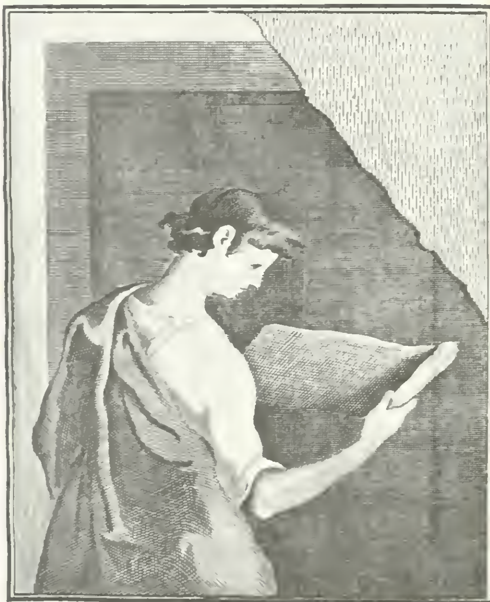

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVA

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XIII

POLITICKÝ OKRES PŘÍBRAMSKÝ.

NAPSAL

DR ANTONÍN PODLAHA.

V PRAZE 1901.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

PŘÍBRAMSKÉM.

NAPSAL

DR ANTONÍN PODLAHA.

V PRAZE 1901.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

PŘEDMLUVA.

Soupis okresu Příbramského vykonal jsem r. 1900 za vlídné a ochotné pomoci všech, s nimiž jsem se při práci své stýkal. Vynikající měrou byl mi na Dobříšsku nápomocen pan Ludvík Z. Kopáček, městský adjunkt v Dobříši, jenž celý okres Dobříšský se mnou procestoval a mnohými vzácnými pokyny a pomůckami ke zdokonalení díla přispěl. Mimo to velikými díky zavázán jsem JJ. *Karlu knížeti z Öttingen-Wallersteinu*, JJ. *Josefu knížeti z Colloredo-Mannsfeldů*, vysoceur. pí. baronce *z Mayersbachu*, vysocedůstojné kolleji OO. Redemptoristů na sv. Hoře; slavnému c. k. hornímu řiditelství, sl. ředitelství c. k. horní akademie a vldpp. vikáři *Ant. Vojáčkovi*, děkanu v Příbrami, *Fr. Začkovi*, vik. sekretáři a faráři v Hluboši, *Em. Hrdličkovi*, faráři na Březových Horách, *V. Čermákovi*, faráři na Slivici, *Fr. Klímovi*, faráři, a *Kar. Lískovi*, kaplanu v Dobříši, Dru *Jindř. Kubatovi*, faráři ve Verměřicích, *M. Novákovi*, faráři ve Středsku, *V. Lefflerovi*, faráři na Makové, *M. Krejčímu*, faráři ve Hbitech; dále pp. *Jos. Hodysovi*, starostovi okr. Dobříšského, *Bl. Mixovi*, starostovi města Příbrami, *J. Novákovi*, hornímu radovi, *F. Hořejšímu*, sekretáři kníž. z Öttingen, p. *K. Hertlovi*, c. k. místodrž. koncept. praktikantu v Příbrami, *M. Bucharovi*, městskému radovi v Příbrami a mn. j.

Dr. Ant. Podlaha.

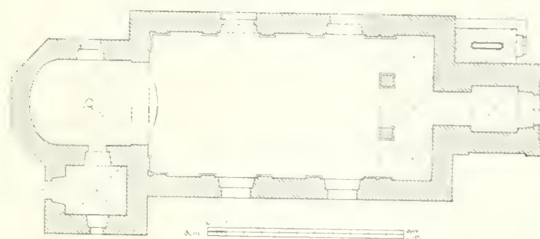
Borotice.

Ludvík Z. Kopáček, Místopis a dějiny obcí okresu Dobříšského v »Památníku okresu Dobříšského« 1898, 93—94; Ottovy »Čechy« IX., 389; Sedláček, Místopisný slovník 47.

CHRÁM NANEBEVZETÍ PANNY MARIE, založený r. 1253; ve stol. XVII. přestavěn; poslední oprava roku 1897 (kdy nová věž přistavěna).

Zevnějšek zcela prostý, architektonicky nezajímavý.

Presbytář 4·75 *m* šir., zevně třemi stranami polygonu, uvnitř segmentem uzavřený. Klenba presbytáře křížová, sbíhající se v malém hladkém

Obr. 1. Borotice. Půdorys kostela.

svorníku. Žebra mají tvar tupého, na obou stranách vydutého klínu. Na koncích jsou žebra dolů jehlancovitě sešikmena. Vystupují ze zdiva asi 44 *cm* od vítězného oblouku ve výši 1 84 *m* nad podlahou.

Presbytář osvětlen jediným obdélníkovým, polokruhovitě zaklenutým oknem.

Vítězný oblouk polokruhový.

Loď obdélníková, uvnitř 8·1 *m* šir., 15·85 *m* dlouhá, rovným stropem krytá. (Viz půdorys na obr. 1.)

V průčelí nová věž.

Křtitelnice cínová, bez víka 0·67 *m*, s víkem 1·09 *m* vysoká. Kotel má podobu obráceného zvonu; po každé straně opatřen jest maskou

v ústech kruh držící; při hořejším okraji pak třemi přidržovadly víka s menšími maskami. Na přední straně kotlu vyryt nápis:

Ke cti a chwale Panu Bohu a blahoſlawene Pannie Marygi nakladem zaduſſy tohoto chudeho Boротickeho a pomoczy dobrych Lydy sPrawena geſt tato krztitedlnicze we cztwrtek po Nediely Smrtedne letha MDCII.

Obr. 2. Borotice. Křtitelnice.

Na zadní straně vyryt znak velmistra křižovnického ve věnci, jakož i písmena ZBAP (Zbinco Berka Archiepiscopus Pragensis) a letopočet 1602. Nohy: nahá mužská poprsí, kolem boků šatem v předu svázaným přepásaná a v dvoupaznehté prohnuté tlapy zvířecí přecházející. (Viz obr. 2.)

Barokní svícny cínové s trojbokým podstavcem spočívajícím na třech drápech držících kouli. Na bocích podstavce hrubý dekor andílkový a květinový; v oblých medaillončích, uprostřed umístěných, vyryto: na prvním: ECCLESIAE B. V. MARIAE BOROTICENSIS, na druhém: ANNO 1692, na třetím kříž s hvězdou.

Zvony:

1. 0·67 *m* šir., 0·525 *m* vys. Nahoře řada drobných výjevů biblických: bohatec a chudý Lazar, milosrdný Samaritán a svatba v Káni galilejské (jako na zvonu Mělnickém; viz Soupis polit. okr. Měl. str. 129. obr. 198.). Na plášti okrouhlý, 13 *cm* v průměru měřící relief »Z mrtvých vstání Páně«

(jako na křtitelnici Kadlínské; viz Soupis polit. okr. Měl. str. 58. obr. 88.) a nápis v obdélníkovém orámování: NE NAM PANE NE NAM ALLE GMENV TWEMV DEY CHWALV 2 Ž. Při dolejším okraji zprohýbaná kartuše držená tritónem a néreidkou; na ní nápis: BRICCIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME ANNO DOMINY MCCCCCLXVIIII. Na dolejším vypuklém

Obr. 3. Borotice. Zvon (č. 2.)

kraji malý medaillonek s poprsím Krista, po jehož stranách čísla letopočtu: 1569.

2. 0·88 *m* šir., 0·67 *m* vys. (Viz obr. 3.) Nahoře vlys sestavený z drobných výjevů z podobenství o marnotratném synu (viz obr. 4.). Pod vlysem perlovec a souvislá řada špicí dolů obrácených akanthových listů, mezi nimiž poloviční rosetty, z nichž vybíhají dva menší kvítky, dále lupen a konečně hrotitý lupenovitý štítek s oblým medaillonkem uprostřed (viz obr. 4.). Na plášti z předu Spasitel pnící na kříži, po jehož stranách

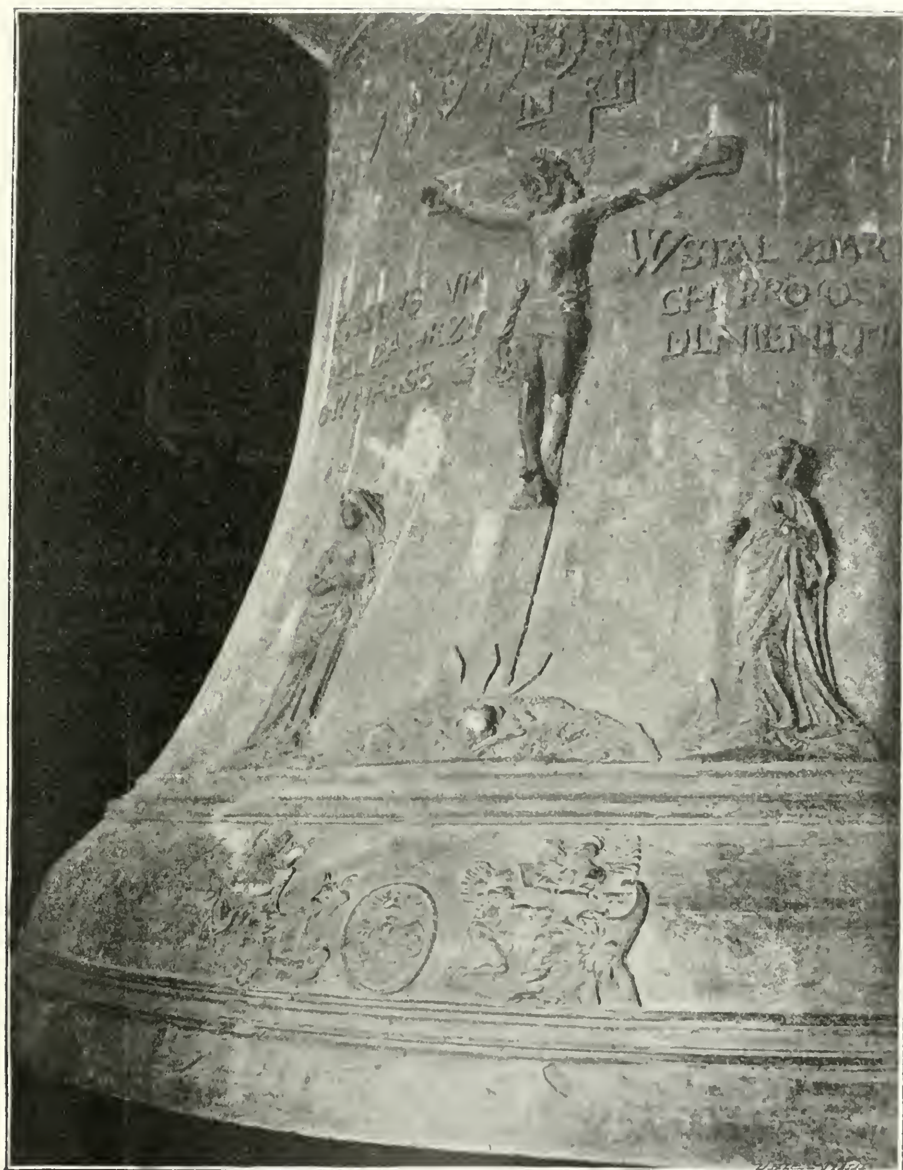
P. Marie a sv. Jan Ev. Po stranách krucifixu nápisy: KRYSTVS VMRZEL ZA HRZYCHY NASSE A WSTAL Z MRTWYCH PRO OSPRAWEDLNIENI NASSE. (Viz obr. 5.) V zadu ve velikém obdélníkovém rámci nápis: LETA PANIE 1586 SLOWVTNY BRYKCY ZWONARZ Z CYNPERKV W NOWEM MIESTIE PRAZSKEM TENTO ZWON VDIELAL DO BOROTICE K ROZMNOZIENI CTI A SLAWY WIECZNEHO PANA BOHA NASSEHO NA-

Obr. 4. Borotice. Detail zvonu č. 2.

KLADEM K TEMVZ KOSTELV W BOROTICY NALEZICYCH OSADNICH. Dole na vydutém okraji v předu mezi malými polovypuklinami evangelistů sv. Lukáše a sv. Matouše medaillon se znakem Brikciovým; v zadu mezi malými polovypuklinami evangelistů sv. Jana a sv. Marka medaillon s hlavou Brikciovou v profilu a opisem: BRICCIVS AERIS FVNDITOR A STANIMONTE.

3. Zvon puklý, nyní v umělecko-průmyslovém museu v Praze.

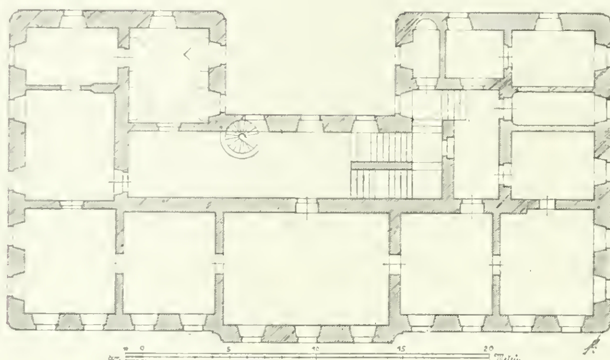

5. Borotice. Polovypuklý krucifix na zvonu č. 2.

Březové Hory viz Hory Březové.

Buková.

Kopáček o. c. 94; Ottovy »Čechy« IX., 392; Sedláček, Místop. sl. 81.

Obr. 6. Buková. Půdorys zámku.

ZÁMEČEK slohu barokového. Jednopatrová stavba obdélníková se dvěma křídly na zad vystupujícími. Nároží zaoblená. V předu mírně v před vystupující risalit (viz půdorys na obr. 6.). V přízemí risalitu segmentovitě

Obr. 7. Buková. Pohled na zámek.

překlenutý vjezd s čtyřlalokovými okny po stranách. Nad vjezdem znaková kartuše. Segment vjezdu nad vraty vyplněn ze dřeva řezaným barokním mřížovím. Na vratech zajímavě kovaný štítek zámkový (viz obr. 8.). Risalit jest nad prvním patrem ozdoben trojhranným římsovím a vybíhá nahoře v nízké patro o třech oknech s velikým segmentovitým štítem, v němž umístěny hodiny (pocházející z věže kostela v Obořišti; byly sem na počátku stol. XIX. přeneseny). Na šindelové střeše cibulová lucernovitá vížka plechem pobitá (viz obr. 7.). V prvém poschodí klenutá kaplička, nic pozoruhodného nevykazující.

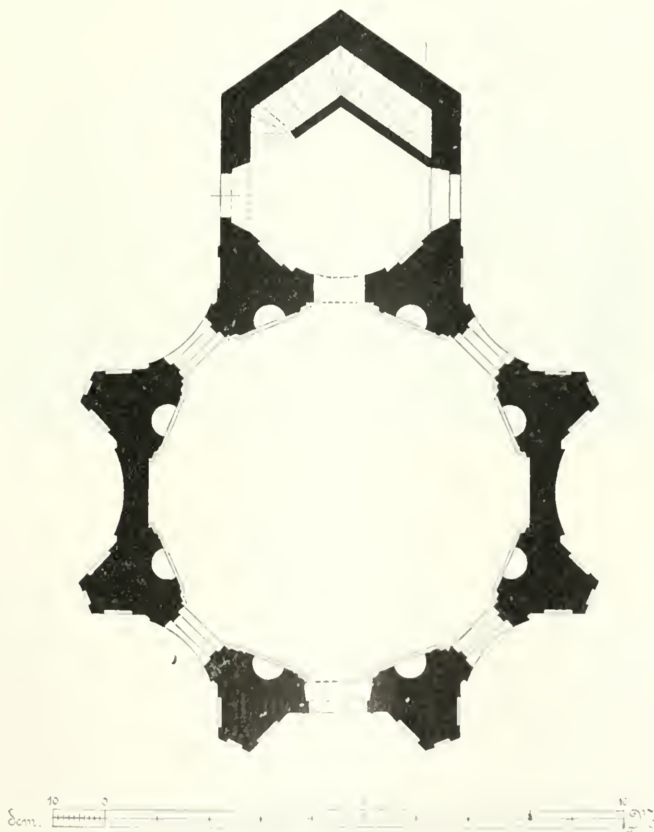

Obr. 8. Buková. Kovaný štítek zámku.

Buš.

Kopáček o. c. 97.

Za obcí Bušskou na rozcestí ku Slapům a Přestavlkům SLOUP »U božích muk« zvaný, postavený prý po 30leté válce; umělecky bezvýznamný.

Obr. 9. Čelyň. Půdorys kaple.

Čelyň.

Kopáček o. c. 98—99.

ZÁMEK zdejší vyhořel v prvé třetině stol. XIX. a byl r. 1831 znovu vystavěn. Jednopatrové stavení obdélníkové s mansardovou střechou a cibulovitou vížkou. V průčelí trojhranný štít. Vnějšek ani vnitřek neposkytují nic umělecky zajímavého.

Obr. 10. Čelyň. Pohled na kapli.

KAPLE v parku u zámku stojící; půdorysem svým zajímavé staveníčko barokní. Půdorys jeví se uvnitř kaple jakožto pravidelný šestnáctiúhelník; zevně jako osmiúhelník s prohnutými stěnami. V nárožích sesíleno jest zdivo pilíři, jež uvnitř polokruhovými výklenky jsou opatřeny. (Viz půdorys na obr. 9.) Vnitřek překlenut kupolovou klenbou. Okna obdélníková, nízkým segmentem překlenutá. Ve výklencích pilířů stojí malé neumělé sošky barokní sv. patronů českých z pálené hlíny. Nad oltářem obdélníkový, obstojně malovaný obraz na plátně: Sv. Jan Nepomucký jako poutník do Staré Boleslavi. V pravém rohu obrazu znak

rodiny Machtů z Löwenmachtu; nad ním písmena: IAM V L M, a pod ním letopočet A · 1727. Vnějšek kaple prostý. Rohové pilíře ozdobeny lisenami. Nahoře obíhá pod střechou jednoduše profilovaná římsa. Střecha stanová, šindelem krytá a lucernovou stříškou zakončená. V zadu přiléhá ke kapli dvěma stranami zakončený a menší podobnou stříškou pokrytý přístavek, v němž umístěno panské oratorium. (Viz obr. 10.)

Čím.

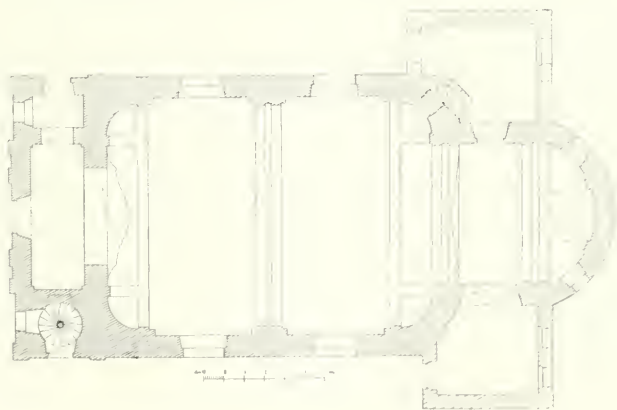
Sedláček, »Hrady« VI., 120; Kopáček o. c. 100—101; Ottovy »Čechy« IX., 388.

Někdejší ZÁMEK zdejší zrušen a v budovy hospodářské proměněn; nynější stavení architektonicky úplně nezajímavo.

KAPLE SV. VÍTA, zrušena po r. 1825; 2 oltáře, obraz sv. Víta a dubové lavice odvezeny do Slap.

Někdejší zdejší tvrz, stávavší zde od XV. stol., stávala nade vsí tam, kde nyní v lese »Dírná« řečeném jakési stopy (kus příkopu) nějakého sídla se spatřují.

Dírná viz Čím.

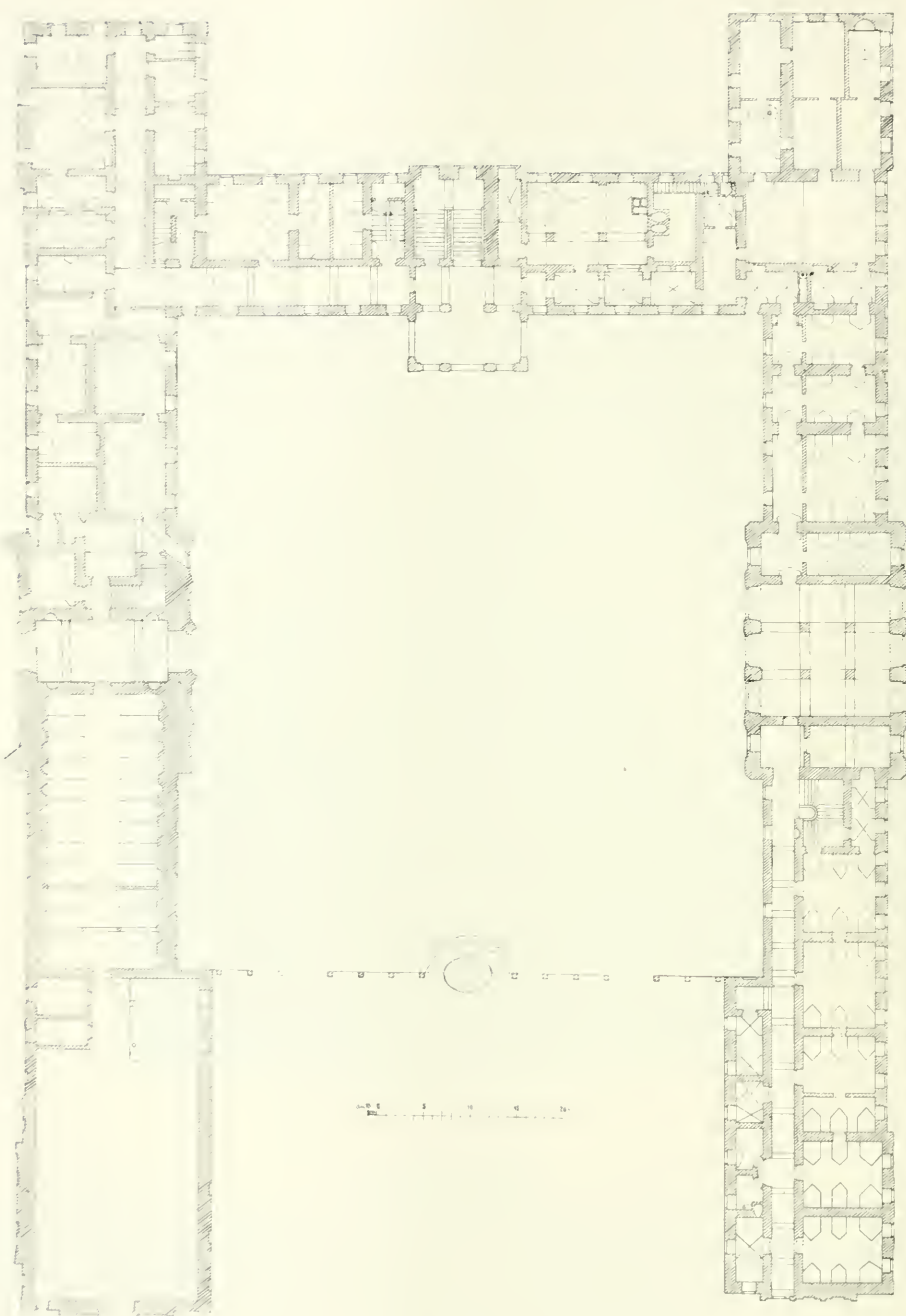

Obr. 11. Dobříš. Půdorys farního kostela.

Dobříš.

L. Z. Kopáček, »Dějiny okresního města Dobříše nad Kocabou« 1893 (rkp.); týž, »O zvonech Dobříšských«, »O Dobříšském hrádku«, »O Dobříšské tvrzi a zámku« (»Noviny z Příbramě« roč. VII., 1894); týž, »Památník okresu Dobříšského« (1898) str. 102—114; Sedláček, »Hrady a zámky« VI., 100 a násl.; Ottovy »Čechy« IX., 374 a násl.

FARNÍ KOSTEL NEJSV. TROJICE, vystavěný v l. 1791—97 na místě loretánské kaple P. Marie (viz půdorys na obr. 11.). Provedl ji v letech 1792—1797 dobříšský kníž. stavitel *Frt. Moravec.* Prostá stavba

Obr. 12. Dobříš. Půdorys zámku.

barokova. Průčelí rozčleněno lesenami. Nade dveřmi v trojhranném štítu letopočet 1797. Jinak jest zevnějšek zcela prostý: jedinou jeho ozdobou jest podstřešní římsa a maltové orámování oken. Nízká věž do osnovy stavby pojatá vyniká nad průčelí, tvoříc spodní částí zároveň jeho štít. Kryta jest nízkou jehlancovou stříškou.

Široká nízká loď obdélníková, uvnitř v rozích čtvrtkruhově zaoblená. Strop lodi dřevěný, u krajů na způsob klenutí ke zdem zaoblený. Nad přízedními pilastry profilované římsoví. Okna široká obdélníková, stlačeným segmentem překlenutá.

Obr. 13. Dobříš. Přední strana zámecké brány.

Presbytář obdélníkový, kruhovým segmentem zakončený, klenutý. K oběma bokům jeho přiléhají přístavky, z nichž jeden obsahuje sakristii, druhý oratoř.

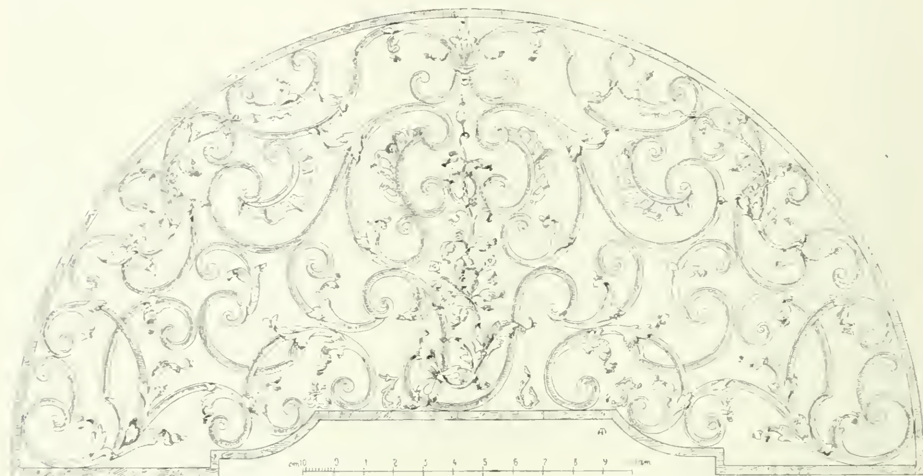
V obou rozích lodi poblíž vchodu stojí dvě zpovědnice empirové, do zdiva vkomponované, trojdílné, ozdobené listovitými hvězdicemi a ornamenty pletencovými a šupinovitými. Práci truhlářskou dodal dobříšský truhlář *Jan Kopáček*.

Kostelní lavice v prostém slohu empirovém.

V sakristii vyřezávaná kredenční skříň z r. 1713. Hořejšek rozčleněn pilířky s listovými hlavicemi. Nahoře při krajích dva andílkové,

držící kartuše; na jedné z nich hvězda, na druhé kotva. Podpory hořejší části tvoří poněkud hrubě řezané lví podoby. Skříň tato pochází z chrámu Obořišťského.

Zvony: 1. 0·87 *m* v průměru. Ucha zvonu ozdobena maskami. Při hořejším okraji pláště řídce rozvěšené guirlandy. Na plášti nápis: HAEC TRES CAMPANAE FVSA SVNT SVMPTIBVS CELSISSIMI S. R. I. PRINCIPIS HENRICI MANNSFELD ET FONDI PROMOTORE CELSISSIMO S. R. I. PRINCIPE FRANCISCO CQLLOREDO MANNSFELD PRO ECCLESIA SS. TRINITATIS DOBRZISCHII A. 1797 SVB WENCESLAO HAERDTL CVRATO · HANC DOBRZISCHENSEM ECCLESIAM PROTEGAT SS. TRINITAS A FVLGVRE ET TEMPESTATE CVM OMNI POPVLO TVO.

Obr. 14. Dobříš. Zámek. Kovaná mříž nad hlavním vjezdem zámku.

Při dolejším okraji: IOHANN WENTZEL KÜHNER GOSS MICH IN DER K. NEÜSTADT PRAG ANNO 1797.

Na druhé straně hrubý, málo zřetelný relief nejsv. Trojice.

2. 0·69 *m* šir. Nahoře mezi dvěma liniemi nápis: IOHANN WENZEL KÜHNER GOSS MICH IN PRAG. Pod tím prohnuté guirlandy. Na plášti relief sv. Jana Nep., na druhé straně polovypuklina sv. Floriana.

Mezi kostelem, dvorem a zámkem na volném prostranství kamenná barokní socha sv. Jana Nep. s dvěma klečícími andílky po stranách. V předu na podstavci vytesána veliká kartuše s reliefem znázorňujícím mučednickou smrť světcovu. Umělecky bezvýznamná práce z druhé pol. XVIII. stol. Až do r. 1854 stávala mezi kostelem hřbitovním a mezi starou dřevěnou farou na »Vargači«.

ZÁMEK, v druhé polovici XVIII. století na místě staré tvrze zbudovaný (stavba dokončena r. 1765). Opraven r. 1879. Rozsáhlá trojkřídlá jednopatrová budova (viz půdorys na obr. 12.) Střed přední (severní), asi 140 *m* dlouhé, k erární silnici a k prostranství kostelnímu obrácené fronty

tvoří mohutná brána (viz obr. 13.). Vjezd její jest polokruhově sklenut a nahoře barokní kartuší ozdoben. Světlík nad vraty vyplněn jest dobře pracovanou, ze železa kutou barokní mříží (viz obr. 14.): *s*-vitě zprohýbané pruty místy roztepanými lístky ozdobené; uprostřed zdola nahoru kolmo postaven bohatší květinový guirland; při dolejším kraji ozdobně vytepané a zlacené číslice letopočtu 1765, jenž značí ukončení všech prací stavebních. Ostění vjezdu šikmo z ostatního zdiva povystupuje a ozdobeno jest v hořejší části římsami s barokními konsolkami, nejvýše pak *s*-vitě

Obr. 15. Dobříš. Zadní strana zámecké brány.

prohnutým volutovým římsovím. Nad obloukem vjezdu jest eliptické okénko jehož římsové orámování přerušeno nahoře trojdílným klenákem, od něhož ke zmíněným volutovým římsám vede prohnutě vykrojený okraj omítkové plochy. Po stranách portálu v prvém poschodí po jednom velikém barokním oknu, pod nímž v přízemí prosté okénko obdélníkové. Vedle oken těchto stojí z každé strany po jednom pilastru s pěknou barokní hlavicí. Nad celou touto střední částí od pilastru k pilastru jde bohatě profilované vodorovné kladí, na němž spočívá trojhranný štít s rovnými římsovanými stranami. Střední pole štítu oživeno jest barokní kartuší, jež v nejhořejší části ozdobena hlavou Minervy helmicí krytou. Na špici štítu stojí v kameni tesaný a zlacený znak knížat z Mannsfeldu a Fondy, ozdobený na

vrcholu knížecí korunou; uprostřed šikmých ramen štítu umístěny jsou sedící postavy Area s kopím a Achilla s mečem, pohlížejících a ukazujících ke znaku. Po obou stranách střední části zahýbá se zdivo mocně v před a jest na rozích rustikovanými lisenami, nahoře pak bohatě členěnou římsou a sousošími, představujícími amoretty se lvy si pohrávající, ozdobeno. Střecha brány jest mansardová, nyní břidlicí krytá; dříve (až do r. 1879) kryta byla prejzy. Neméně vkusně, ač prostěji, ozdobena jest nádvorní façada brány (viz obr. 15.). Zdivo zde neprohýbá se po stranách v před, jako u façady průčelní, nýbrž setrvává v přímé čáře půdorysné. Po stranách vlastního portálu jsou v prvém poschodí nepatrně vystupující balkonky s vkusným železným zábradlím, na něž vedou velké skleněné

Obr. 16. Dobříš. Jižní Průčelí zámku.

dvéře s barokním ostěním. Pilastry postranní jsou ozdobeny hlavicemi pseudojonskými. Plocha trojhranného štítu hořejšího ozdobena oválovým rámcem utvořeným ze širokých barokních lupenů. Při dolejších koncích ramen štítu stojí pěkné barokní vásy. V prodloužení střední části jest po velikém barokním okně v prvém poschodí z každé strany. Nad nárožími ozdobenými rustikovanými lisenami stojí sousoší pohrávajících si amorettů.

Stejně dlouhé jako křídlo severní jest křídlo jižní, k parku obrácené (viz obr. 16.). Střed jeho tvoří zvýšená, jako risalit na obě strany vystupující stavba téhož půdorysu i téže celkem úpravy, jako brána v křídle severním. Přízemí tvoří vzdušná síň na čtyřech sloupech spočívající a třemi arkadami, jež mřížovými dveřmi železnými jsou opatřeny, do nádvoří i do parku se otvírající. Střední tato stavba jest na straně jižní i severní v průčelí rozčleněna pilastry s jonskými hlavicemi a zakončena trojhranným štítem; prvé poschodí opatřeno na obou stranách vysokými barokními okny a balkonovými dveřmi s omítkovým orámováním.

Průčelí do parku obrácené jest vyzdobeno bohatěji: před třemi středními balkonovými dveřmi táhne se pavlán, vkusným železným

zábradlím opatřený a na konsolách z pilastrů vystupujících spočívající. Trojhranný štít oživen v části hořejší dvěma kamennými sochami pololežícími na šikmých plochách: v pravo jest Pallas Athéné s kopím, štítem a sovou; v levo Herkules s mečem a orlem v ruce; při rozích dolejších pak barokními vasami. Na nárožích nejkrajnějších ozdobena jest střední budova sousošími amorettů.

Průčelí do dvora obrácené nemá výzdoby sošnické, a v prvém poschodí jsou místo dlouhého balkonu na straně druhé pouze tři menší jednotlivé mřížky balkonové (viz obr. 17.).

Obr. 17. Dobřiš. Nádvoří zámku.

Dlouhé nižší výběžky jižního i severního křídla, jež z oněch středních budov na obě strany vybíhají, vykazují pouze prostou rámcovou ozdobu oken; konce jejich však, čtyři okna zaujímající, povystupují poněkud v před a jsou ozdobeny nahoře segmentovým štítem, jenž nahoře barokní vásou a po stranách kamennými soškami jest oživen.

Obě rovnoběžná tato křídla spojena jsou na straně východní křídlem kratším (56 *m*), jež pošinuto jest o 17 *m* v zad od východních konců křídla severního a jižního, takže tyto konce na východní, k rybníku obrácené straně zámku příční tento trakt přečnívají. Střed příčního křídla zvýšen jest o patro nad ostatní budovu. Na straně do nádvoří opatřen jest vysokým loubím o třech arkádách s pilastry pseudojonskými. Na římsoví těchto arkád spočívá pavlač, na niž vedou tři vchody. Průčelí zakončeno

Obr. 18. Dobříš. Zámecký sál.

trojhranným štítem, v jehož poli umístěn hodinový ciferník, a nejvýše barokní, z mansardové střechy zpola jen vystupující vížkou opatřenou elipsovitými okénky, zprohýbanou podstřešní římsou a nízkou cibulovitou bání.

Na straně k rybníku obrácené jeví se tato střední budova jako dvojpatrový risalit s barokním vikýřem, v němž rovněž hodinový ciferník jest umístěn. Hodiny zámecké pocházejí z r. 1791; zhotoveny byly *Ferdinandem Londesbergerem* v Praze.

Obr. 19. Dobříš. Východní stěna velikého sálu zámeckého.

Přečnívající konce křídla severního a jižního jsou na straně východní nahoře segmentovými štíty ozdobeny jako na průčelních stranách k jihu a severu obrácených.

Celý zámek má mansardovou, nyní břidlicí krytou střechu.

Prvé poschodí střední části jižního traktu zaujímá hlavní sál zámecký (25 *m* dl., 13·7 *m* šir. a asi 10 *m* vys.). Stěny i klenba ozdobeny

Obr. 20. Dobříš. Zámecká kaple: Obraz sv. Anny.

Obr. 21. Dobříš. Zámecká kaple: Sv. Jan jakožto almužník. Obraz Fr. X. Procházky.

nebohatou, ale vkusnou ornamentací štukovou a malířskou. Stěny obloženy nejdoleji prostým tabulovým pažením dřevěným. Dlouhé úzké pásy stěn mezi dveřmi a okny ozdobeny jsou štukovými, nahoře i dole obloukovitě prohnutými rámci, v nichž nahoře namalovány dolů visící jemné guirlandy květinové, dole pak rokokové mušlové ozdůbky a bouquetky. Plochy nad okny a dveřmi ohraničeny jsou bohatšími rokokovými rámci, jež vyzdobeny jsou maskami, roztřepenými širokými a mušlovitými lupeny. Vnitřní plochy vyplněny freskami představujícími malé nahé dítky (obyčejně hošíka a děvčátko) sedící v různých posách na rokokových volutách. Dětské tyto genry znázorňují čtvero ročních počasí (nad vchody do sálu) a j. Na obraze »Zimy« jméno malířovo: »*J. Petrus Molitor pinxit 1746.*« Nejhořejší kraj stěn tvoří bohatě profilovaná římsa tu a tam konsolkami podepřená. Klenutý strop ozdoben při krajích hojnými stuccovými ozdobami: vymřížkovanými rámci, zprohýbanými volutami, mušlovými ornamenty, hlavicemi, květinovými vasami, amoretty a j. Ostatek plochy vyplněn oblaky, mezi nimiž na dvou místech vznášejí se amoretti držící ozdobný štít, z jehož středu visí dolů šňůra nesoucí skleněný lustr (viz obr. 18.).

Obr. 22. Dobříš: Kalich v zámecké kapli.

Uprostřed každé z obou kratších stěn umístěn jest **mramorový krb**, vkusně tesanými ornamenty ozdobený; v hořejší jeho struktuře až ke stropu sáhající a římsou zakončené zavěšeny velice zdařilé portraity (celé postavy) na plátně malované, a to nad krbem ve stěně západní podobizna zakladatele zámku Jindřicha Pavla knížete z Mannsfeldu a Fondi (viz obr. 19.) a nad krbem ve stěně východní podobizna manželky jeho Josefiny.

V jihovýchodním rohu zámku umístěná zámecká kaple svaté Anny, 7·4 *m* dlouhá, 3·3 *m* šir., zaujímající celou výšku přízemí i prvého patra, postrádá architektonické výzdoby. Kryta jest rovným stropem; pro oltář jest ve zdi hluboký výklenek. Nad malým barokovým oltáříkem zavěšen vkusný rokokový rámec s dobrým na plátně malovaným obrazem sv. Anny s P. Marií neznámého mistra z pol. XVIII. stol. (viz obr. 20.). Na severní stěně kaple visí 1·70 *m* šir., 2·50 *m* vys. obraz na plátně »Sv. Jan Nep. jakožto almužník«, obstojná malba *Frant. Xav. Procházky* (* 1740 † 1815); viz obr. 21.

Obr. 23. Dobřiš: Obraz sv. Jeronyma v zám. kapli.

V předsíni kaple stojí veliké, vkusně vyřezávané klekátko. Dolejší jeho část má po stranách stolovité výstupky, jichž hrany ozdobeny hadovitě stočenými sloupky; uprostřed stěn výklenky, v nichž klečící modlící se postavy. Celkem jsou sošky čtyři: tři postavy mužské a jedna ženská. Ve středu dolejší části vyřezávané kruhové věncoví a v něm znak mannsfeldský. Hořejší část jest rovněž trojdílná. Střed její tvoří výklenek rýhovaný, nahoře mušlovým ornamentem vyplněný. Uprostřed krásně vyřezávaný krucifix, po jehož stranách dva menší výklenky: v jednom z nich soška P. Marie, ve druhém soška sv. Jana Ev. Hranolovité části postranní ozdobeny na rozích hadovitými sloupky a uprostřed stěn okřídlenými andílčími hlavičkami. Svršek ozdoben vinutinami listovými, mezi nimiž uprostřed hlava andílčí. Pozoruhodná práce z druhé pol. XVII. stol.

Kalich 26 *cm* vys., barokní, stříbrný, částečně zlacený, vkusnou prolamovanou a tepanou ornamentací pokrytý. Košíček kuppy skládá se z rostlinných rozvilin, mezi nimiž andílčí postavy a oválovité medaillonky, v nichž stříbrné emblémy umučení Páně na emailové půdě. Podobným způsobem ozdobena i noha. Značka: $\frac{B}{F}$ (viz obr. 22.) Velmi dobrá práce z poloviny XVIII. stol.

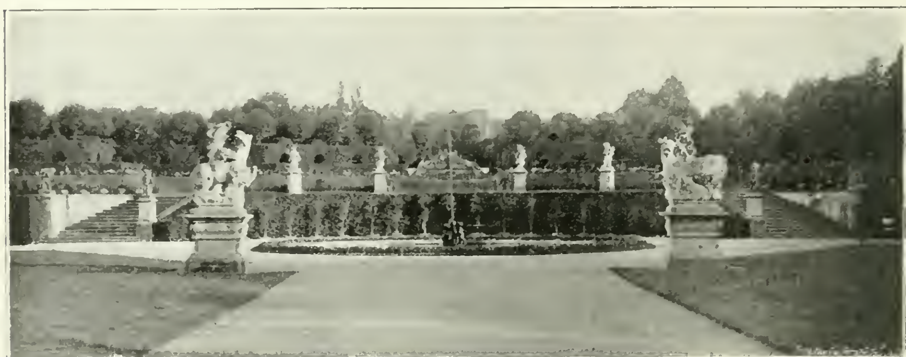
Červený sametový ornát, zlatem bohatě vyšitý, r. 1808 kapli darovaný.

Na kruchtě zavěšen tabulový obraz 30 *cm* široký, 43 *cm* vysoký »Sv. Jeronym« dole označený značkou *Dürerovou*. (Viz obr. 23.)

V jiných síních zámeckých několik portrétů, zátiší a honebních výjevů většinou z 1. pol. XVIII. stol. a vesměs původu cizího.

V nádvoří zámeckém malá kamenná fontánka se soškami delfínů.

Rozsáhlý park ve slohu francouzském dle vzoru zahrady Schoenbrunnské, vyzdobený hojnými sošnickými pracemi, jež na terasovitě vystupujícím návrší účinně jsou seskupeny (viz obr. 24.). Esplanada před zámkem ozdobena dvěma sochami představujícími giganta kámen vrhajícího a Heraklea oděného koží lva a mávajícího kyjem, a dvěma sousošími zvířecími,

Obr. 24. Dobříš: Celkový pohled do parku.

z nichž jedno představuje koně přepadeného lvem, druhé býka štvaného psy. Uprostřed esplanády vodotrysk se soškami hocha a dívky, jež drží v ruce rybu, kteréž z tlamy stříká proud vody. K terasse vedou schody, jejichž zábradlí ozdobeno jest šesti soškami amorettův, představujících jaro (s košem květů), léto (se snopem a srpem), podzim (s loutnou), zimu (v zimním hávu); dále malého invalidu s dřevěnou nohou a posléze malého poutníčka. Na terasse postaveny jsou symmetricky na hranolových podstavcích dvě sousoší »Únos Sabinek« znázorňující (viz obr. 25.). Na další terasse stojí proti sobě dvě velmi pěkné barokní vásy mythologickými polovypuklinami, draky a nestvůrnými maskami ozdobené (viz obr. 26.). Na jedné váse jest v předu polovypuklý obraz představující satyra, kterak překvapuje nymfu v lázni, v zadu pak zobrazen Apollo zabíjející šípem draka; na druhé váse v předu Andromeda s drakem, v zadu satyr ke stromu uvázaný. Korunou sošnické výzdoby parkové jest veliká stupňová fontána (viz obr. 27.). Nejvýše stojí sousoší představující, kterak Tritoni ošetřují koně Héliovy; na šikmých sklonech postranních po jedné ležící postavě Nereidek; nejníže na hranolových podstavcích ležící

sochy Poseidóna s trojzubcem a Nérea s veslem. Na zadní straně hořejší skupiny vytesáno jméno umělcovo: J. PLATZER.

Za touto fontanou vystupuje poslední terassa, v jejímž středu umístěn na zděném oblouku balkon s bohatou ze železa kutou mřížkou. Uprostřed mřížky spleť zlacených písmen (monogram zakladatelův) pod knížecí korunou. V dolejší části býval letopočet, jehož jednotlivé cifry ze železa kuté do ornamentiky mříže byly zasazeny; zbyly z nich však pouze číslice první a poslední: 1..0 (t. j. asi 1750). Pod balkonem vedou do podzemní místnosti vodovodní neméně vkusně pracovaná dvířka ze železa kutá (viz obr. 28.).

Na nejvyšší planině tvoří vysoké zadní zdi skleníků pozadí parkových terass. Zdi ty ozdobeny jsou čtyřmi výklenky, v nichž stojí mythologické sochy, a to: Apollona, Meleagra, Diany a Flory (?); mimo to tu a tam viděti dosud zbytky architektonických maleb perspektivních na omítce.

Za skleníky jest bassin se sochou tritona uprostřed (viz obr. 29.).

HRAD v době Karla IV. zbudovaný, v XVI. a XVII. st. opravovaný (podezdívky ve sklepích patrny), vyhořel r. 1720, byl pak pře-

Obr. 25. Dobřiš. Únos Sabinek.

stavěn a v sýpku změněn. Stojí na srázném ostrohu nad Huťským (dříve »Veliký« zvaným) rybníkem východně od zámku. Na straně severovýchodní, kde ostroh s ostatní planinou souvisel, chráněn byl hrad širokými příkopy a valem, jež dosud se zachovaly. Vysoká špýcharová, v půdorysu obdélníková stavba na straně jihozápadní, bývala druhdy hradním palácem; budova na straně severovýchodní hradního nádvoří stojící a nyní za byty

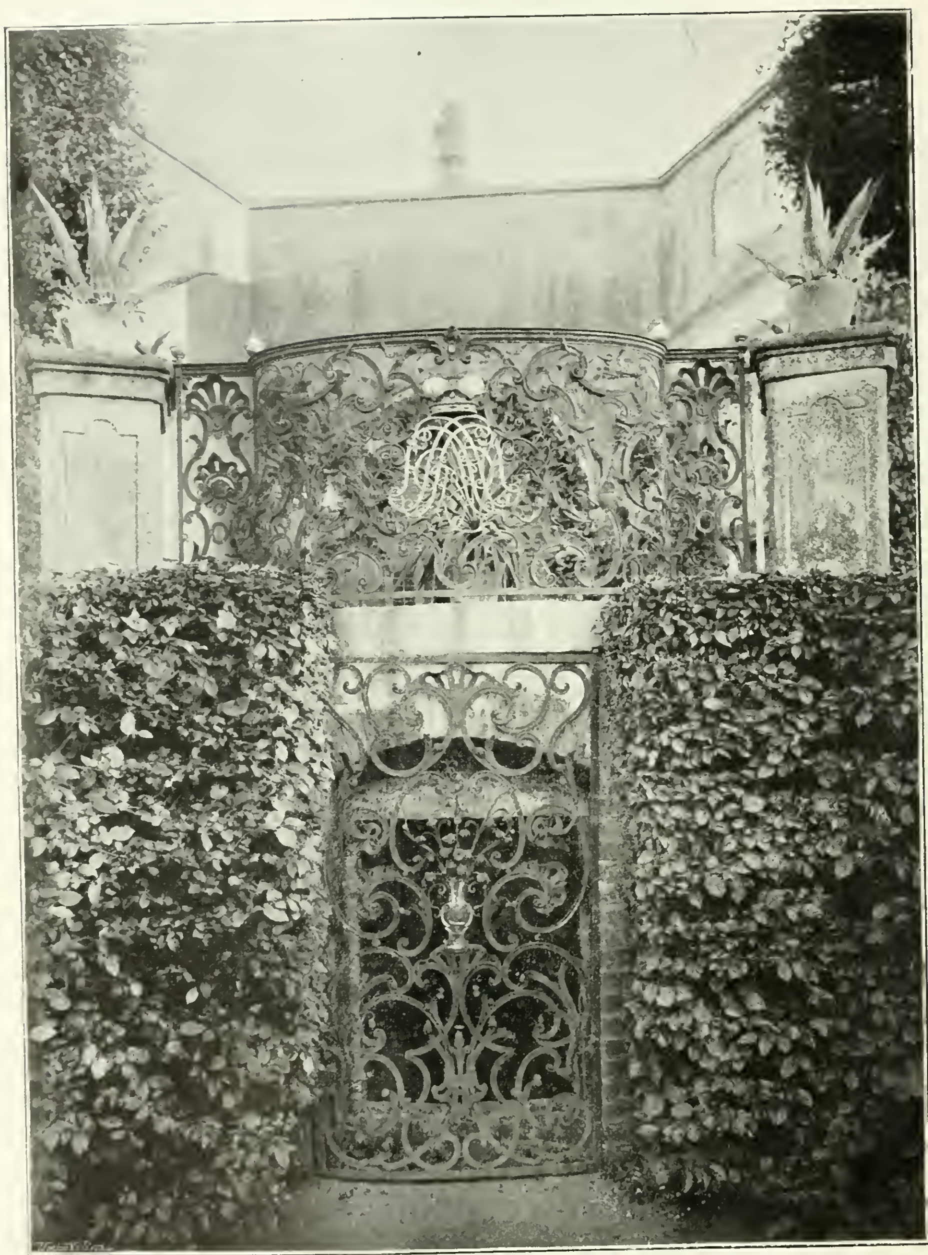
Obr. 26. Dobříš. Barokní vasa v parku.

úřadnické upravená, jest bývalé purkrabství. Z někdejší výstavnosti těchto budov kromě zdiva pranic se nezachovalo. (Viz půdorys na obr. 30. a pohled na obr. 31.)

HŘBITOVNÍ KOSTEL SV. KŘÍŽE, také »kaple Isabellina« zvaný, bývalý farní kostel nejsv. Trojice na návrší severovýchodně od města o samotě stojící. Původem asi ze XIV. stol., znovu upraven r. 1589 a r. 1688; posléze přestavěn r. 1807, při čemž zbourány: kůr, předsíň a sakristie. Loď obdélníková, uvnitř 13 *m* dlouhá a 5·5 *m* široká, křížovou klenbou bez žeber o dvou polích překlenutá a dvěma obdélníkovými, nahoře polokruhem zakončenými okny osvětlená. Presbytář 6·5 *m* dlouhý, téže šířky

Obr. 27. Dobříš. Fontana Platzerova.

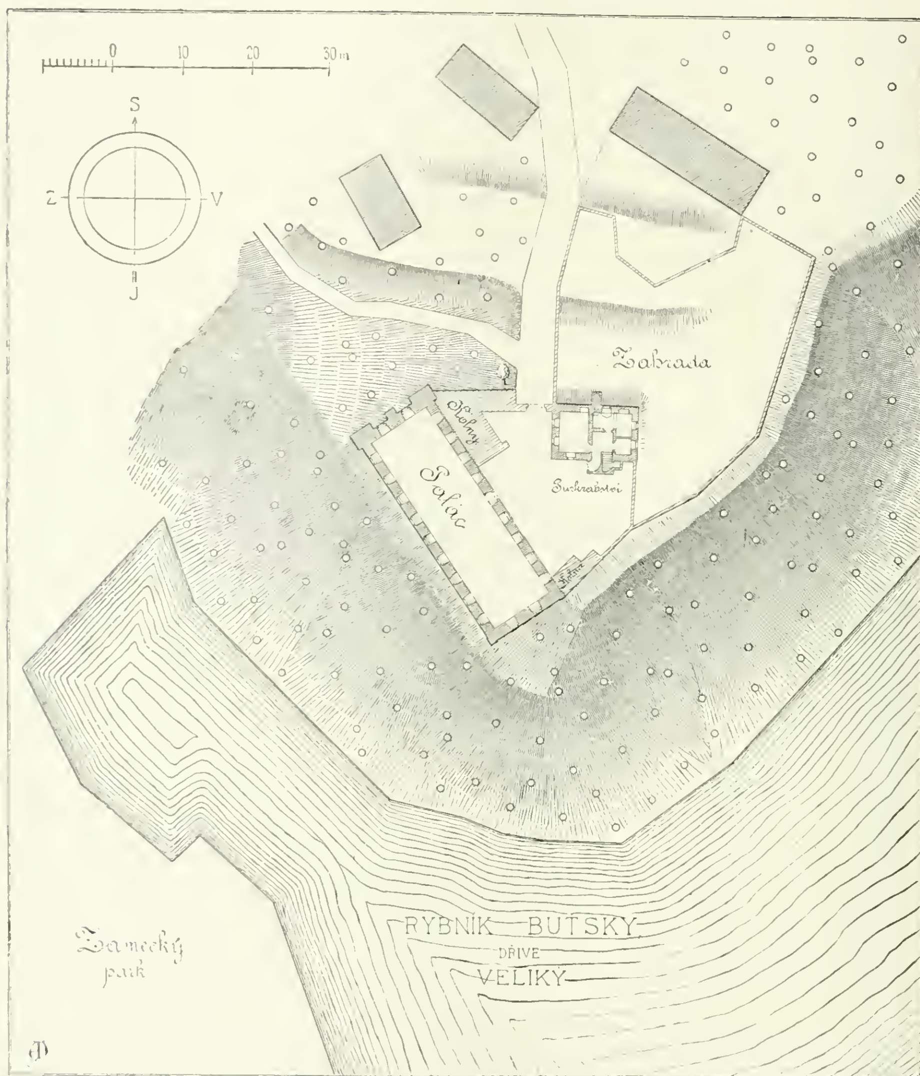

Obr. 28. Dobříš. Ozdobný balkon v parku.

Obr. 29. Dobříš. Bassin se sochou tritona.

téměř jako loď, polokruhově zakončený, křížovou klenbou bez žeber překlenutý a třemi okny téhož tvaru, jako v lodi, osvětlený, oddělen jest od lodi polokruhovým vítězným obloukem (viz půdorys na obr. 32. a pohled na obr. 33.). Zevnějšek zcela prostý beze všelikých ozdob; loď opřena

Obr. 30 Dobříš. Půdorys hradu.

z každé strany třemi pilíři bez ústupků kolmo k bočním zdem přistavenými. Nad průčelím trojhranný štít a nad ním lucernovitá jehlancová stříška.

Nad rovným nadpražím vchodu, jenž ve zdi severní se nalézá, deska, jež okno nade dveřmi se nalézající z části zakrývá, s nápisem: HAS AEDES A FRANCISCO MAXIMILIANO COMITE A MANSFELD EXSTRUCTAS IN MEMORIAM MATRIS DILECTISSIMAE ISABELLAE PRIN-

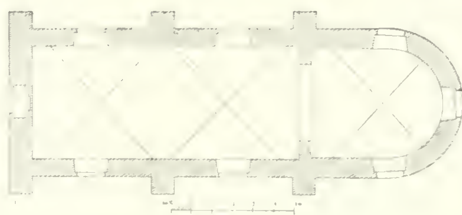
CIPIS A COLLOREDO MANSFELD NATAE COMITIS A MANSFELD RESTITUIT MONUMENTO ORNAVIT EASQVE ISABELLAE CAPELLAM NOMINARI VOLUIT FILIUS RUDOLPHUS MDCCCIII.

Obr. 31. Dobříš. Pohled na bývalý hrad.

Uvnitř při zadní stěně lodi černý syenitový jehlanec (4·65 *m* šir., 4·96 *m* vys.) na třech stupních spočívající. Uprostřed slepý výklenek se šikmými bočními stěnami, jako by vchod do náhrobku. Nad ním obdélníková deska z bílého mramoru s nápisem:

TIEFGEBEVGTE KINDLICHE LIEBE VEREWIGET HIER DAS ANDENKEN DER BESTEN MVTTER.

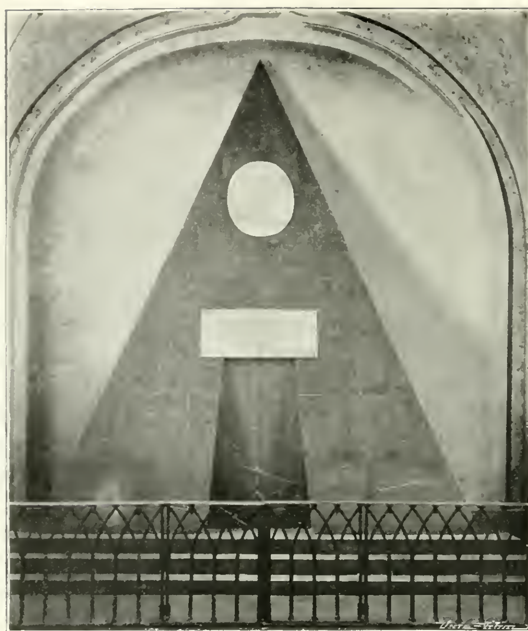

Obr. 32. Dobříš. Půdorys hřbit. kostela.

V nejhořejší hrotité části zasazena oválová, z bílého mramoru pěkně tesaná deska, jejíž okraj ovinut hadem (symbolem věčnosti), a jejíž vnitřní

Obr. 33. Dobříš. Hřbitovní kostel.

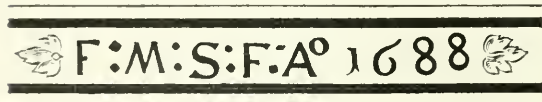
Obr. 34. Dobříš. Pomník kněžny Isabelly Kollorado-Mansfeldové z r. 1807.

plocha vyplněna reliéfovým poprsím dámy v profilu. Z roku 1807. (Viz obr. 34.);

Ve vížce dva malé zvony:

1. 42 *cm* v prům., 32 *cm* vys. s nápisem F : M : S : F : A⁰ 1688 (viz faksimile na obr. 35.).

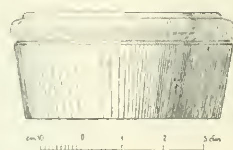
2. menší předešlého s polovypuklým obrazem sv. Floriana na plášti a s nápisem: L . V . R . 1800.

Obr. 35. Dobříš. Nápis na zvonu hřbitov. kostela.

Za presbytářem před ohradní zdí barokní sochy sv. Tadeáše a sv. Leonarda nevalné umělecké ceny. Postaveny na památku hrozného krupobití kněžnou Isabellou v polovici XVIII. stol.; r. 1856 byly opraveny.

BÝVALÁ RADNICE, nyní budova propůjčená c. k. soudu, uprostřed náměstí stojící, r. 1821 postavená na místě bývalé dřevěné radnice, jež mívala věž a v prvém patře kolkolem pavlač. Jednopatrové stavení, s nízkou vížkou na střeše a zevnějšku zcela prostého.

Obr. 36. Dobříš. Popravní kámen.

Ve vížce zavěšen zvon 0·34 *m* v prům., 0·28 *m* vys. nápisem: TENTO ZVONECZ GEST OD WOBCE DOBRZISKE POSTAWENEG. KRIŠTOF ULLMANN LIL MNE W PRAZE 1737. KRISTOPH ULLMANN GOSS MICH IN PRAG 1737. Pod nápisem vlys: hlavičky andílků, mezi nimiž zavěšeny stužkové festonky s růžicemi. Nahoře ohraničen nápis festonem ze šalvějových lístků, dole linií.

Ve schodišti radnice popravní kámen z nedalekého popraviště »na kole«, r. 1760 zhotovený: 26 *cm* vys., v části spodní tvar komolého kužele mající, a při hořejším kraji oblounem ozdobený (viz obr. 36.).

Obr. 37. Dobříš. Městská pečeť.

V nové radnici, jež umístěna jest ve zcela prostém domě novějším, chová se:

1. Pečetidlo městské mosazné 4·5 *cm* v prům., z druhé polovice XVII. stol. (asi z r. 1675). V kruhovém středním poli městský znak: brána s cimbuřím, s věžemi po stranách. Makovice věží spojeny jsou květinovým festonem. Ve bráně postava sv. Tomáše, nad ním v oblouku brány nápis: S. TOMAS. Kolem při okraji opis: PECZET MIESTECZKA DOBRISSE NAD CHOTCZAWAV. (Viz obr. 37.)

2. Cimbál z vížky staré radnice $52^1/_2$ *cm* v prům., 29 *cm* vys., s nápisem: NICOLAVS LÖW IN PRAG GOS MICH. ANNO 1666.

Obr. 38. Dobříš. Dům č. 103.

SOUKROMÉ DOMY: 1. Číslo 103. jednopatrový, s pěknou fasádou barokní (viz obr. 38.). Uprostřed mírně povystupující risalit, v němž vjezd nízkým segmentem sklenutý a nahoře kartuší ozdobený. Risalit zakončen nahoře trojhranným štítem, v němž dvě volutové římsy uprostřed se stýkají. Okna prvního patra obklopena jsou pěknými omítkovými rámci, jež nahoře mušlovými ornamenty jsou ozdobeny. V mansardové taškové střeše zděné vikýře zajímavých tvarů.

2. Číslo 77. (»u bílého lva«), jednopatrový, se štítem, v němž pod baldachynem zašlý freskový obraz sv. Floriana (viz obr. 39.).

3. Číslo 205. jednopatrový se štítem nahoře prohnutou římsou zakončeným a po stranách vasami ozdobený (viz obr. 39.).

Obr. 39. Dobříš. Partie na náměstí se sochou sv. Šebestiána.

4. Dům č. 31. v Pražské ulici, přízemní, s pěkným vysokým barokním štítem.

SOCHA SV. ŠEBESTIANA na náměstí, barokní, postavená na památku moru r. 1713; slabá práce (viz obr. 39.).

ŽIDOVSKÝ HŘBITOV severně od města. V nejstarší jeho části hojné staré náhrobní kameny. Jsou to kolmo stojící desky dílem mramorové, dílem pískovcové, nahoře rovnou špicí nebo zprohýbaným okrajem obloukovým zakončené. Náhrobník nejstarší pochází z roku 1550; jest pískovcový, 96 *cm* vysoký a 40 *cm* široký, do země značně zapadlý, nahoře hrotitě zakončený. Největší a nejozdobnější kámen jest rovněž pískovcový, 1·60 *m* vysoký a 1·08 *m* široký, z roku 1742; hořejší jeho část má okraj zprohýbaný a jest vyplněna zašlými již tesanými ornamenty.

Drahlín.

Sommer XVI, 251; Pam. arch. VII., 434; Sedláček »Hrady« VI., 139; Hrabák Pruvodce 77.

TVRZIŠTĚ nedaleko vsi: vršek asi 5 *m* vysoký, čtverhranným příkopem (asi 9 *m* šir.) a náspem (asi 3 *m*) obehnaný na vysoké planině, která k západu a východu mírným svahem do údolí se sklání (viz obr. 40.).

Obr. 40. Drahlín Příkop a násep tvrziště.

Dražetice.

Kopáček, o. c 114—115; Sedláček Místop. sl. 165.

Na návsi prostá kaplička (zděné hranolové staveníčko) z r. 1760 se starou kopií Madonny Klatovské.

Drevniky, Dřevníky.

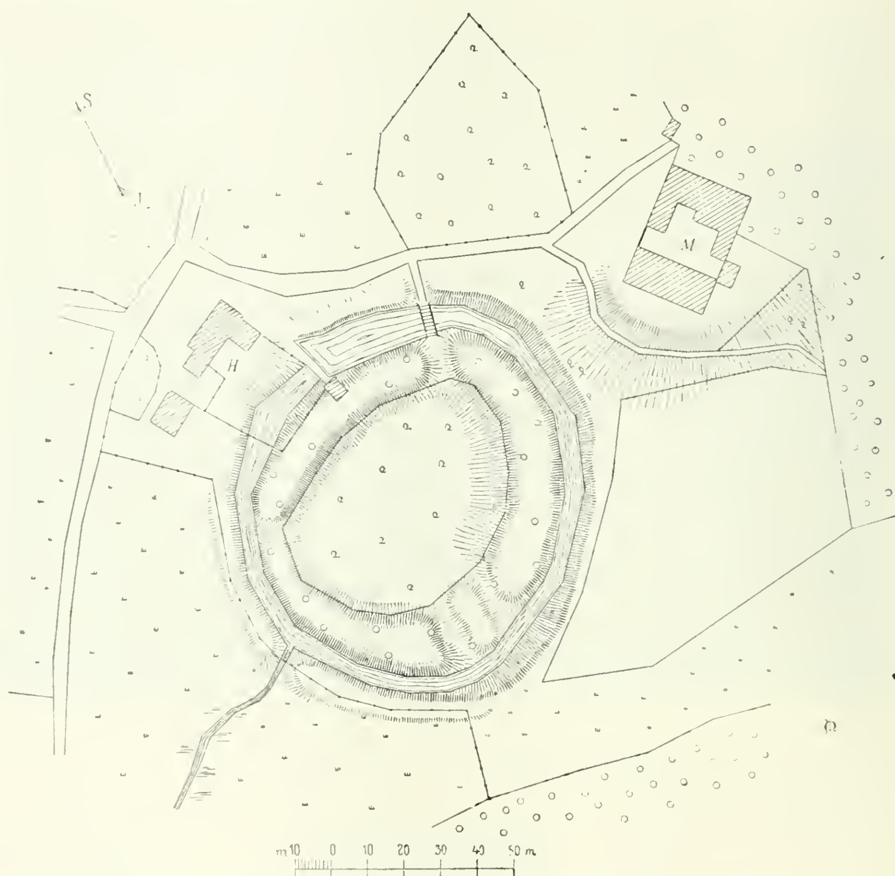
Kopáček, o. c. 117.

Na blízku vrch »Hůrka«, kdež nalezena 1896 nádoba a v ní jakýsi nůž se žlutou střenkou; obé přišlo na zmar.

Druhlice.

Kopáček, o. c. 119.

ZVONEK poledník z r. 1781 na statku Křížovském.
Hraniční kámen z r. 1787 při cestě Svatopolské.
Nad náveským rybníkem pamětní kámen označený písmenou P a letopočtem 1790, vztahujícím se k založení rybníka.

Obr. 41. Plán tvrziště na Dvorcích u Dobříše.

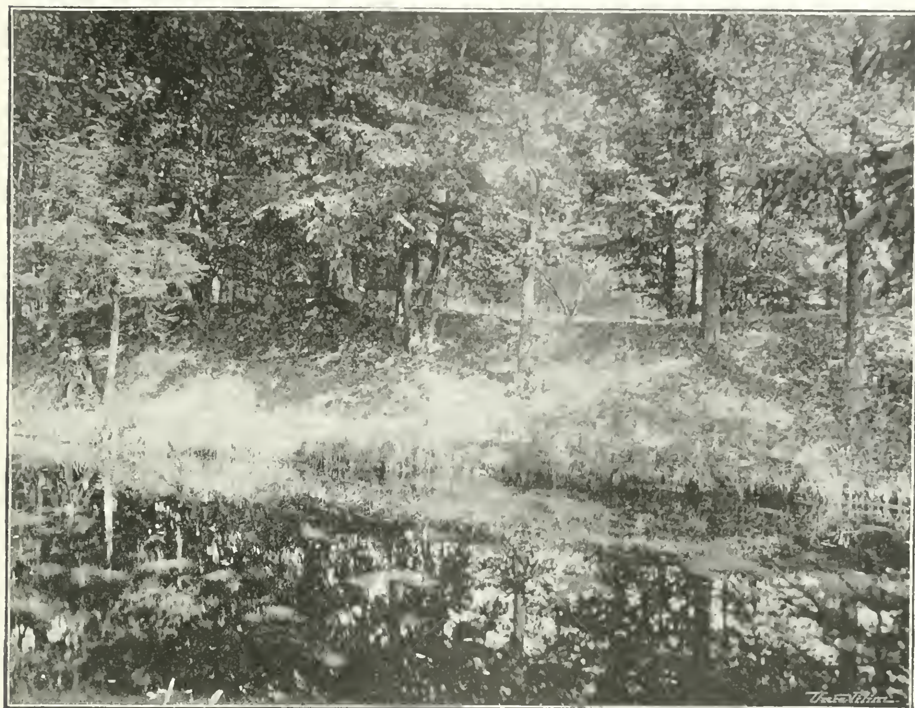
Dušníky viz Trhové Dušníky.

Dvorce.

Kopáček, o. c. 113.

TVRZIŠTĚ na »Dvorcích«, severně od Dobříše (u myslivny »Obora« zvané) v rovině ležící, téměř kruhové (největší průměr asi 97 *m*, nejmenší

asi 85 *m*), obklopené hliněnými 12—21 *m* širokými a 2—3 *m* vysokými valy a příkopem 5—13 *m* širokým, vodou z potoka lesního plněným (viz plán tvrziště na obr. 41. a pohled na obr. 42.). Před nedávnem byly v příkopech vykopány kusy starých tesaných trámů dubových, jež patrně ze starého opevnění náspu pocházely.

Obr. 42. Tvrziště na Dvorcích.

Ertišovice viz Rtišovice.

Hbity Dolní.

Ottovy »Čechy« IX. 393.

FARNÍ KOSTEL SV. JANA KŘTITELE již roku 1352 jako farní připomínaný; fara u něho později zanikla, až pak r. 1782 zřízena lokalie, a r. 1829 konečně zase fara. R. 1890 starý kostel zbořen a vystavěna nynější nová budova.

Tabulový obraz »Obrácení sv. Pavla« 1·20 *m* šir., 1·35 *m* vys., rozpukaný a sešlý; dosti dobrá práce co do koloritu i co do komposice z druhé pol. XVII. století (viz obr. 43.).

3*

Obr. 43. Hbity Dolní. Obrácení sv. Pavla.

Zvony: *1.* 0·72 *m* vys., 0·74 *m* v prům. Na hořejším okraji nápis : anno : domini : m : cccc x tercio : ista : campana : fusa : est : per : magistrum : bartholomeum :. Na plášti 14 *cm* polovypuklina sv. Jana evang. (viz faksimile na obr. 44.).

2. 0·59 *m* vys., 0·61 *m* v prům.; při hořejším okraji nerozluštitelný nápis v gotických majuskulích, jehož faksimile viz na obr. 45.

Hluboš

viz dodatek na konci svazku.

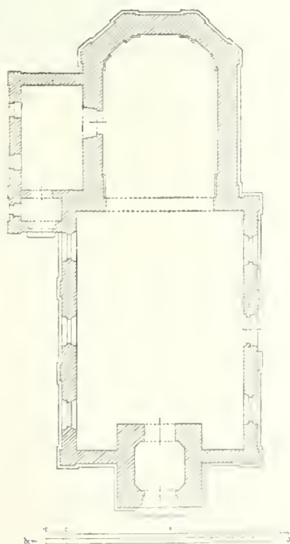
Hory Březové.

Schaller VIII. 130. Sommer XVI. 218. Ottovy »Čechy« 284 a násl. Jos. Hrabák, Průvodce 42—46.

KAPLE SV. PROKOPA, vystavěná v letech 1724—1733, r. 1879 rozšířená. Presbytář obdélníkový, třemi stranami osmiúhelníka uzavřený, oddělen jest od lodi polokruhovým obloukem vítězným. Loď obdélníková. Strop v presbytáři i v lodi plochý. Hranolová věž v průčelí, z části do lodi zasahující. Zevnějšek lisenami oživený (viz půdorys na obr. 46.).

Oltářík nový; na něm zajímavý obraz sv. Prokopa z poč. XIX. stol. Světec sedí před jeskyní. V pozadí zajímavá krajinka s doly. Dole v úžlabině kavalkáda jezdců.

Zvon 0·39 *m* vys. Nahoře nápis: PAN MARTIN KAAS PRZIBRAMSKY PRIMATOR MNE 1774 ULITI A HAWYRSTVO BŘEZOHORSKÉ 1842 ZWĚTŠITI DALO OD MISTRA JANA PERNERA W BUDĚGOWICYCH. Na přední straně dvě skří-

Obr. 46. Březové Hory: Půdorys kostela.

Obr. 44. Hbity Dolní: Nápis na zvonu č. 1.

Obr. 45. Hbity Dolní: Nápis na zvonu č. 2.

žená kladiva, nad nimiž nápis: GLUCK AVF. V pravo postava sv. Prokopa v rouše opatském (s mitrou a berlou), na ona kladiva ukazující. Na levé straně relief Madonny s děťátkem. Na zadní straně relief sv. Jana Nep. a sv. Anny s P. Marií jako malou dívkou.

V radnici umístěn v zasedací síni na železném podstavci zvon 0·50 *m* vys., 0·44 *m* šir. Na hořejším okraji 2·5 *cm* široký pás s polovypuklinami rozličných zvířat, zobrazených jako by v běhu. Pod pásem řada svislých akanthových listů. Na přední straně pláště nápis: BRYKCÝ ZWONARZ Z CYMPERKV W NOWEM MIESTIE PRAZSKEM TENTO ZWON VDIELAL LETA 1580. Pod tím odlit avers i revers oválové medaile: na aversu podobizna Brykcího s opisem: BRICCIVS AERIS FVNDITOR A STANIMONTE, na reversu jeho erb. Na ostatních 3 stranách po kruhovité medaili. Na zadní straně nápis: WEN DIESE GLOCKHEN RUFFEN THUTT DEN BERCKHE WERN MITT FRISCHEN MUTT AVSS DEN ERDN ZV HATTEN GROSS GVTT WELCHS DER LIEBE GOTT BESCHERN THVTT.

Obr. 47. Hradec u Dobříše. Plán hradiště.

Hradec u Dobříše.

Břet. Jelínek v Pam arch. XI. sloupec 109—112 s půdorysem na tab. VI Ottovy »Čechy« IX. 359—360. Šnajdr, Poč. 825. Sedláček, Místop. sl.

HRADIŠTĚ (viz plán na obr. 47.) na temeni vrchu Hradce, obehnané kamennými valy. Největší délka hradiště obnáší 220 *m*, největší šířka 94 *m*. Na straně jihovýchodní jest hradiště chráněno příkrým srázem, i není tu hradeb žádných. Za to strana jihozápadní, západní, jakož i severní opevněny jsou valy, jež na straně jihovýchodní v mocně prohnutém oblouku, na straně západní pak v oblouku mírně prohnutém se táhnou. Na straně severovýchodní, kde hradiště souvisí s ostatním hřebenem horským, jest čtyřhranné opevnění (t. zv. »zahrádka«), 26 *m* dlouhé, 29 *m* široké, na straně severní, západní a jižní obehnané 5 *m* širokým a 1·5 *m* vysokým valem, z drobného kamení složeným; na straně jihovýchodní, kde opevnění to k příkrému svahu přiléhá, valu není. Valy na jihozápadní a západní

straně jsou u paty asi 12 *m* šir. a asi 3—5 *m* vysoké. Místy spatřují se na vrcholu hradby jamky asi 50 *cm* v průměru, do nichž snad druhdy kůly nějaké dřevěné ohrady zapuštěny byly. (Pohled na kamenný val po straně západní se táhnoucí viz na obr. 48.). Na straně jihovýchodní táhnou se při okraji srázu 3 *m* vysoké skaliny (viz obr. 49.). Asi uprostřed strany jihovýchodní viděti lze nedaleko kraje jakousi kruhovou nádrž (snad bývalá cisterna) asi 2 *m* v prům., obloženou netesanými kameny a téměř zcela

Obr. 48. Hradec u Dobříše: Kamenný val na straně západní.

zasypanou. Místu tomu říká se »u studně«. Terrain hradiště sklání se k jihozápadu i k severozápadu asi o 8·4 *m* na 94 *m* šířky. — Roku 1843 byla zde nalezena provrtaná koule z hadce povrchu drobně kropenatého, 3·3 *cm* v menším a 7·2 *cm* ve větším průměru měřící; chová se nyní v zemském museu v Praze (srvn. »Archaeologické sbírky v museu král. Českého v Praze« 1863, str. 3, čís. 109).

Hraštice Malá (Hraštičky).

Sedláček, »Hrady« VI., 120; Kopáček 123; Ottovy »Čechy« IX., 387.

TVRZ, kteráž tu asi v polovici XV. stol. vznikla, zmizela beze stopy. Stávala tam, kde do r. 1856 byl panský dvůr, který toho roku vyhořev nebyl více obnoven; nyní jsou na místě tom usedlosti rolnické.

Hraštice Velká.

Sedláček »Hrady« VI., 120; Kopáček 125; Ottovy »Čechy« IX., 388.

FILIALNÍ KOSTEL SV. SIGMUNDA, skrovné nízké staveníčko, architektonicky bezvýznamné. Loď obdélníková, 9·1 *m* dlouhá, 10·1 *m* široká. Presbytář 7·35 *m* dlouhý, 7·77 *m* široký, zakončen polokruhovou apsidou (viz půdorys na obr. 50.). Loď i presbytář kryty rovným stropem.

Obr. 49. Hradec u Dobříše (jihov. strana hradiště).

Okna obdélníková, v hořejším ostění uprostřed polokruhově vykrojená. Nad průčelím prkenná vížka hranolová, zakončená jehlancovou šindelovou stříškou.

Na zdech presbytáře zavěšeny dva obrazy na plátně, ze života sv. Basilia (an křtí) a ze života sv. Cyrilla Alexandrinského; z obrazů těch zejména poslední jest obstojný. Manýra Raabova. XVIII. stol.

Lavice dubové valně poškozené; postranice páskovým barokním ornamentem a řídkým listovím ozdobené, čelní stěna pilastříky dělená. Umělecky bezcenné; z konce XVII. stol.

Monstrance 0·36 *m* vys., stříbrná. Na noze tepané andílčí hlavinky a ovoce; nodus obklopen tepanými lístky; okrouhlý střed otočen věnečkem,

v němž andílčí hlavinky; za tím věnec paprsků. Na noze punc novoměstský s letopočtem 1702 a značka RR.

Zvony: 1. 0·53 *m* v prům., 0·48 *m* vys. Nahoře nápis v gotických minuskulích, nerozluštitelný (viz obr. 51.), pod ním prut lístky obvinutý. Plášť úplně hladký.

Obr. 50. Hraštice. Půdorys kostela.

2. 0·60 *m* v prům., 0·51 *m* vys. Nahoře řada drobných výjevů biblických (na př. David a Goliáš a p.); pod tím řada svislých akanthových lístků. Na plášti nápis: ZWON TENTO VDIELAL W PRAZE SLOWUTNY BRYKCY Z CYNPERKV ZWONARZ DO KRASSTICE KOSTELV SV ZYKMVNDA PRO CZEST A CHWALV PANA BOHA NAKLADEM TE OBCE A WSSECH OSADNICH. STALO SE LETA PANIE 1587. Pod ním polovypukliny sv. Jana a sv. Matouše proti sobě obrácené. Při

Obr. 52. Hraštice. Relief na zvonu.

dolejším okraji medaille Brikcího a jeho znak. Na druhé straně nápis: NE NAM PANE NE NAM ALE GMENV TWEMV WELEBNEMV BVDIZ CZEST A CHWALA NA WIEKY AMEN. Pod tím evangelista Lukáš a Marek. Viz obr. 52. Na obrubě drobný výjev biblický (křest Páně).

Po TVRZI zde stávavší není ani stopy. Stávala v místech nynějšího panského dvora.

Obr. 51. Hraštice Velká. Nápis na zvonu čís. 1.

Hříměždice viz Verměřice.

Hůrka viz Dřevníky.

Cholyň (Cholín).

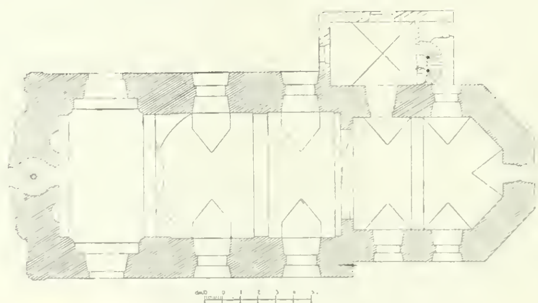
Kopáček o. c. 99—100.

Nedaleko místa, kde nyní panské sídlo stojí, stávala kdysi TVRZ a po ní ZÁMEK, jenž pro chatrnost v první polovici stol. XIX. byl zbořen a na jeho místě zřízen byl malý sad; nedaleko pak od místa toho zřízeno nynější jednopatrové sídlo.

Knín Nový.

Kopáček 132 a násl., Ottovy »Čechy« IX., 386—387.

FARNÍ KOSTEL SV. MIKULÁŠE. Původní kostel byl dřevěný a spálen ve válkách Švédských. R. 1652 vystavěna byla budova nová, k níž r. 1718 přistavěna nová věž. Zevnějšek zcela prostý bez architektonických ozdob. Okna obdélníková, nahoře půlkruhově vykrojená; v dolejších rozích šikmo sříznutá. Presbytář obdélníkový 9·9 *m* šir., 10·9 *m*

Obr. 53. Knín Nový. Půdorys kostela.

vysoký, třemi stranami osmiúhelníka zakončený. Loď obdélníková, 18·47 *m* dlouhá, 11·55 *m* široká. Průčelí uprostřed vyduté, pilastry ozdobené (viz půdorys na obr. 53.). Presbytář i loď klenuty valenou klenbou s výseči nad okny. Věž do osnovy stavby pojatá, nad prvním klenbovým polem lodi, nízká, hranolová, jehlancovou střechou s lucernou zakončená. Uvnitř kostela nic pozoruhodného.

Zvony: 1. 0·85 *m* v prům., 0·655 *m* vys. Nahoře obhroublý ornament barokní. Na plášti v předu krucifix a nápis: LETA PANIE 1759 TENTO ZWON GEST PRZELITIJ K TOMVTO CHRAMV PANIE KE CZTI A CHWALE S. MIKOLASSE A S. IANA KRZTITELE NA NAKLAD VROZE-

NEHO A STATECZNEHO RITIRZE P. I. IANA FERD. Z RAVZENBACHV PANA NA ZRVCZI A KRASSENIOWICZICH NA PONIZENAV ZIADOST PANA IANA CZAMSKIHO ZA CZASV PRIMASA PANA FRANCZE MASNERA. Na plášti dále polovypuklina sv. Mikuláše, a v zadu nápis: IOAN. CHRISTIAN SCHVNKE GLOCKENGVSERMEISTER ZU PRAG. Na dolejším vydutém okraji odlitky mincí.

Obr. 54. Knín Nový. Radnice.

2. 0·98 *m* šir., 0·76 *m* vys. Nahoře hrubé barokní mušlové a akanthové ornamenty, pod tím: ☞ TRANSFVSA MICROPRAGAE A FRANCISCO IOSEPHO KVHNER ANNO 1819. Na plášti: RADDAV BYWALEHO P. KAPLANA JOZEFA ZÜEBER, KRJZOWNJKA S ČERWENAV HWĚZDAV, PŘICINĚNJM P. PREDSTAWENEHO KARLA MASNER, TÉŽ PP. REPRESENTANTŮ ZA P. FARARŽE FRANTISSKA WISSINA TEŽ KŘIŽOWNJKA OBEC NABOZNÁ ZDEYSSI PŘELYTYM MYM DNE 16 CŽERWNA ROKV 1819 MATJCE BOZJ NA NEBE WZATE LIBAV OBĚT PŘINESLA. Na plášti polovypuklina nanebevzetí P. Marie. Pod ní nápis: MATKO SPASYTELE CHRAŇ TWE TOBĚ WĚRNE CTITELE AZ NA WEKY. Při dolejším okraji hrubé prohnuté akanthové listy.

Kaple sv. Jana Nep., založená r. 1730, zbořena byla r. 1890. Obraz sv. Jana v ní se nalézavší, umělecky bezcenný, chová se nyní v kostele farním.

RADNICE, původně šosovní dům, r. 1783 obcí zakoupený (viz obr. 54.). Jednopatrová nízká budova lisenami rozčleněná s vysokým štítem a s lucernovou vížkou na střeše.

Obr. 55. Knín Nový. Pečetidlo č. 1

Obr. 56. Knín Nový. Pečetidlo č. 2.

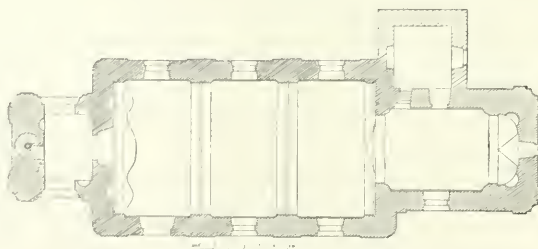
Obr 57. Knín Nový. Pečetidlo č. 3.

Pečetidla městská:

1. stříbrné 28 *mm* v prům., t. zv. »konšelské«; uprostřed městský znak, nad nímž kolčí helm s fafrnochy; kolem opis: MENSSI PECZET MIESTA KNINA (viz obr. 55.);

2. stříbrné t. zv. »velké«, 46 *mm* v prům., uprostřed sv. Krištof nesoucí Ježíška; po levé straně kolčí helm, po pravé městský znak. Kolem opis: W. SIGILLVM CIVIVM CIVITATIS KNIN (viz obr. 56.);

3. rychtářské, mosazné, 27 *mm* v prům.; uprostřed jezdec na koni tryskem jedoucí a v pravici kladívko havířské držící; pod jezdcem dvě kladívka havířská zkřížená; opis zní: »PECZET RICHTARZSKA MIESTA KNINA HOR ZLAT.« (Viz obr. 57.)

Obr. 58. Knín Starý. Půdorys kostela.

Knín Starý.

Sedláček, »Hrady« VI 111; Kopáček o. c. 140 a násl. Ottovy »Čechy« IX 385.

TVRZ stávala nejspíše tam, kde na nejvyšším místě dvora stojí sýpky.

KOSTEL SV. FRANTIŠKA SERAF. již r. 1352 jako farní připomínaný; r. 1685 v nynější způsob přestavěný. Dosti rozsáhlá, ne-

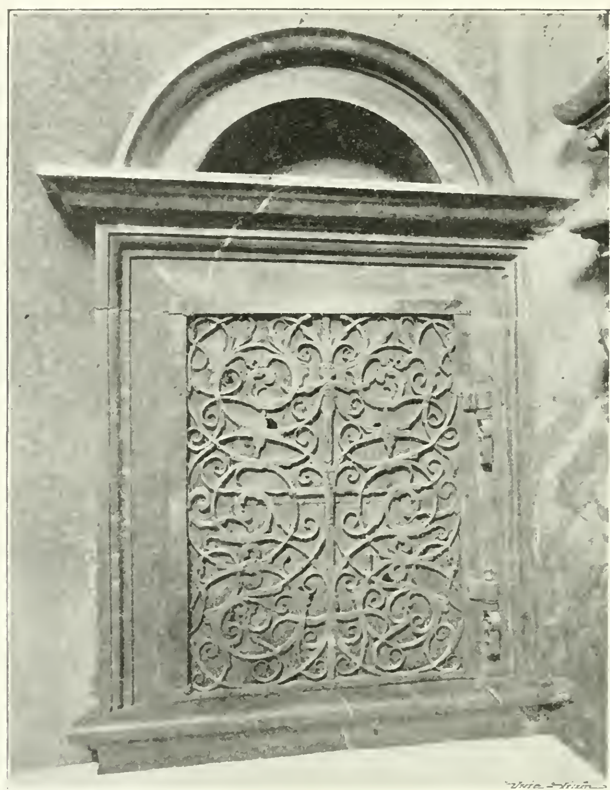
Obr. 59. Knín Starý. Farní kostel.

ozdobná stavba barokní. Loď 20·8 *m* dlouhá, 12·1 *m* široká, 11·4 *m* vysoká s rohy zaoblenými; presbytář 11·2 *m* dlouhý, 8·5 *m* šir. (viz půdorys na obr. 58.). Loď klenbovými pasy na prostých pilastrech spočívajícími rozdělena ve tři pole s imitovanou klenbou ze dřeva; presbytář rovněž přikryt takovoutéž klenbou. Vítězný oblouk má tvar stlačeného segmentu. Zevnějšek prostý, podvojnými lisenami rozčleněný. Okna barokně zprohýbaná. V průčelí hranolová věž cibulovou bání s lucernou krytá (viz obr. 59.).

V presbytáři na straně evangelijní renaissanční sanktuarium ve zdi, s ostěním mramorovým, nahoře segmentovou římsou zakončené s pěknými železnými dvířky mřížovými, 0·66 *m* šir., 0.82 *m* vys. (viz obr. 60.).

Architektury oltářů barokní, nevkusné a hrubé.

Křtitelnice 76·5 *cm* vysoká (bez víka), cínová (viz obr. 61.). Nohy mají nahoře podobu nahých mužských poprsí s bezvousou širokou a plešatou hlavou, přepásaných dole rouškou, z níž vybíhá noha v kopyto kon-

Obr. 60. Knín Starý. Renaissanční sanktuář.

čící. Na plášti vyryty tři znaky, nad nimiž jména: Lydmilla Gezowſka, z Teyna na Starem Kninč a Zduchowic. Waczlaw Mladſſy Wratiſlaw z Mitrowicz na Drachowic. Lydmilla Gezowſka z Lub. V zadu rovněž vyryty tři znaky s nadpisy: Waczlaw Starſſy Poczjepicky z Poczepicz. Jakub Budowſky z Hyrſſowa a na Budowiczych. Sacerdos Joannes Haerites Reginae Hradecensis. Pod tím letopočet: Anno Domini 1601. Po straně pláště (pod postranním držadlem) vyryto:

Teyniades Herois opus Ludomila vovebat
Vsibus hoc sacrae, quod modo cernis, aquae.
Huic operi studium Ioannes addit Herites

Aere, sed auxilium caetera turba pium.
Ambigis hoc quid sit? vas est venerabile Fontis,
Vnde salutifero vita liquore fluit,
et latices vivos ad amoenum pactat olympum
NeCtarIs et rorans aMne perannat oDor.
Nicolaus Pelargius Poëta Caesarius

Značky na křtitelnici (na plešich mužských hlav na nohách): novoměstský znak a korunované XXX.

Obr. 61. Knín Starý. Křtitelnice.

Po stranách pláště lidské masky s kruhy v ústech.

Náhrobní kameny:

1. Ve dlažbě lodi Anny Vratislavovy z Lub: uprostřed ženská postava v řasnatém dlouhém rouše s knihou v rukou; u nohou jejích nalézá se znak. Opis (z čá nečitelný) .... nedieli umrzela Urozena Pani Anna Wratiſlawowa z Lub zc a tuto gſaucz pochowana w tomto miſtie odpocziwa Oczie-kawa .... (viz obr. 62.)

2. Uprostřed v polokruhově zakončeném výklenku dívčí postava s rozpuštěnými vlasy. Dole v pravo znak (kohout s rozpjatýma křídly). Po okrajích nápis: leta Panie M. d. l. iiii Katerzina dcera urozeneho pana Adama Miſljka z Hyrſſowa a pod Timto kamenem lezy. (Viz obr. 63.)

3. Hořejši dvě třetiny zaujímá několikařádkový nápis tohoto znění: Letha panie. 1561. tu Nedieli po welike noczy kteraž slowe prowodni umrzela urozena pani anna z hyrſſowa urozeneho pana Jana geziowſkyho z luba a na ſtarym kninie manzielka tuto lezi pochowana. V dolejší části ve věnci erbovní štít s letícím kohoutkem (viz obr. 64.).

4. Uprostřed postava rytíře v plné zbroji s hlavou odkrytou. Přilbice spočívá vedle něho na nízkém podstavci ozdobeném znakem. Po krajích

Obr. 62. Knín Starý. Náhrobník č. 1.

obíhá nápis: Letha 1599 w Sobotu po wſkrzijſſenij Sina Božiho Vmrzel Vrozeny a Statecżny Rytirz Herzman (?) Dywis Sopoticzky z Hulicz na Hradiſſti nad Wltawau a Sazawau a tuto pochowan geſt Oczekawage radoſtneho z mrtwych wſtanij. (viz obr. 65.) (Spodek tohoto kamene, jenž za oltářem stojí, jest zakryt dlažbou.)

5. V hořejším obdélníkovém poli stojí vedle sebe hoch a dívka; před nimi leží nemluvňátko. V dolejší části v kruhovém rámci znak Vratislavský. Na okrajích nápis: Letha 1612 Kryſtoff Wratiſlaw z Mitrowicz

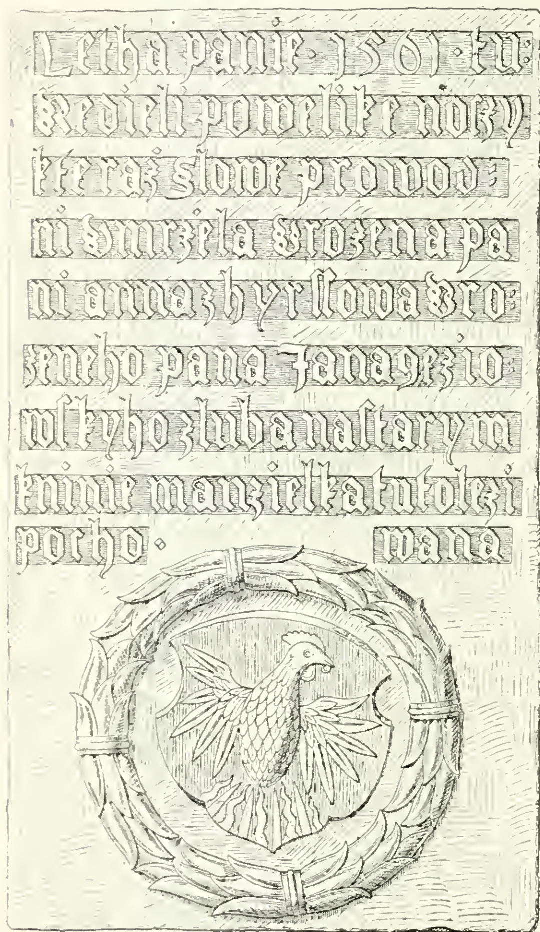
Obr. 63. Kolín Starý. Náhrobní kámen č. 2.

a Anna Marye sestra geho dithy Stateczneho Rytyrze Pana Waczlawa z Mitrowicz a Neyſtarſſyho Wratiſlawa z Mitrowicz a na Starem Kninie .... a W tomto miſtie w Panu Bohu Odpocziwagij. (Viz obr. 66.)

Zvony:

1. 1·10 *m* v prům., 0·90 *m* vys. Při hořejším okraji nápis: 1. ř.: Anno ⁝ domini ⁝ millerimo ⁝ cccc ⁝ decimo ⁝ quinto ⁝ en ⁝ ego ⁝ campana ⁝ nunquam ⁝ pronuncio ⁝ vana ⁝ ignem ⁝ vel ⁝ fectum ⁝ bellum ⁝ aut ⁝ fonus ⁝ honert . . .

2. ř.: vm ⁝ Qui ⁝ me ⁝ fecit ⁝ magicter ⁝ bartholomeus ⁝ nomen ⁝ habet ⁝ in ⁝ nova ⁝ Civitate ⁝ prage . . . . ⁝ veni ⁝ cancte ⁝ cpiritus ⁝ reple ⁝ tuorum ⁝ Corda ⁝ fidelium ⁝ et ⁝ ⁝ (viz fakcimile na obr. 67.)

Obr. 64. Knín Starý. Náhrobní kámen č. 3.

2. 0·88 *m* v průměru, 0·72 *m* vys. (puklý). Nahoře vlys drobných biblických výjevů (z podobenství o marnotratném synu, jako na zvonu v Boroticích), pod tím vlys rostlinný.

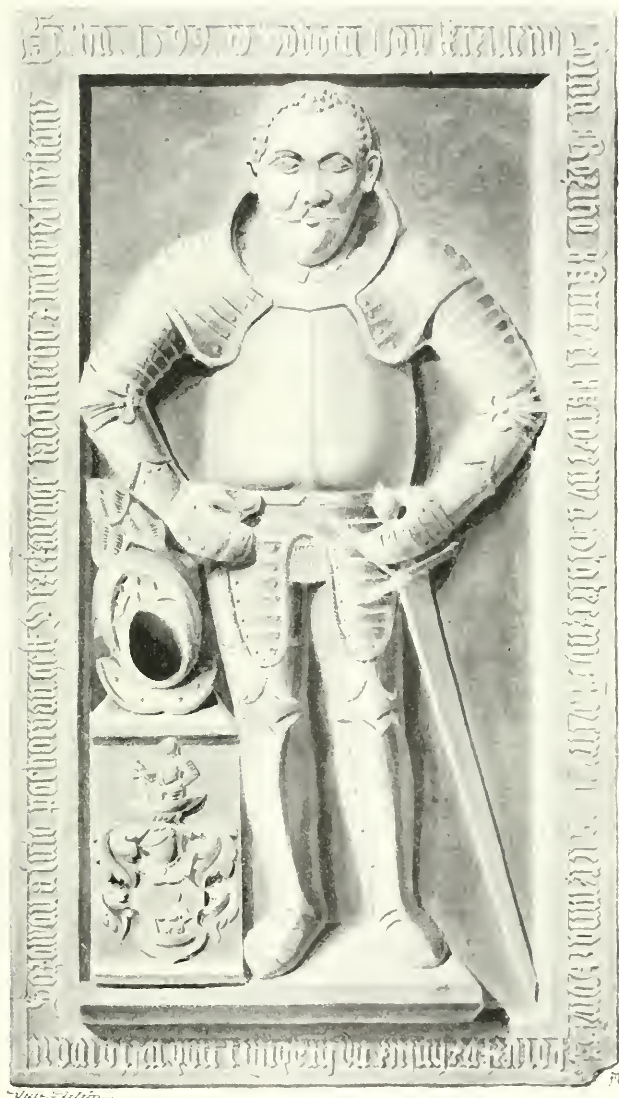
Na plášti nápis:

Letha panie — 1602 — Tento Zwon Slyti gest Na nowem ⁝ Miestie Prazskem w domie v Zwonarzu Na Ssiroke Vliczy do starého Knina pro swolani Bozskym k chwalam K krzestianskym Powinnostem: Nakladem Vrozeneho a Statecžneho Rytirze Pana Waczlawa mladssiho Wratisslawa z Mitrowicz Na z Dechowic, starem Kninie a zduchowiczych a podle Geho Milosti wssy Vsady Staroknin(s)ke a Ginych poczstiwych Lidi za czasu Knieze Jana Herytesa Kralohradeczke⁰, Fararze Kninskeho ⊕ ⁝

Pod tím znak ve věnci. Na druhé straně pláště krucifix a nápis:

INSIGNIA IOAN. HERITES R. HRADEC. IN CRUCE VERA MEO CORDIS SUNT GAVDIA CHRISTVS GAVDIA QVAE PROPRIO SANGVINE PARTA DEDIT TRISTIA SIVE MIHI CRVCE SVB CRVCE VERA FIDES LAETA PRAECOR VINCAT. M. ANDR. MARCHIO ZDIAR. (Ukázku výzdoby zvonu viz na obr. 68.).

Barokní monstrance (noha nová): barokně zprohýbaný rámec střední ozdoben tepaným obrázkem Boha Otce, holubice, dále kvítky a klásky. V pozadí paprsky. Všední práce.

Obr. 65. Knín Starý. Náhrobní kámen č. 4.

Kalich stříbrný 0·25 *m* vys. barokní; noha ozdobena dekorem rostlinným a s rytými medaillonky; prolamovaný košíček andílčími hlavinkami. Na noze Novoměstská značka. Prvá pol. XVIII. stol.

Na kruchtě prostě vykládaná skříň barokní s obstojně rytými závěsami.

Obr. 66. Knín Starý. Náhrobní kámen č. 5.

Korkyně.

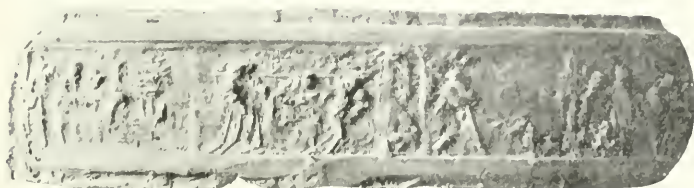
Schaller VIII, 86. Sommer XIV. 63, Kopáček 147—149; Sedláček, Hrady VI, 117; Ottovy» Čechy« IX 388.

TVRZ zdejší zanikla beze stop; po zrušení dvora r. 1790 rozebrány poslední zbytky z ní; některých kamenných součástek použito jako staviva k novým stavbám vesnickým. Kaple nejsv. Trojice zde druhdy stávavší byla r. 1790 zrušena a změněna v obytné stavení (nynější čís. pop. 14.)

Krámy.

Schaller VIII, 86; Sommer XV, 63; Kopáček 149.

U pěšiny z Krámů ku Novému Knínu v úpolí »na loučkách« kámen hraničník s vytesaným křížem a hvězdou r. 1720 postavený.

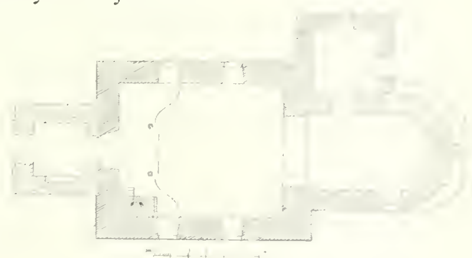

Obr. 68. Knín Starý. Ukázka výzdoby zvonu.

Kytín.

Schaller VIII, 85; Sommer XVI, 54; Kopáček 149—153; Sedláček Místop. sl. 495; Ottovy »Čechy« IX, 357.

FILIÁLNÍ KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE. Již ve XIV. stol. byl v Kytíně farní kostel; později však, nepochybně po r. 1623 sklesl na kostel filiální ku Mníšku. Nynější budova jest nízké malé staveníčko bezslohové, architektonicky nezajímavé.

Obr. 69. Kytín. Půdorys kostela.

Presbytář obdélníkový, 6·69 *m* šir., 8·1 *m* dl, zakončený třemi stranami nepravidelného osmiúhelníka (viz půdorys na obr. 69) Strop plochý. Za presbytářem v nízké obezdívce kostelní zdi malá vyzděná studánka.

Vítězný oblouk polokruhový.

Loď obdélníková, 12·2 *m* dl., 10 *m* široká, rovným stropem krytá.

Okna obdélníková, nahoře polokruhem uzavřená.

Nízká věž v průčelí byla později přistavěna. Přízemím jejím vchází se do kostela.

Obr. 67. Knín Starý. Nápis na zvonu č. 2.

Zvony:

1. 0·70 *m* v prům., 0·58 *m* vys. † aue ⁝ marya ◈ gracya ⁝ plena ◈ ydomynus ⁝ tecum ◈ benedycta tu ◈ yn mulyeryhus ⁝ et ◈ benedyctus ⁝ fructus . . . yan ⁝ conwarz dyelal ten ⁝ zwon ⁝ (faksimile viz na obr. 70.). Na plášti malá, 10 *cm* široká, málo zřetelná polovypuklina, představující Narození Páně a Klanění se sv. tří králů.

2. 0·46 *m* v prům., 0·57 *m* vys. Na plášti reliefy Madonny a sv. Vojtěcha; dále nápis:

P. WOGTIECH WIZINA WACZLAW KOSSNARZ A OBECZ KITTINSKA NAKLADATELOWE NA PŘZELITY TOHO ZVONV ROKU 1763.

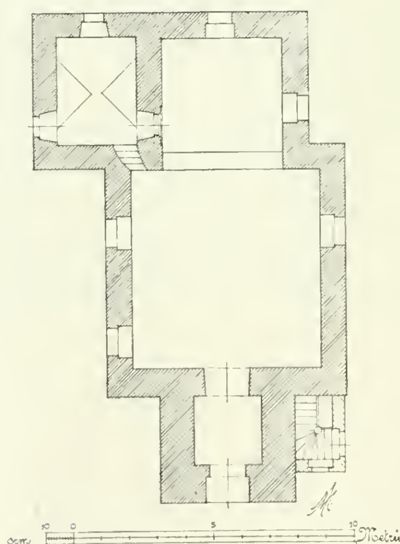
Na koruně: JOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG. Pod tím hrubé prohnuté listy akanthové.

Obr. 70. Kytín. Nápis na zvonu č. 1.

Lazsko.

Sedláček, »Hrady« VI. 134.

TVRZ zdejší, jejíž držitelé již r. 1336 jako manové Karlštejnští se připomínají, zrušena v druhé pol. XVII. stol., kdy ohrazení její rozmetána a stavení obytné v sýpku změněno.

Obr. 71. Lhota Dlouhá. Půdorys kostela.

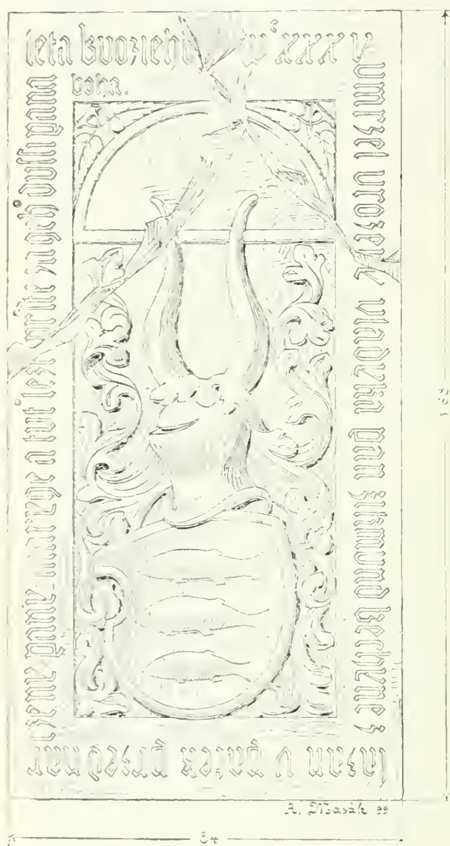

Obr. 72. Lhota Dlouhá. Skládací oltář.

Lhota Slovanská.

Kopáček, o. c. 117

Před nedávnem nalezena zde prý při stavbě okresní silnice popelnice, jež však přišla na zmar.

Obr. 73. Lhota Dlouhá. Náhrobní kámen č. 1.

Lhota Stříbrná.

Schaller VIII, 85; Sommer XVI, 54; Kopáček o. c. 153.

Na návsi při cestě stojí malá barokní nevzhledná kaplička. V ní obraz sv. Josefa na plátně malovaný, zašlý, bezcenný.

Lečice Velká.

Kopáček 153.

V malé nezajímavé kapličce, uprostřed obce stojící, zvonek 0·28 *m* v prům., 0·22 *m* vys. s reliefem sv. Josefa a nápisem I. G. K. 1756.

Lhota Dlouhá (druhdy Bavorova).

Schaller VIII, 145; Kopáček 154; a násl., Sedláček, Hrady VI, 138; týž Míst. sl. 515.: Ottovy »Čechy« IX, 392.

FILIALNÍ KOSTEL SV. JANA EVANG. (»ante portam latinam«). Stavení skrovných rozměrů architektonicky bezvýznamné, r. 1897 obnovené.

Půdorys (viz obr. 71.): obdélníková loď (8·5 *m* šir., 9 *m* dl.) a 6·1 *m* šir., 5 *m* dlouhý obdélníkový presbytář; v průčelí hranolová věž.

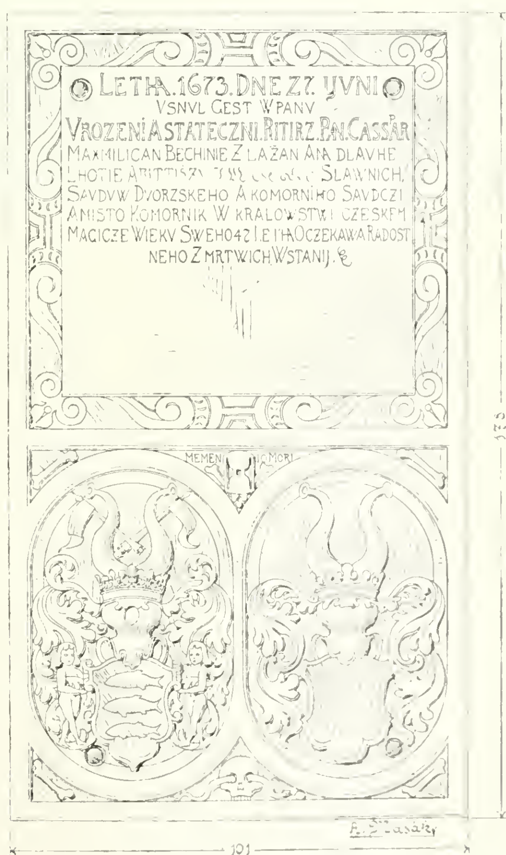
Presbytář má rovný strop a jest dvěma segmenovitě sklenutými okny na východní a jižní straně osvětlen. Zdivo značně zborcené. V jednom rohu zachovala se hranolová hrubá konsola klenbová. Vítězný oblouk stlačený segment.

Loď obdélníková, plochým stropem krytá, segmentovými okny osvětlená.

Věž má cibulovou šindelovou stříšku. Nad lodí a presbytářem nová břidlicová střecha s novým nepoměrně velkým sanktusníkem cibulovitým.

Oltář skládací, gotický se dvěma křídly, nyní při stěně jižní stojící, obnovou částečně pokažený. Uprostřed v obdélníkové skříni stojí velmi dobrá socha Madonny s Ježíškem, na postranních křídlech jsou vypuklé řezby sv. Jana Křtitele a sv. Jana Evang. Polychromie těchto skulptur pokažena. Hořejší část skříně vyplněna pěkně řezanými gotickými rozvilinami. Na predelle obraz znázorňující mučení sv. Jana Ev.; přemalováním původní ráz obrazu úplně setřen. (Viz obr. 72.) Z poč. XVI. stol.

Z bývalých šesti kostelních lavic r. 1897 odstraněných, chová se ve škole část postranní s vyhloubeným hrubým ornamentem a s letopočtem 1674.

Obr. 74. Lhota Dlouhá. Náhrobní kámen č. 2.

Obr. 75. Lhota Dlouhá. Faksimile nápisu na zvonu č. 1.

Náhrobní kameny ve dlažbě kostelní:

1. V presbytáři 0·84 *m* šir., 1·68 *m* dlouhý. V prostředním obdélníkovém poli, jež nahoře vyplněno polokruhovým ornamentem a v rozích větévkami se dvěma lístky jest okrášleno, jest znakový štít se třemi kapry nad sebou, ozdobený helmicí s vkusně se rozvíjejícími přikryvadly. Na okrajích nápis: leta buozieho . . . v^{c} xxxxv vmrzel vrozeny vladyka pan zikmund bechyne z lazan v patek przed narozeny pany maryge a tut° lezi pr° lte za geho° dussi pana boha. (Viz obr. 73.)

Obr. 76. Lhota Dlouhá. Zámek.

2. V lodi 1·01 *m* šir. 1·78 *m* dlouhý. Hořejší polovice ornamentálně orámovaná obsahuje nápis tohoto znění;

LETHA 1673. DNE 27 YVNI VSNVL GEST W PANV VROZENI A STATECZNI RITIRZ PAN CASPAR MAXMILIGAN BECHINIE Z LAŽAN A NA DLAUHE LHOTIE A BITTISZV J. M C. 'SLAWNICH SAVDVW DVORSKEHO A KOMORNIHO SAVDCZI A MISTOKOMORNIK W KRALOWSTWI CZESKEM MAGICZE WIEKV SWEHO 47 LETHA OCZEKAWA RADOSTNEHO Z MRTWICH WSTANIJ. V dolejším poli dva oválové rámce se znaky vedle sebe (viz obr. 74.)

Zvony:

1. 0·71 *m* šir., 0·555 vys. Nahoře nápis:

⁝ anno ⁝ domyny ⁝ mylezymo ⁝ cccc ⁝ xc ⁝ tercyo ⁝ perfectum opus est vd | per | magystrum | thymam ⁝ (viz faksimile na obr. 75.). Na plášti krucifix, kolem dolejšího okraji prut, přes nějž lístky se převinují.

2. 0·57 *m* šir., 0·43 *m* vys. Nahoře hrubá ornamentace barokní, pod ní nápis: CHRISTOPH VLLMANN GOSS MICH IN PRAG 1736. Pod nápisem rovněž hrubá ornamentace. V předu na plášti hrubě modelovaný

znak Bechyňů z Lažan, pod nímž písmena: I: H: B: V: L. (t. j. Ignatz Bechyně von Lažan).

ZÁMEK na místě bývalé tvrze stojící. Jednopatrová budova rozčleněná pilastry, jež nesou širokou podstřešní římsu. Střední část jako risalit povystupuje a jest zakončena trojhranným štítem. Před hlavním vchodem na terrasse po obou stranách z kamene tesané trofeje vojenské. Nad středem okrouhlá zděná vížka, jež čtyřmi oblými sloupky a bohatě členěnou, uprostřed prohnutou římsou jest ozdobena a šindelovou stříškou kryta. (Viz obr. 76.)

Lhota Prostřední.

Kopáček 159.

Na cestě ke Kobylníkům v lese na skále barokní umělecky bezcenná socha sv. Jana Nep. přenesená sem z kostela Staroknínského.

Libčice (Lipšice).

Kopáček 161.

FILIALNÍ KAPLE SV. JANA A PAVLA, nízká novější nepatrných rozměrů na návrší, beze všech ozdob, architektonicky úplně bezcenná. Uvnitř nic zajímavého.

Maková Hora.

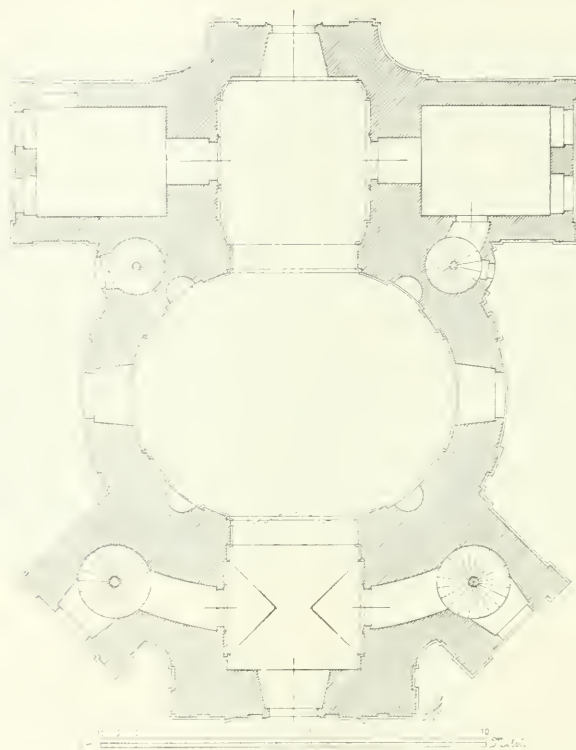
Schaller VIII, 135; Sommer XVI, 193; Fr. Panocha, Popsání poutního chrámu Páně sv. Jana Křtitele a Matky Boží z hory Karmel. — Ottovy »Čechy« IX, 272. — Jos. Hrabák, Průvodce. 84.

KOSTEL SV. JANA KŘTITELE A PANNY MARIE NA HOŘE KARMEL vystavěn v letech 1719—1722 stavitelem *Markem Antonínem Canevallem* (jinak »Chanivalle« zvaným). Velmi zajímava stavba barokní na vrcholu osamělého vrchu zbudovaná.

Střed stavby tvoří ellipsa, jejíž velká osa měří (beze zdiva) 9·3 *m*, osa malá 7·12 *m*. Na straně západní přiléhá k tomuto středu přístavek průčelní, 7·12 *m* šir. a 5·6 *m* dlouhý, hudební kruchtu obsahující. Do rohů, jež tento přístavek s ellipsovitým středem svírá, vestaveny jsou šikmo hranolové věže 3·7 *m* dlouhé, 3·8 *m* široké. Na straně východní připojuje se presbytář 7·2 *m* dlouhý a 6·9 *m* široký (tloušťku zdiva v to počítaje).

K němu po stranách přiléhají jednopatrové obdélníkové přístavky, z nichž severní oratoře, jižní sakristii a depositář obsahuje. V rozích, jež tyto přístavky s ellipsovitým středem svírají, vestavena kruhová šneková schodiště. (Viz půdorys na obr. 77.)

Zevnějšek. Průčelí rozčleněno sdruženými pilastry s římsovými hlavicemi; nad nimi attika mocně vysedlou římsou zakončená. Uprostřed mezi pilastry vchod a nad ním okno segmentem zakončené a zprohýbaným

Obr. 77. Maková Hora. Půdorys kostela.

orámováním ozdobené, v němž nahoře vsazen v kameni tesaný znak Chanovských.

Nad zmíněnou římsou vyčnívá vysoký štít. Po stranách ozdoben jest pilastry s hlavicí kanelovanou; kraje jsou vykrojené a vybíhají k dvěma nízkým pilířkům stojícím na rozích risalitu. Na pilastrech spočívá bohatě článkovaná římsa; podobná římsa zakončuje ve stlačeném oblouku celý štít. Uprostřed štítu výklenek s kamennou sochou Vykupitelovou; nad nejvyšší římsou stojí socha Panny Marie.

Věžovité přístavky na rozích podobnými pilastry oživené, jako průčelí samo, dostupují výše středního štítu a jsou kryty nízkými jehlancovitými stříškami, jež šindelem jsou kryty.

Střední ellipsovitá část kryta jest šindelovou cibulovitou bání a rozčleněna dvěma pilastry na každé straně, mezi nimiž jsou dvě okna nad sebou: dolejší stlačeným segmentem, a hořejší polokruhem uzavřené (viz obr. 78.).

Přesbytář má zadní rohy čtvrtkruhově otupené.

Oba boční přístavky jsou zevnějšku nanejvýš střízlivého.

Obr. 78. Maková Hora. Pohled na kostel.

Vnitřek (viz obr. 79. a 80.) poutá zajímavou rokokovou úpravou. Presbytář sklenut jest nízkou plochovou klenbou, střední ellipsová část vysokou kupolí. Stěny rozčleněny pilastry s velmi vkusnými hlavicemi kompositními (viz obr. 81.). V části ellipsové jsou vždy dva a dva tyto pilastry sdruženy bohatě článkovanou římsou, mezi nimi uprostřed jest výklenek s obstojnou dřevěnou barokní sochou. Celkem jsou výklenky čtyři; v nich sochy: sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Norberta a sv. Jana Nep.

Hudební kruchta sklenuta jest podobně jako presbytář; zděné její zábradlí ozdobeno štukovými skupinami hudebních nástrojů. Nad vchody do sakristie a oratoře prohnutá římsa s kartuší; nad ní plastické festony držené anděly.

Obr. 79. Maková Hora. Vnitřek kostela.

Hlavní oltář má vysokou dřevěnou barokní architekturu. Uprostřed valně zašlý obraz na plátně »Křest P. Ježíše« představující; obstojná práce z počátku XVIII. stol. Po stranách sochy andělů; nejvýše zprohýbaný nástavec s hojnou a dosti dobrou výzdobou sošnickou (Bůh Otec mezi anděly).

Obr. 80. Maková Hora. Vnitřek kostela.

Pozoruhodná řezbářskou svojí výzdobou jest kazatelna (viz obr. 79.), na níž některé partie velmi dobře jsou provedeny; za to podstavec její i schodiště velice jsou nevkusny.

Oltáře v ellipsovité části při zdech stojící kromě některých zajimavých podrobností řezbářských (na př. na oltáři při stěně jižní stojícím anděl držící veliký prsten) nic cenného na sobě nemají.

Nad sdruženými pilastry se nalézající barokně orámované cvikle vyzdobeny jsou slabými malbami, jež představují sv. Ambrože, sv. Jeronyma, sv. Augustina a Řehoře Vel.

Obr. 81. Maková Hora. Hlavice pilastru.

V kopuli pak jest malba na omítce značně vybledlá, nepatrné ceny umělecké, jež znázorňuje »Stětí sv. Jana«. V pozadí architektura s výklenkem uprostřed a se schodištěm; v popředí královna v kroji XVIII. věku s dlouhou vlečkou, komonstvem obklopená; před ní kat kleče podává sťatou hlavu. Za katem několik postav v tureckých krojích. V oblacích andělé. Nápis: SATIA TE SANGVINE QVEM SITISTI.

Na hlavním oltáři dřevěná soška P. Marie s Ježíškem 55·5 *cm* vys.; obhroublá práce z prvé pol. XVII. stol. (viz obr. 82.).

Kalichy: 1. s pěknou kupou barokní ozdobenou pěkně tepanými andílčími hlavinkami a festony (viz obr. 83.).

2. celý stříbrný; na noze vytepány vkusné andílčí hlavinky s křídly vztýčenými. Značka Augšpurská prvá pol. XVIII. stol. (Viz obr. 84.).

Závěsná lampa pro věčné světlo, velmi vkusně z plechu tepaná a postříbřená. Prolamované rozviliny listové, mezi nimiž kartuše a mušlové ornamenty. Závěsná ucha v podobě hluboko vystřihaných listů, na nichž v nejhořejším ohybu nasazeny lité andílčí hlavinky (viz obr. 85.) Poč. XVIII. století.

Na oltáři stojí malá, z cínu litá lampička v podobě srdce, po stranách akantovými listy ozdobená; na přední straně vyryto: AFH 1743.

Obr. 82. Maková Hora. Soška P. Marie.

Bílý ornát barokní s růžemi hedvábím vyšívanými.

Zvon 0·515 *m* šir., 0·43 *m* vys. Nahoře opis: GOSS MICH FRANTZ SCHÖNFELDT IN DER KÖNIGL. STADT PRAG A° 1719. Pod tím řada svislých akanthových lístků. Na plášti polovypukliny sv. Felixa a Adaucta (s podpisy: S. FELIX, S. AVDACTE ORATE PRO NOBIS) a nápis: IOANNES FELIX CHANOVSKY KRASSCHOWSKY DE LONGAVILLA DOMINVS NIEMBSCHITZ ET SMOLOTTEL.

Obr. 83. Maková Hora. Kuppa kalichu č. 1.

Malčany.

Kopáček o. c. 101—102.

PANSKÉ OBYDLÍ architektonicky nezajímavé. V něm arkýřová kaplička z r. 1770 (viz půdorys na obr. 86.) uzavřená třemi stranami šestiúhelníka s vykrojenými rohy. V kapli obstojný obraz sv. Rodiny z druhé pol. XVIII. stol. a dobrá dubová skříň na paramenty z téže doby.

Milín.

Schaller VIII, 131; Sommer XVI, 202; Dr. M. Kalina v. Jäthenstein: Böhmens heidnische Opferplätze etc. str. 167. Jindřich Klecanda v Ottových »Čechách« 268.

V okolí městečka bývaly dříve, zvláště r. 1825 vykopávány popelnice, jež však přišly na zmar.

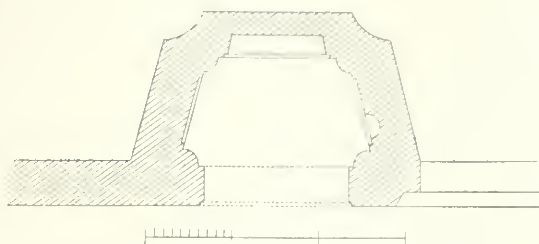

Obr. 84. Makova Hora. Noha kalichu č. 2.

Obr. 85. Makova Hora. Věčná lampa.

Na radnici chová se mosazné pečetidlo 42 *mm* v prům. V prostředním poli orlice; při okraji opis: PECAET MEISTECZKA ✥ MILINA ✥ 1621. (Viz obr. 87.).

Obr. 86. Malčany. Půdorys arkýřové kapličky.

Modřejovice.

Sedláček, »Hrady« VI, 133.

Někdejší tvrz zdejší zanikla beze stopy.

Nečíň.

Sedláček Hrady VI, 119; Kopáček 163; »Archaeologické sbírky v museum království Českého v Praze« 1863, str. 50, č. 349.

Stávala zde tvrz, a to v místech, kde r. 1825 vykopána tu malá čtverhranná cihla (strany její jsou 14 *cm* dlouhé), na níž vypuklými čarami nastíněn obraz jelena; nyní v zemském museu v Praze.

Na hranicích obce Oborské stojí kamenný kříž s letopočtem 1727, umělecky bezvýznamný.

Obr. 87. Milín. Městská pečeť.

Obecnice.

Sommer XVI, 233; Ottovy »Čechy« IX, 405; Sedláček »Hrady« VI, 119.

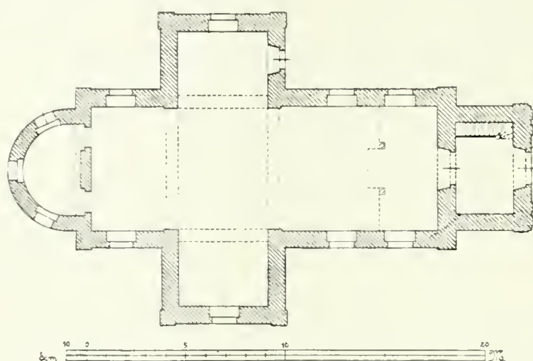
FARNÍ KOSTEL SV. APOŠTOLU ŠIMONA A JUDY, dříve kaple; (od r. 1842 lokalie, od r. 1854 fara). Malé úzké staveníčko neslohové ve velmi chatrném stavu. Loď obdélníková, 13·9 *m* dlouhá, 8·2 *m* široká a 6·4 *m* vys.; k jejím bokům přiléhají menší obdélníkové přístavky 4·85 *m* dl. a 6·4 *m* šir. na způsob křížové lodi. Presbytář téže šířky jako loď jest obdélníkový, 5·25 *m* dlouhý. Za ním jest polokruhová sakristie. (Viz půdorys na obr. 88.) Veškery prostory chrámové rovným stropem

kryté, nic pozoruhodného nevykazují. Okna segmentová, nízkým segmentem překlenutá. V průčelí nízká hranolová věž s jehlancovou stříškou.

Zvony:

1. 45·5 *cm* v prům., 38 *cm* vys. Nahoře řídce rozvěšené guirlandy; na plášti polovypukliny sv. Jana Nep. a sv. Václava. Při dolejším okraji nápis: ANNA KÜHNER 1811.

2. 28 *cm* šir., 23 *cm* vys.; na plášti hrubý barokní relief sv. Jiří, nahoře hrubý vlys; jinak úplně hladký.

Obr. 88. Obecnice. Půdorys kostela.

Obořiště.

Srvn Kopáček, Památník okr. Dobř 164—168 a téhož spisovatele »Paměti Obořiště«. V Příbrami 1890; Ottovy »Čechy« IX, 390; Sedláček »Hrady« VI, 119.

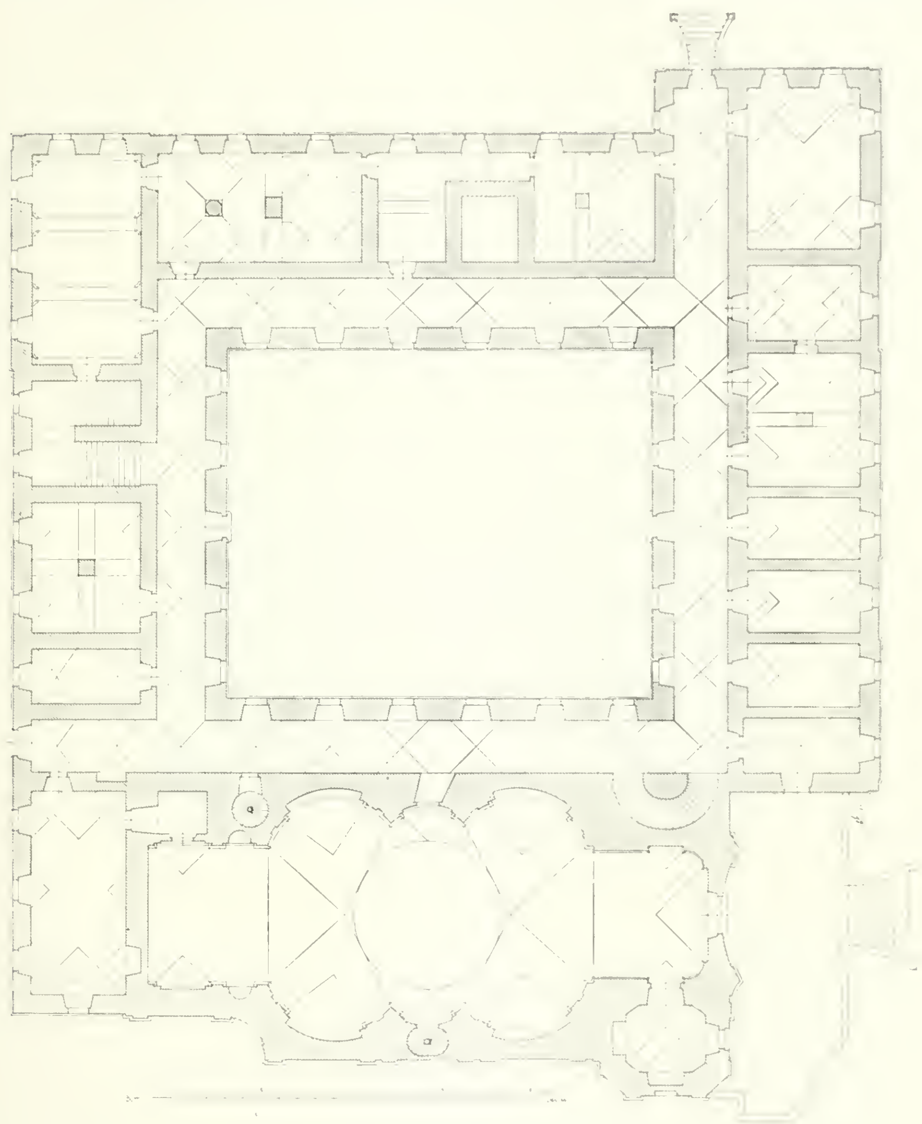
TVRZ zdejší stávala bezpochyby tam, kde rozkládá se nový rybník a kde do nedávna stávaly jakési náspy na »tvrzi« řečené. Po zániku tvrze vystavěno sídlo panské, které v XVII. stol. při stavbě kláštera bylo rozmetáno.

KLÁŠTER bývalý a KOSTEL SV. JOSEFA (nyní filialní ku sv. Poli), zbudované na sklonku století XVII. a na poč. stol. XVIII. V letech 1681—1685 vystavěno západní křídlo kláštera, potom v letech 1685—1688 ostatní dvě křídla; r. 1711 dostavěn kostel (letopočet nad vchodem).

Kostel přiléhá k jižní straně kláštera. Není orientován: presbytář obrácen k západu. Půdorys velmi zajímavý, zejména lodi, jejíž zdi zevně jsou rovny, uvnitř však ve třech obloukovitých segmentech zprohýbány. Délka celého chrámu obnáší (tloušťku zdí v to čítajíc) 33·9 *m*, šířka 15·8 *m* (viz půdorys na obr. 89.).

Zevnějšek kostela jest celkem velmi střízlivý. Střed průčelí jest v půdorysu segmentovitě vydutý, lisenami ozdobený. V přízemí vchod s novým nadpražím a světlíkem, v jehož segmentu vytesán letopočet 1711.

Po celé šířce průčelí jest nad vchodem segmentový štít s plastickým znakem Jana Tomáše Pešiny z Čechorodu, zakladatele kláštera. Nad štítem polokruhově sklenuté okno s prohnutou římsou nahoře. Nad průčelím nízký štít s elipsovitým oknem uprostřed a prohnutými vyzdívkami po

Obr. 89. Obořiště. Půdorys kostela a kláštera.

stranách, nahoře rovnou římsou zakončený. Po stranách štítu stojí sochy sv. Josefa a P. Marie, na vrcholu pak mezi 2 andílky Ježíš jako dítko s křížem.

V rohu jihovýchodním stojí věž, tvoříc stranou východní zároveň část průčelí. Půdorys věže jest nepravidelný osmihran. Věž sama rozčle-

něna jest římsami ve tři patra, a při rozích ozdobena lisenami. Čtyři delší strany zdiva jsou zakončeny nízkými segmentovými štíty. Věž kryta jest cibulovou bání s lucernovou vížkou (viz obr. 90.) Vnější stěny lodi rozděleny jsou římsou ve dvě horizontální polovice, jež rozčleněny jsou lisenami a opatřeny po čtyřech segmentových nízkých oknech (viz obr 91.).

Vnitřek vyzdoben dosti bohatě architektonicky i polychromií. Stěny rozčleněny pilastry s pěknými hlavicemi barokně korintskými; na nich spočívá bohatě členěný architrav a mocně vysedlé římsoví (viz obr. 92. a 93.) Klenba celého chrámu bohatě jest pomalována. Plochy jednotli-

Obr. 90. Oboříště. Pohled na kostel od jihu.

vých pendentifů klenbových i kleneb samých jsou orámovány barokními malovanými rámci a vyplněny různými postavami světců hlavně ze řádu pavlínského a svatých poustevníků. Ve středním kruhovém klenbovém poli lodi namalována sloupová architektura (viz obr. 94.) V presbytáři vyobrazeny jsou výjevy ze života sv. Josefa.

Veškery tyto malby nemají valné umělecké ceny; dekorativně však dosti dobře působí. Rázem svým hlásí se do prvé polovice XVIII. stol., což potvrzuje i chronografický nápis na vítězném oblouku:

»S. IOSEPH CONSERVA SERVOS TVOS DIVI PAVLI EREMITAE FILIOS«. (= 1733).

Na zadní stěně presbytáře namalována barokní architektura oltářní; střed její tvoří rovněž na omítce malovaný, umělecky bezcenný obraz

»Smrť sv. Josefa«. Původně visel tu obraz na plátně malovaný, jenž nyní v podvěžní kapli jest uložen; jest to malba rovněž bezcenná. Obraz na omítce byl dle ní zhotoven. Dolejší dřevěná struktura rozčleněná točenými sloupky s korintskými hlavicemi, jakož i hrubými řezbami ozdobené antipendium nevykazují nic pozoruhodného.

Dobře řezány jsou draperie na sloupkových zábradlích postranních oratorií.

Ostatní oltáře v lodi opatřeny jsou velikými, bohatě řezanými rozvilinovými rámci, do nichž vkomponovány postavy andílčí, malé sošky světců, symbolické podoby zvířecí a p. Rámce ty jsou valně porušeny a nevkusnou polychromií pokaženy. Obrazy v nich bezcenné.

Obr. 91. Obořiště. Pohled na kostel od jihovýchodu.

Před hlavním oltářem zavěšena barokní, z plechu tepaná lampa pro věčné světlo; na štítcích vytepány hrubě postavy sv. Jana Nep. a Františka Ser., a znak Bechyňů z Lažan s písmeny: I G B V L.

V přízemí věže jest »umrlčí kaple« vyzdobená umělecky bezcenným štukem a rovněž bezcennými malbami z r. 1733.

Klášterní budova obstupuje obdélníkový, chodbami obklopený dvůr. Jest jednopatrová; nejozdobnější její průčelí obráceno jest k východu.

Střed tohoto východního průčelí povystupuje poněkud v před a zakončen jest nahoře trojhranným štítem. Boky tohoto štítu jsou prohnuty a římsami ozdobeny; hrot jeho jest otupen; na jeho místě jest prohnutá římsa. Na bocích štítu spočívají hliněné sochy lvů, na vrcholu pak stojí orel s chlebem v zobanu. Ve štítu valně sešlá již malba na omítce před-

Obr. 92. Obořiště. Vnitřek kostela. (Pohled k oltáři.)

Obr. 93. Obořiště. Vnitřek kostela. (Pohled ke kruchtě.)

Obraz 94. Obořiště. Malba klenby chrámové.

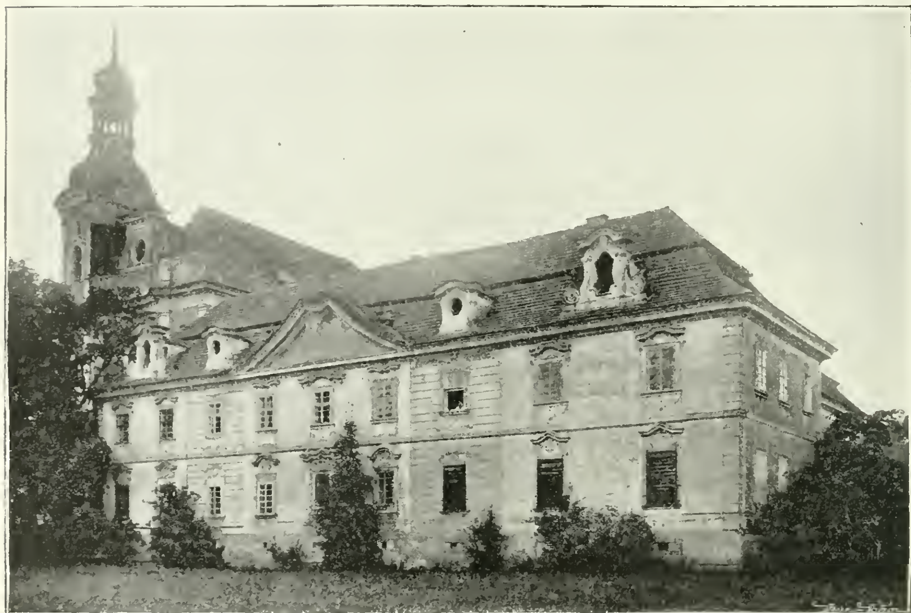

Obr. 95. Obořiště. Malba na klenbě klášterní síně.

stavující setkání se sv. Pavla se sv. Antonínem na poušti. Mansardová střecha ozdobena jest čtyřmi zděnými vikýři úhledné formy.

Nad okny vkusné štukové ozdoby a zprohýbané římsy (viz obr. 96).

V severozápadním rohu klášterní budovy v prvém poschodí klenutá síň s pěknou freskovou malbou nástropní, představující oslavu řádu Pavlínského (viz obr. 95.). Kolkolem při okraji klenby malovaná ballustráda, za níž stojí hojně postav světců a vynikajících členů řádu Pavlínského,

Obr. 96. Obořiště. Klášterní budova.

a mezi nimi i podobizna zakladatele kláštera Pešiny z Čechorodu, jenž zobrazen jest, an ukazováček pravé ruky k čelu pozvedá. Uprostřed v oblacích bílá holubice, anděl s blankou v ruce k holubici ukazující a několik hlavinek andílčích. Na podstavci úlu vedle sv. Bernarda stojícího málo již znatelný podpis malířův:

HANS SPITCZR PN. 1757.

Před kostelem stojí porouchaná, umělecky bezcenná socha sv. Jana Nep. na barokním podstavci, na němž nápis: »VENERATIONI DIVI IOANNIS NEPOMVCENI EX VOTO FIERI FECIT P. I. P.« (= 1741).

Ostrov.

Sedláček, Hrady VI, 116; Kopáček 120; Ottovy »Čechy« IX, 39.

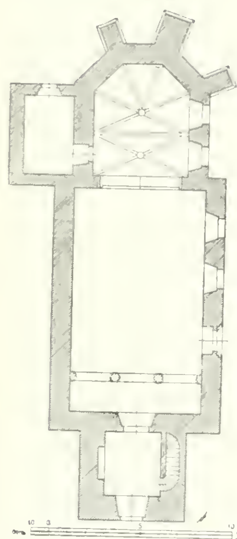
TVRZ zmizela beze stopy. Stávala asi na vyvýšenině nad rybníkem

Pečice Velké.

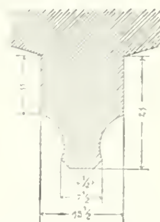
Ottovy »Čechy« IX, 272.

FARNÍ KOSTEL SV. VAVŘINCE, již r. 1384 mezi farními uváděný.

Gotická stavba drobných rozměrů. Presbytář 7·25 *m* dlouhý, 7·49 *m* široký (sílu zdiva 1·11 *m* v to počítaje) a 6·72 *m* vys., třemi stranami osmiúhelníka zakončený, opřen jest zevně pilíři nestejné šířky (viz půdorys na obr. 97.). Pilíře ty jsou ve výši

Obr. 97. Pečice. Půdorys kostela.

Obr. 98. Pečice. Profil žebra.

1·80 *m* ozdobeny jednoduchou, na dolejší hraně ploše sešikmenou římsou. Pilíř poblíž sakristie vystupuje pak jako hranol do výše 2·30 *m*, načež zakončen šikmou pultovou stříškou; kdežto u pilíře nejširšího vystupuje hned od zmíněné římsy zdivo pilíře šikmo vzhůru.

Klenba presbytáře skládá se ze dvou klenbových polí. Žebra 15½ *cm* široká vyčnívají 21 *cm* z klenby, jsou dole rovně otupena, při dolejších rozích ploše sříznuta, po stranách mělkými žlábky vyhloubena (viz obr. 98.) a spočívají na prostých jehlancovitých neforemných konsolkách. Vítězný oblouk 4·49 *m* šir. jest hrotitý, na vnější hraně ploše sešikmený (viz obr. 99.).

Vchod do sakristie s rovným nadpražím podepřeným v rozích vyhloubenými kamennými konsolami, na vnějších hranách ploše sříznutý.

Okna na jižní straně presbytáře dvě, při vnější stěně 1 *m* široká, dovnitř do šířky 1·70 *m* vyšpaletovaná, obloukem nahoře sklenutá, neslohová.

Loď obdélníková, 9·30 *m* šir., 13·96 *m* dlouhá (sílu zdiva v to čítaje), plochým stropem krytá, třemi okny půlkruhem sklenutými z jižní strany osvětlená.

V jižní zdi portál uvnitř 1·18 *m* šir. a 2·05 *m* vys., kamenným, 39·5 *cm* širokým ostěním obložený. Ostění tvoří pravoúhlý ústupek, do

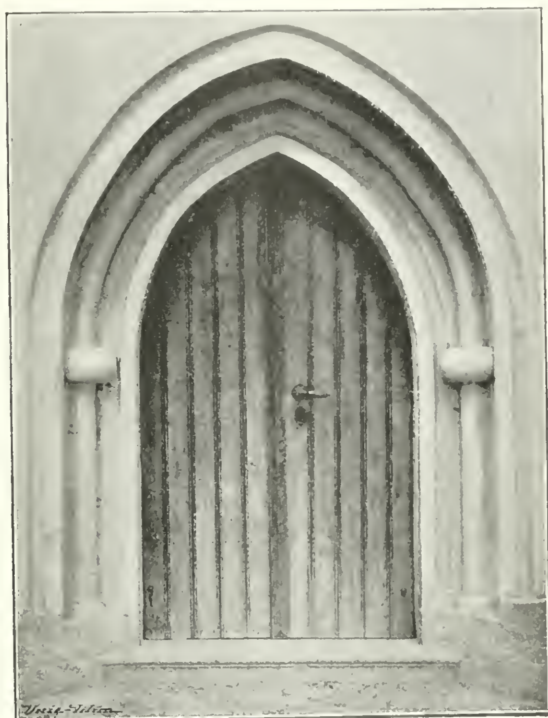
Obr. 99. Pečice. Pohled do presbytáře.

něhož vložen oblý sloupec táhnoucí se až do hrotu vzhůru a tam, kde z kolmice zahýbati se počíná, mohutným oblým prsténcem přepjatý. Rohy ústupku vykrouženy jsou po obou bocích polokruhovými žlábky (viz na obr. 100. pohled na portál; na obr. 101. profil pažení).

Oltář barokní. Po obou stranách stojí sloupky s korinthskými hlavicemi a oblými dříky, na nichž zavěšeny květinové a ovocné buquety, podél sloupků na vnější straně vine se hrubé akanthové listoví, z něhož vyčnívají poprsí andílčí. Nahoře kladí řezbou ozdobené a na něm po

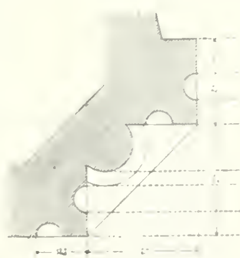
stranách volutové kusé římsoví s andílky. Uprostřed rámec, na němž vyřezáno obhroublé listoví.

Obraz oltářní, mučednickou smrt sv. Vavřince představující, na plátně malovaný, jest dobrá práce z druhé pol. XVII. stol., restaurováním

Obr. 100. Pečice. Portál.

však poněkud pokažená (viz obr. 102.). Mladistvý světec obnažený, toliko roušku maje kolem beder, uléhá na rošt, pod nímž zanícen oheň. Pohlíží a levici vztahuje k nebesům, kdež zjevuje se mu andílek, přinášející mu věnec a palmu mučednickou. V pozadí pochopové.

Obr. 101. Pečice. Profil pažení.

V průčelí nízká hranolová věž, jehlancovou, plechem pobitou bání krytá.

Zvony: 1. 0·84 *m* šir., 0·67 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis gotickou minuskulí:

1. ř. : ✠ Anno : domini : m : Cccc : xiii : en : ego : campana : nunquam : pronuncio : uana : ignem : vel : ſectum : bellum : aut :

2. ř. ſunus : honectum : Qui : me : ſecit : magicer : bartholomeus : nomen : habet : in nova : Civitate : pragencis : ex : hoc ✠

(Viz faksimile na obr. 103.)

2. 0·455 *m* šir, 0·38 *m* vys. Nahoře vlys z různých ptáků; pod tím řada svislých akanthových lístků. Na plášti nápis: Slowutny Brykcy Zwonarz z Cynperku w Nowem Miestie Prazskem Zwon tento udielal Leta Panie 1585. Dole medaile s poprsím Brikcího a se znakem jeho. Na druhé straně: KRYSTUS OSPRAWEDLNIENI NASSE atd.

Obr. 102. Pečice. Obraz umučení sv. Vavřince.

Pičín.

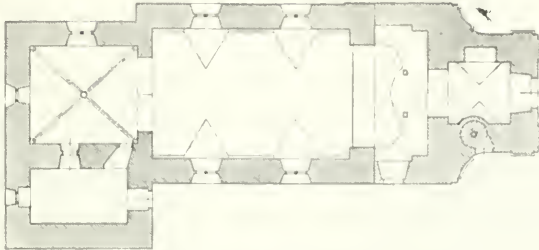
Schaller VIII., 112. — Sommer XVI., 252. — Sedláček, »Hrady« VI., 136. – Ottovy »Čechy« IX., 392.

FARNÍ KOSTEL P. MARIE, již r. 1352 připomínaný. Stavba původně slohu přechodního, později v době barokní rozšířená a nedávno po goticku zmodernisovaná.

anno domini m ccccc xiii en ego campana nunquam pronuncio vana igne m vel festum vel bellum aut
funus honestum ... me fecit magister bartholomeus nomen habet ... n nova civitate pragencis ex hoc

Obr. 103. Pečice. Nápis na zvonu.

Presbytář (viz půdorys na obr. 104.), obdélníkový, téměř čtvercový: 7·5 *m* dlouhý a 8·35 *m* široký, sílu zdiva 1·40 *m* v to čitaje; uvnitř jest 6·08 *m* dlouhý, 5·55 *m* široký. Výška jeho zdiva zevně obnáší asi 8·75 *m*. Sklenut jest křížovou klenbou hrotitou. Její 19 *cm* široká a 22½ *cm*

Obr. 104. Pičín. Půdorys kostela.

z klenby vyčnívající hranolová žebra jsou na hranách šikmo sříznuta a počínají se nízko (84 *cm*) u země. Spočívají na konsolách, které mají dole podobu trojbokého jehlance, nahoře přecházejí mírně zahnutými a prsténcem opásanými plochami v nízký hranol (viz obr. 105.). Žebra protínají se v malém okrouhlém hladkém svorníku. Ve východní zdi presbytáře (za oltářem) zachovalo se ještě původní okno, uprostřed zdi 0·65 *m* široké, k zevnějšku i vnitřku silně vyšpaletované, s ostěním hrotitým a s kružbou dvojnosou, nahoře zakulacenou (poloviční trojlist).

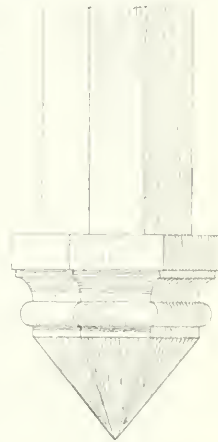
Vítězný oblouk jest hrotitý; nad hrotem letopočet 1392.

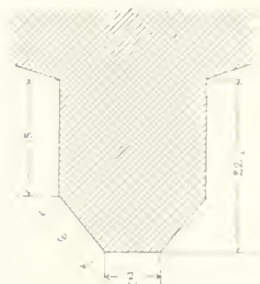
Původní loď jest 13·7 *m* dlouhá, 10·3 *m* široká (sílu zdi 1·45 *m* v to čítaje); jest sklenuta valenou klenbou s výseči nad okny. Okna nová (dvě z každé strany), velmi široká s kamennými nevkusnými kružbami.

Na straně západní prodloužena jest loď přístavbou 9·18 *m* dlouhou jež jest v délce 4·7 *m* rovněž tak široká jako loď a obsahuje hudební kruchtu; pak obloukem súžuje se v šířku 6·75 *m* a tvoří základ věže, jež stojí v průčeli.

Věž hranolová jest pilastry skrovně ozdobena a cibulovitou bání kryta. Zevnějšek ostatní stavby postrádá všelikých ozdob.

Křtitelnice cínová, 0·50 *m* (víko v to nečítajíc) vysoká, barokní. Z nohou zbyly pouze hořejší karyatydy. Po stranách lví hlavy s kruhy v tlamách; při hořejším okraji jakožto přidržovadla víka andílčí poprsí.

Obr. 105. Pičín. Konsola a profil žebra.

Na dvojvypuklé nádrži vyryto:

FONS BAPTISMALIS ECCLESIAE PITZINENSIS
A⁰ 1753 CONFECTVS.

Víko má několik soustředných vydutých profilů.

Ve zdi v lodi mramorová deska barokní; okraje její jsou zprohýbány; nahoře vytesán znak. Nápis:

ALLHIER RUHET DIE HOCH EDL GEBOHRNE FREVLE LIBERATA ENIS VON ATTER VND JVAGE FRAV AVF BVCKOWA VND CHOTTEN SCHITZ, WELCHE GEBOHREN IN LASCHAN DEN 24. APRIL A⁰ 1719 VND GESTORBEN IN BVCKOWA DEN 14. SEPTEM. ANNO 1799 IN 60 JAHR IHRES ALTERS. GOTT VERLEIHE IHR DIE EWIGE RVHE·

Při dolejším konci vytesána lebka a skřížené kosti.

Pod lavicemi částečně skryt kámen náhrobní s nečitelným nápisem; na střední ploše viděti dva andílky štít držící.

Zvony: 1. 0·33 *m* šir., 0·44 *m* vys. Při hořejším okraji nepravidelným i minuskulemi provedený nápis: ✝ marya ✝ lucas ✝ markus ✝ yohannes ✝ matevs. Mezi slovy »marya« a »matevs« jako dělítko malá polovypuklina Madonny na půlměsíci stojící. (Viz faksimile nápisu na obr. 106.) Na plášti malé nezřetelné polovypukliny.

2. 0·79 *m* šir., 0·57 *m* vys. Při hořejším okraji minuskulový nápis: ⁝ yacub ✝ tento ⁝ zwon ✝ udyelal ⁝ gest ✝ ke tczy ⁝ a chwale ✝ panobohu ⁝ a svatemu ✝ vaczlav (viz faksimile na obr. 107.). Také zde před slovy »ke tczy« užito jako dělítka malého reliefu Madonny na půlměsíci stojící. Na plášti malé, hrubě provedené polovypukliny dvou světcův.

3. 1·26 *m* prům., 0·97 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis.

ANNO DOMINI MCCCCCXLIIII HEC CAMPANA FVSA EST PER ME MAGISTRVM ANDREAM IN NOVA CIVITATE PRAGENSI ET HOC ADE LAVDEM ET HONOREM DEO PATRI

Obr. 106. Píčín. Nápis na zvonu č. 1.

Obr. 107. Píčín. Nápis na zvonu č. 2.

FILIO ET SPIRITVI SANCTO ET BEATE MARIE GLORIOSE VIRGINI ET OMNIBVS SANCTIS. Pod tím hrubé rozviliny; na plášti malá polovypuklina Madonny.

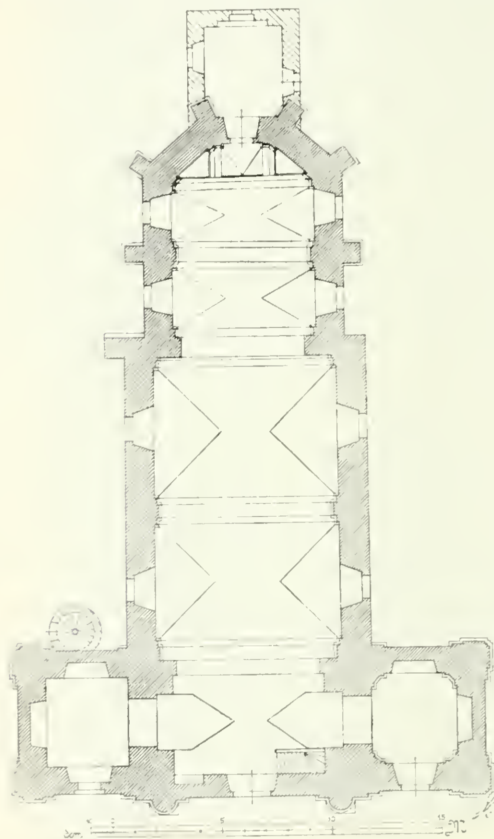
4. 0·555 *m* v prům., 0·425 *m* vys. Nahoře mezi barokními ornamenty: GOS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG ANNO 1668. Na plášti polovypuklé obrázky P. Marie a sv. Vavřince.

Obr. 103. Píčín. Hřbitovní portál.

Zajímavý jest portál ve zdi hřbitovní ze žuly hrubě tesaný, ale dekorativně velmi dobře působící. Po stranách stojí oblé hladké sloupy, jejichž dříky uprostřed obepjaty věncovým prsténcem a nahoře korinthské hlavice nesou. Půlkruhový oblouk vlastního vchodu ozdoben jest nahoře uprostřed znakem Dubských z Vitíněvsi; trojhranné cípy po obou stranách oblouku vyplněny jsou reliefy andělů. Nad celým portálem spočívá attika, jejíž hořejší římsa po stranách nese šikmé kusé římsy, jež jsou obklopeny soškami andělů a světců. Také na přiléhající části zdiva stojí několik sošek (viz obr. 108.). Portál zbudován na sklonku stol. XVII.

Opodál před portálem stojí na každé straně po jedné soše: v pravo socha sv. Jana Nep., v levo sv. Antonína, nestejné velikosti, na podstavcích různé úpravy. Umělecky bezcenné práce barokní. Na podstavci sochy sv. Jana vzadu nápis: S IOANNI NEPOMVCENO QVI OPERA IOANAE REGINAE PROFERRE RENVIT IOANNA BARONISSA DVBSKŸANA NATA WLTAWSKIANA HONORI POSVIT (= 1708); na obou stranách vytesána modlitba česká; v předu jsou dva znaky (Dubských a Vltavských, pod společnou korunou a pod nimi nápis: RENO · 1744.

Obr. 109. Svaté Pole. Půdorys kostela.

TVRZ zdejší proměněna nyní v panskou sýpku. Z bývalé výstavnosti nic se v ní nezachovalo.

Pole Svaté.

Schaller VIII., 142. — Sommer XVI., 231. — Sedláček, »Hrady« VI., 116. — Kopáček o. c. 168 násl. — Týž, »Dějiny farnosti a osady Svatopolské« 1897 (rkp.). — Ottovy »Čechy« IX., 390.

FARNÍ CHRÁM SV. ALŽBĚTY, již r. 1352 jako farní připomínaný; r. 1711 až 1721 v nynější podobu přestavěný Dobříšským stavitelem *Antonínem Škopkem.*

Z původní gotické stavby zachovalo se pouze zdivo presbytáře a lodi.

Presbytář obdélníkový, 9·7 *m* šir., 9·95 *m* dlouhý (sílu zdiva 1·3 *m* v to čítaje), jest zakončen třemi stranami opřenými zevně v rozích opěrnými pilíři bez ústupkův. Výška jeho (zevnější) obnáší 7·59 *m*. Z přístěnných pilastrů vybíhají trojčlenné široké klenbové pásy, jež dělí presbytář ve tři travées a nesou valené klenutí prostoupené u oken lunetovými kápěmi; v části polygonální jdou ještě zvláštní pásy k pásu příčnému. Hlavice pilastrů jsou kompositní, ozdobené andílčími hlavinkami a guirlandy. Okna jsou obdélníková, nahoře stlačeným segmentem zakončená.

Vítězný oblouk, na hranách sešikmený, jest polokruhový.

Loď, pokud původní její zdivo sahá, jest 14·2 *m* dlouhá a 10·9 *m* široká (tloušťku zdiva 1·39 *m* v to čítaje), příčným pásem ve dvě pole rozdělená. Pilastry, klenba i okna podobně jsou upraveny, jako v presbytáři.

K západní straně lodi přimyká se barokní přístavba na počátku XVIII. stol. provedená. Jest to obdélníkové prodloužení lodi, obsahující kruchtu, s dvěma hranolovými věžemi po stranách. Z věží těch však toliko severní byla dostavěna, kdežto jižní toliko do výše střední části byla provedena. (Viz půdorys na obr. 109.)

Obr. 110. Svaté Pole. Zevnějšek kostela.

Zevnějšek. Presbytář i loď jsou úplně bez ozdob; pouze novější barokní přístavba má zevnějšek ozdobnější. Průčelí střední části má na každé straně po jednom oblém vysokém polosloupu; tyto polosloupy nesou břevnoví ozdobené triglyfy a stagony, jakož i bohatě profilovanou římsou, na níž spočívá trojhranný, při bocích římsovaný štít. Věž ozdobena na rozích sdruženými lisenami, jež nesou ve výši římsy střední části rovněž tak profilovanou římsu. Nad touto římsou pokračuje zdivo věže ještě o polovici zdiva dolejšího, jest na rozích rovněž ozdobeno lisenami a zakončeno zpro-

hýbanou podstřešní římsou. Okna věžní (v dolejší části slepá) mají orámování zakončené římsou; toto orámování jest bohatěji provedeno u segmentovitě zakončených oken v části hořejší. (Viz zevnějšek kostela na obr. 110.) Střecha věže jest jehlancová, šindelem krytá.

Z vnitřního zařízení chrámového nic uměleckou cenou ani starožitností nevyniká.

Obr. 111. Svaté Pole. Náhrobník.

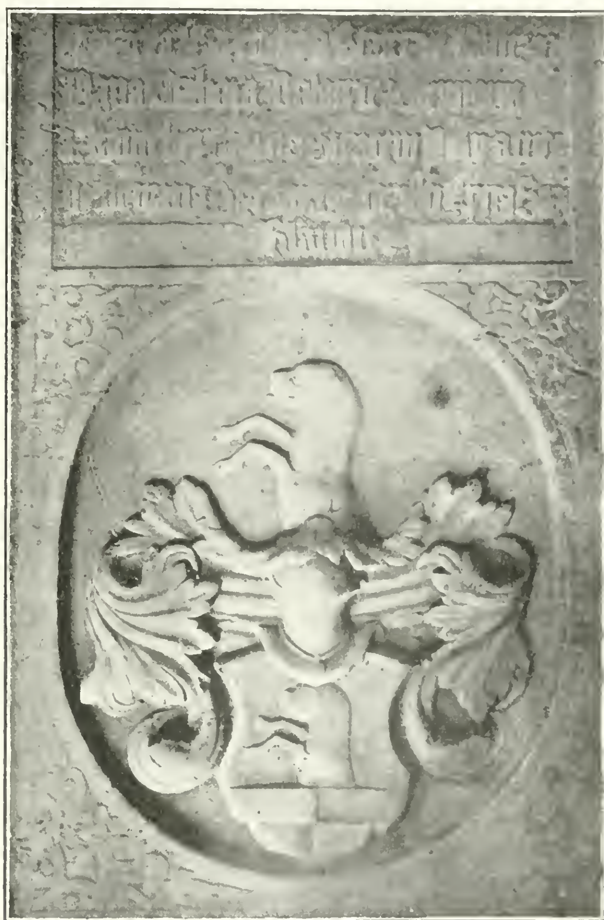
Křtitelnice barokní, ze dřeva řezaná, 1·13 *m* vys.: na dolejší části barokní voluty, kartuše a listoví; víko (0·62 *m* vys.) ozdobeno vyřezávanými volutami a nejvýše skupinou křest Páně znázorňující.

Náhrobní kameny:

1. V presbytáři ve dlažbě, 0·95 *m* široký, 1·79 *m* dlouhý. V hořejší polovici obdélníková tabule s nápisem: VROZENA PANI KATHERZINA MALOWCZOWA ROZENA PESSICZKA Z KOMAROWA NA BEZDEGICZICH A SWATIM POLY BILA ZIWA 66 LETH 20 HO DNE MIESICZE ZARZI 8MAV HODINV NIEMECZKAV PROSTRZETKEM SMRTI S TOHOTO SWIETA WISTAVPILA TIELO GEGI W TOMTO CHRAMV PANIE ODPOCZIWA PAN BVCH RACZ GEGI DVSSI MILOSTIV BEITI. LETHA PANIE 1651. V dolejší části v rámci ze čtyř polokruhů složeném znak

pešíkovský: noha s ostruhou ve štítu i klenotu. V rohových cípech lebky se skříženými hnáty, skřížená motyka a lopata a skřížené svíce.

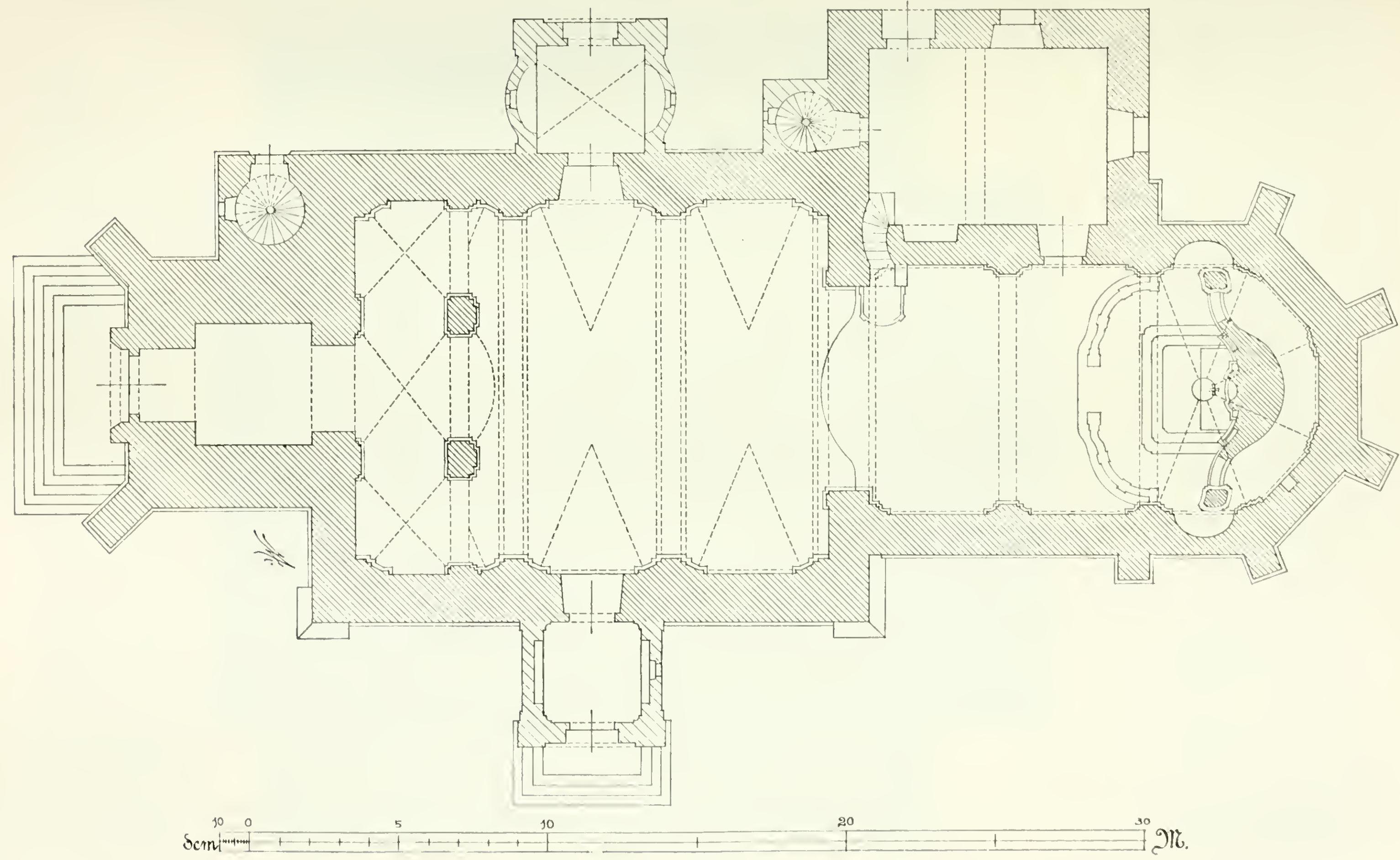
2. V přízemí nedokončené věže do dlažby zasazený, 1·41 *m* dlouhý, 1·16 *m* široký. Uprostřed v obdélníkovém poli vedle sebe tři stojící postavy dítek v dlouhých řasnatých rubáších s velikými krejzlíky. Dvě postranní

Obr. 112. Svaté Pole. Náhrobní kámen.

postavičky mají ruce pod prsoma přeložené, držíce v nich kříž na prsou ležící. Postavička prostřední, ze všech nejmenší, má ruce sepjaté. Před postavičkou prostřední oválový věnec, v němž polovypuklý znak Malovcův. Před postavami po stranách stojícími obdélníkové tabulky s nápisy setřenými. Na okraji kamene nápis: Letha Panie 94. 98. 99.*) ziwot swůg dokonali Urozene Panny Markety Malowky Sestry dwie a Bratr gegj wlastnj neymladssj P . . . . . z Chennowa . . . . . . wy z Bylsicz a tuto w Panu Krystu odpocziwagj. (Viz obr. 111.)

*) T. j. 1594, 1598, 1599.

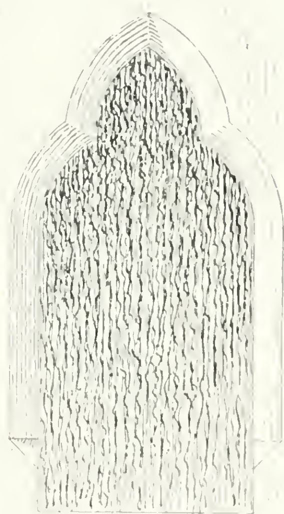

Obr. 113. Příbram. Děkanský kostel. Půdorys.

3. Rovněž v přízemí nedokončené věže do zdi zasazený, 1·72 *m* vys., 0·90 *m* šir. V hořejší polovici nápis: Letha Panie 601 **) w Strziedu po Smrtedlne Nediely w zaſluhach Kryſta Pana Ziwot ſwug dokonala Vrozena Panij Lidmila Malowczowa z Byſſicz a na Swatem Poly Manzielka Vrozeneho a Stateczne° Rytirzie Pana Chibora Malowcze z Cheynowa a Winterberka a na Swatem Poly a tuto pochowana Vczekawage przijſtj Syna Bozj° K ſaudu. V dolejší polovici v oválovém poli znak Byšických z Byšic; v cípech stylisované ornamenty. (Viz obr. 112.)

Zvony: 1. 0·58 *m* šir., 0·42 *m* vys. Nahoře minuskulový nápis: ⊕ da ⊕ pacem ⊕ domine ⊕ in ⊕ diebus ⊕ nostris ⊕ quia ⊕ non ⊕ est ⊕ ullus. Plášť úplně hladký.

2. 1·16 *m* prům., 0·80 *m* vys. Nahoře vlys obsahující jednotlivé mythologické postavy vedle sebe. Pod ním široký ornamentální pás. Na plášti nápis: KAREL BYSSYCZSKI Z BYSSYC A NA SWATYM POLI; pod tím znak Byšických, u něhož v levo sv. Ludmila, v pravo sv. Vojtěch. Vzadu: Pro Czeſt a chwalu pana Boha wiecznehо Vrozeny pan Karel Byſſyczſky z Byſſyc a na Swatem Poli c̃ gakozto milownik nabozenſtwj Krzeſtanſkeho zwon tento po roztawenj zaſe znowu nakladem ſwym a niekterych pobožnych lydi Slowutnemu Brykcymu Zwonarzi z Cymperku na nowem mieſtie Prazſkem koſtelu Swaty° Kozma a Damiana do Swaty° Pole przedielati a przelyti geſt dal. Leta 1581 w Pondieli po Sm Filipu a Iakubu. Pod tím dva ellipsovité medaillonky, z nichž jeden nese podobiznu Brikcího s opisem: BRICCIVS AERIFVNDITOR A STANIMONTE, druhý pak jeho znak. Na vypuklé obrubě dolejší čtyři kruhové medaillony s allegorickými postavami čtyř stěžejných ctností. Nejdoleji nad krajem úzký ornamentální pás z ptáků.

Obr. 114. Příbram. Děkanský kostel. Výklenek sanktuářový.

Příbram.

Schaller VIII, 114 a násl.; Sommer XVI, 207 a násl.; Sedláček, »Hrady« VI, 122 a násl.; Ottovy »Čechy« IX, 276 a násl. Josef Hrabák »Průvodce po Příbrami a okolí« 1893.

DĚKANSKÝ CHRÁM SV. APOŠTOLA JAKUBA VĚTŠÍHO

již r. 1298 připomínaný. Roku 1795 přestavěna loď v nynější podobu ná-

*) t. j. 1601.

kladem 7449 zl. Roku 1869 znovu opraven chrám i věž, při čemž věž obdržela nynější nevkusnou střechu. Z gotické stavby zachovalo se toliko zdivo, jež v půdorysu presbytáře jeví charakteristický polygonální tvar. Stavba jest orientována.

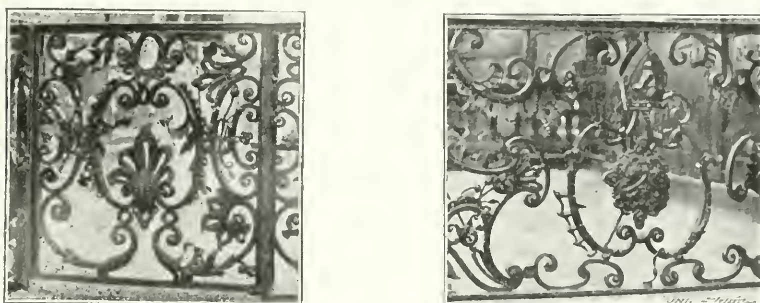
Obr. 115. Příbram. Děkanský kostel. Hlavní oltář.

Presbytář 16·4 *m* dlouhý, 11 *m* šir. (sílu zdiva 1·32 *m* v to čítaje) a asi 15 *m* vys. (zevně), zakončen jest třemi stranami osmiúhelníka a opřen v rozích 9 *m* vysokými opěrnými pilíři bez ústupků (viz půdorys na obr. 113.). Sdružené liseny nesou ve výši 6·5 *m* dosti bohatě členěnou římsu,

Z lisen jdou na příč hladké 60 *cm* široké pásy, dělíce přesbytář ve tři klenbová pole, z nichž dvě v obdélníkové části vyplněna jsou klenbou valenou, kdežto polygonální část zaklenuta jest z rohů křížově do středu; jest to patrně původní gotická klenba s osekanými žebry. Okna jsou široká obdélníková, nízkým segmentem přiklenutá.

V jihovýchodní zdi polygonálního zakončení jest starý výklenek sanktuářový 0·42 *m* šir. 0·96 *m* vys. a 0·45 *m* hluboký, zakončený polovičním hrotitým trojlistem. Hrany jeho jsou téměř až dolů ploše sříznuty; toliko dolejší část kolmých stran má do výše asi 8 *cm* hrany ostré (viz obr. 114).

Oltář hlavní z černého a červeného mramoru (viz obr 115). Zhotoven byl *Josefem Lauermannem* kolem r. 1750 pro chrám v Marianské Týnici (okr. Kralovický) za 5500 zl. Po zrušení chrámu Týnického zakoupen

Obr. 116. Příbram. Děkanský kostel. Železná mřížka barokní.

byl pro chrám příbramský. Jest to mohutná stavba zaujímající celou šíři presbytáře, takže bylo nutno ve zdech po stranách oltáře vylámati výklenky, aby bylo možno vcházeti za oltář. Šířka oltáře obnáší 8·1 *m*, výška ca 11 *m*. V půdorysu tvoří stavba oltářní lukovitě prohnutou linii (viz půdorys na obr. 113.) Nejníže po obou stranách stojí hranolové podstavce, s dřevěnými, dobře modelovanými sochami. Šikmé, na vnější hraně volutovou římsou ozdobené výbežky spojují postranní tyto hranoly se středem oltáře, v němž segmentovou římsou zakončený výklenek pro tabernákl Nad středem oltáře zvedá se obdélníková vyzdívka, po stranách pilastry a nahoře prohnutou bohatě členěnou římsou ozdobená, v jejíž střední ploše zavěsen nový bezcenný obraz ve starém barokním rámu. Pod obrazem vytesán polovypuklý jakýsi podstavec. Nejvýše nástavec s volutovým římsovím po stranách a se segmentovitě prohnutou římsou nahoře; uprostřed jeho střední plochy ozářené Boží oko; na postranních volutách po jednom andílku, na římse v obláčcích hlavinky andílčí; nejvýše nad středem ozářená holubice. Hořejší část oltáře hojně posázena zlacenými festonky, ratolestmi a rosettami. Před oltářem mramorová mřížka.

Vítězný oblouk 6·82 *m* šir. jest segmentový. Ve vítězném oblouku jest podlaha kostela o stupeň zvýšena a vstup do presbytáře uzavřen pěknou železnou mřížkou barokní, z níž však mnohé ozdoby jsou již vylámány. Mimo jiné ozdoby zasazen jest do ní litý opatský znak Plasský. Mřížka tato pochází rovněž z kostela Týnického (viz obr. 116).

Obr. 117. Příbram. Děkanský kostel. Křtitelnice cínová (1511).

Loď 18·6 *m* dlouhá, 15·65 *m* široká; vnitřní stěny její rozčleněny sdruženými lisenami nesoucími římsu. Příčné pásy z lisen vycházející dělí klenbu její ve tři pole. Klenba jest valená s lunetovými výseči po stranách. Na straně severní jsou dvě lunety a jedno okno; na straně jižní tři okna. Okna jsou vesměs obdélníková, nízkým segmentem zakončená.

V lunetách, na klenbách a nad vítězným obloukem malby *J. Umlaufa* z r. 1860.

V lodi u bočních stěn poblíž vítězného oblouku proti sobě dva veliké barokní oltáře dřevěné s obstojnými řezbami a sochami.

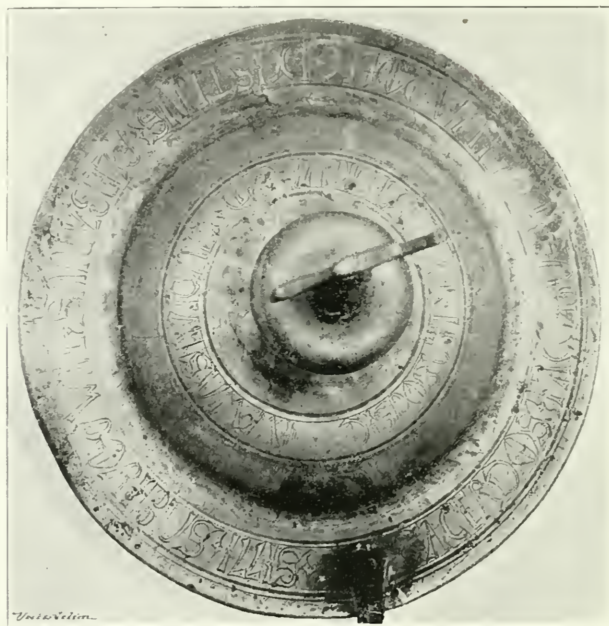
Křtitelnice cínová (viz obr. 117.) 0·72 *m* vysoká (víko v to nečítaje). Nohy její mají nahoře podobu poprsí vousatých starců rukama vousy si držících. Na kotlíku nahoře dvouřádkový nápis:

: anno : domini : milesimo : quingentesimo : undecimo : hoc : opus : preclarum : est factum per (2. ř:) manus : ioannis : cantariste : atque : campanifusoris : est : comparatum : feria : tercia. Při dolejším okraji pokračování nápisu: : post : natci : ewangeliste : ad honorem : sancte : trinitatis : et individue. Na plášti reliefy: sv. Petra, sv. Pavla, sv. Jana

Obr. 118. Příbram. Děkanský kostel. Detail z křtitelnice.

Evang. a sv. Judy Tadeáše. U polovypukliny sv. Petra štítek pod korunkou s jakýmsi monogrammem a nad tím blanka s nápisem: KNIEZ IAKVB Z HVMPO (viz vyobr. 118.). Po stranách lví hlavy s kruhy ve tlamách. Víko uprostřed pouze málo vypuklé vybíhá nahoře v silný stvol zakončený sploštělou koulí, na níž rovnoramenný kříž. Na víku ve dvou soustředných kruzích nápis latinskou majuskulí, v kruhu vnějším: SACERDOS · IACOBVS · DE HVMPOLEC · EXISTENS · PLEBANVS · TEMPORIBVS · ILLIS · ; na kruhu vnitřním: DISPOSUIT · BAPTISTERIUM · AD · LAUDEM · SUMMI · Pod vnitřním okruhem na vydutině vyryti dva kozlové proti sobě vztýčení; mezi nimi peň. (Viz obr. 119.)

Obr. 119. Příbram. Děkanský kostel. Víko křtitelnice.

Na kruchtě chová se první díl Příbramského graduálu, totiž kniha rorátní, 0·37 *m* šir., 0·51 *m* vys. Na deskách tlačené ozdoby; u podoby ap. Matěje vytlačen nápis »MATIAS« a letopočet 1563. Na rozích jednoduše prosekávané kování. Rukopis papírový. Titulní list s malovaným znakem města Příbrami a s nápisem: »DOMINVS VISITAVIT TVOS ORIENS EX ALTO« chová se nyní v městském museu. Na druhé stránce znak (ve štítu dívka v loďce veslující) a na následující straně znak řeznický. Iniciálka S; v ní Hospodin s mečem v ústech; po stranách andělé s pozouny. Před »officiem rorate k pondělku« iniciálka P (list valně otřený); na kraji rozviliny listové; dole vedle sebe v oválových medaillonech biskup a papež. Před »officiem rorate k auterku« iniciálka W (v ní modlící se Panna Maria); na obou okrajích rozviliny. Dole navštívení P. Marie. Před

»officiem rorate k strzedie« iniciálka P, v ní postava proroka; dole modlící se Samson s rounem; na okrajích rozviliny. Officium čtvrteční vytrženo. Před »officiem k pátku« iniciálka P; na krajích rozviliny listové. Před »officiem rorate k sobotě« iniciálka R; na okraji rozviliny; dole sv. Marek, vedle něho biskup; uprostřed v modrém medaillonku letopočet 1595. Celkem čítá tato kniha 230 listů.

Obr. 120. Příbram. Děkanský kostel. Znak na přední desce missálu.

V průčelí kostela hranolová věž, jejíž západní a východní strana při zemi měří 8·5 *m*, strana pak severní a jižní 7·6 *m*; síla severního a jižního zdiva jest 2·1 *m*, zdiva západního 2·25 *m* a východního 1·4 *m*. Přední nároži věže opřena pilíři asi 9 *m* vys. bez ústupků. Zdivo věže vypíná se do výšky asi 34 *m*. Zevnější nevkusná a neslohová její úprava jakož i střecha její pochází z roku 1869.

Ze starších zvonů žádný se nezachoval; toliko na jednom ze zvonů novějších odlit starý nápis. Jest to zvon 1·03 *m* šir., 0·72 *m* vys., r. 1897 od *Arnošta Diepolda* přelitý, na němž nahoře dvouřádkový nápis: ꞉ En ꞉ ego ꞉ Campana ꞉ nunquam ꞉ pronuncio ꞉ vana ꞉ ignem ꞉ vel ꞉ festum ꞉ funus ꞉ honestum ꞉ Qui ꞉ me ꞉ fecit ꞉ magister ꞉ bartholomeus ꞉ nomen ꞉ habet ꞉ in ꞉ Civitate ꞉ pragencis ꞉ veni ꞉ cancte ꞉ cpiritus ꞉ Anno ꞉ domini ꞉ milesimo cccc xi.

Obr. 121. Příbram. Děkanský kostel. Znak na zadní desce missálu.

Na děkanství nový missál se starými stříbrnými ozdobami z prvé pol. XVIII. stol. Na přední desce v oválovém věnci (11 *cm* nejmenší, 12·5 *cm* největší průměr) dvouhlavý orel, na jehož prsou srdcový štítek s polovypukle tepaným poprsím sv. Jakuba (při poslední opravě vyryt letopočet 1876). (Obr. 120.) Na zadní desce v podobném věnci český lev držící znak Příbramský. (Viz obr. 121.)

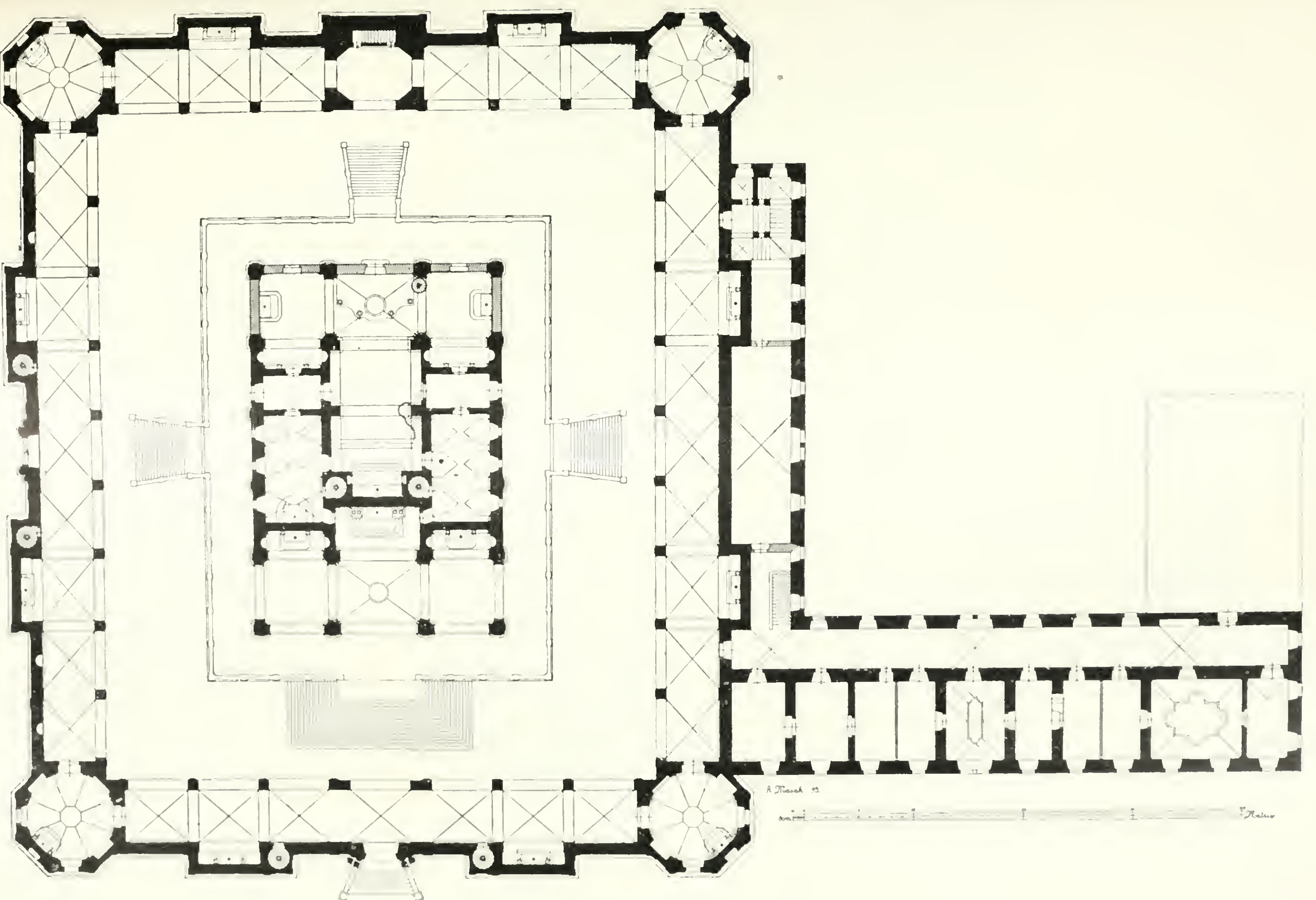
SVATÁ HORA. (Bohuslav Balbín: Diva Montis sancti, sive Origines & miracula magnae Dei hominumque Matris Mariae, quae in monte sancto Regni Bohemiae colitur. Pragae 1665; Ign. Popp: Historia Divae Virginis in Regni Bohemiae Monte sancto Vaticano diademate in Germania primum omnium coronatae. Pragae 1758; Fr. X. Jedina: Der Wallfahrtsort Heiligberg in Böhmen. Prag 1842; Jan Nep. Jentsch: Svatá Hora, poutní místo v Čechách. V Příbrami 1868; Klement Vlasák: Svatá Hora 1882; Rud. Kameníček: Svatá Hora nad Příbramí. V Praze 1892; Listiny archivu Svatohorského.) Viz celkový pohled na obr. 122., půdorys na obr. 123. a průřez podélný na obr. 124.

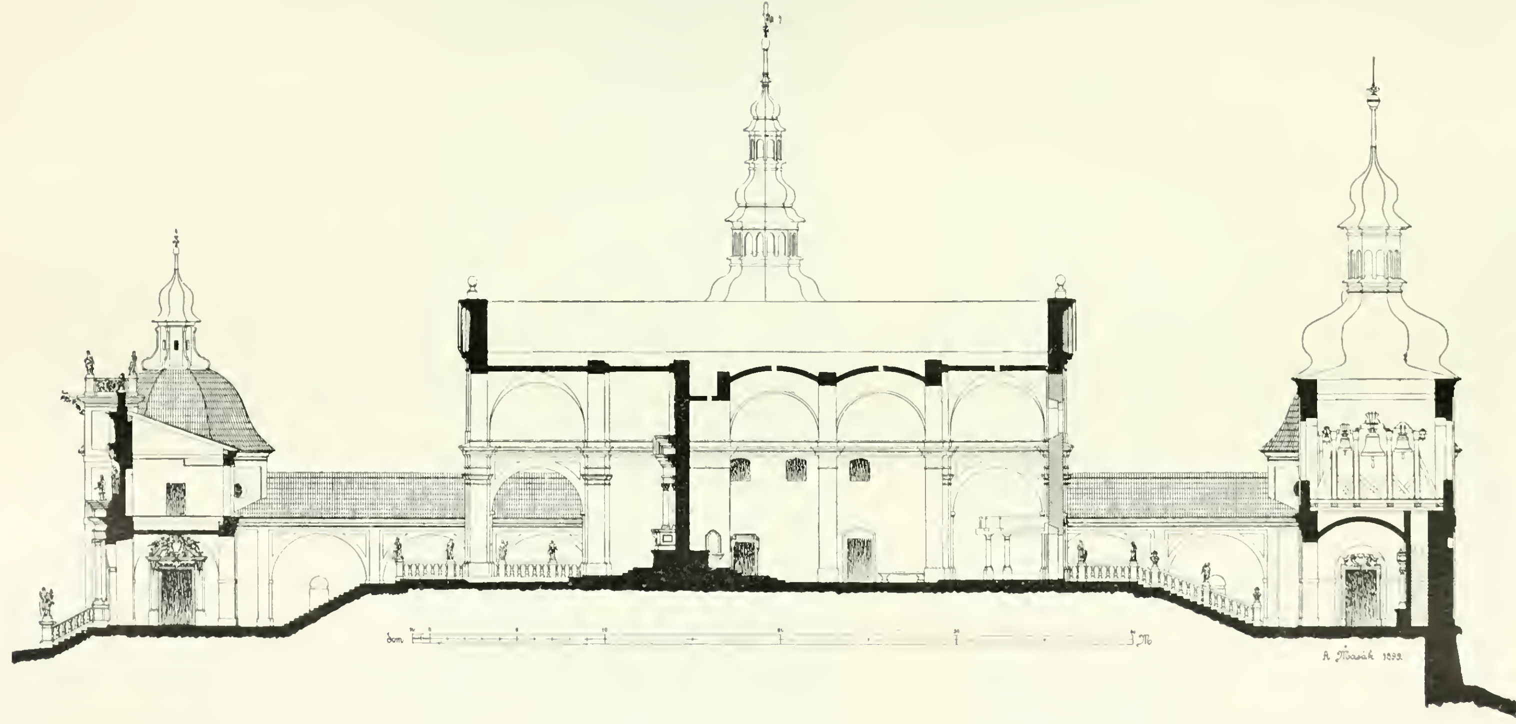
Obr. 122. Příbram. Sv. Hora. Celkový pohled.

Z původního gotického, asi ze XIV. století pocházejícího kostelíka zachovaly se pouze částečně boční zdi obdélníkové jeho lodi. Byla to stavba orientovaná. Po roce 1658 byla rozšiřována. Nejprve zbudovány na severu i na jihu obdélníkové přístavby; potom vystavěny na východní straně kostela a posléze (1675) i na západní straně tři otevřené kaple. Otevřené kaple západní byly později vyzděním arkád uzavřeny; zeď pak, dělivší prostřední z nich od střední prostory chrámové, byla odstraněna. Kolem r. 1659 vystavěny byly ambity a v jejích rozích pak v letech 1660—1661 kaple Posléze r. 1662 započato bylo se stavbou jesuitské residence, na severovýchodu k ambitům přiléhající. R. 1772 pomýšleno na rozšíření kostela; *Antonín Schmied* zdělal za tím účelem čtyři návrhy, ale k provedení přestavby nedošlo.

Střední stavba chrámová (viz obr. 125.) jest celkem 34·60 *m* dlouhá a 23·75 *m* široká. Vnitřní vlastní chrám, zaujímající prostoru kostela původního, jest 8 25 *m* široký, 14·25 *m* dlouhý, obdélníkový. U stěny východní súžen jest zděnými hranoly, obsahujícími šneková schodiště, na šířku 4·5 *m*.

Obr. 123 Příbram. Sv. Hora. Půdorys.

Obr. 124. Příbram. Sv. Hora. Podélný řez.

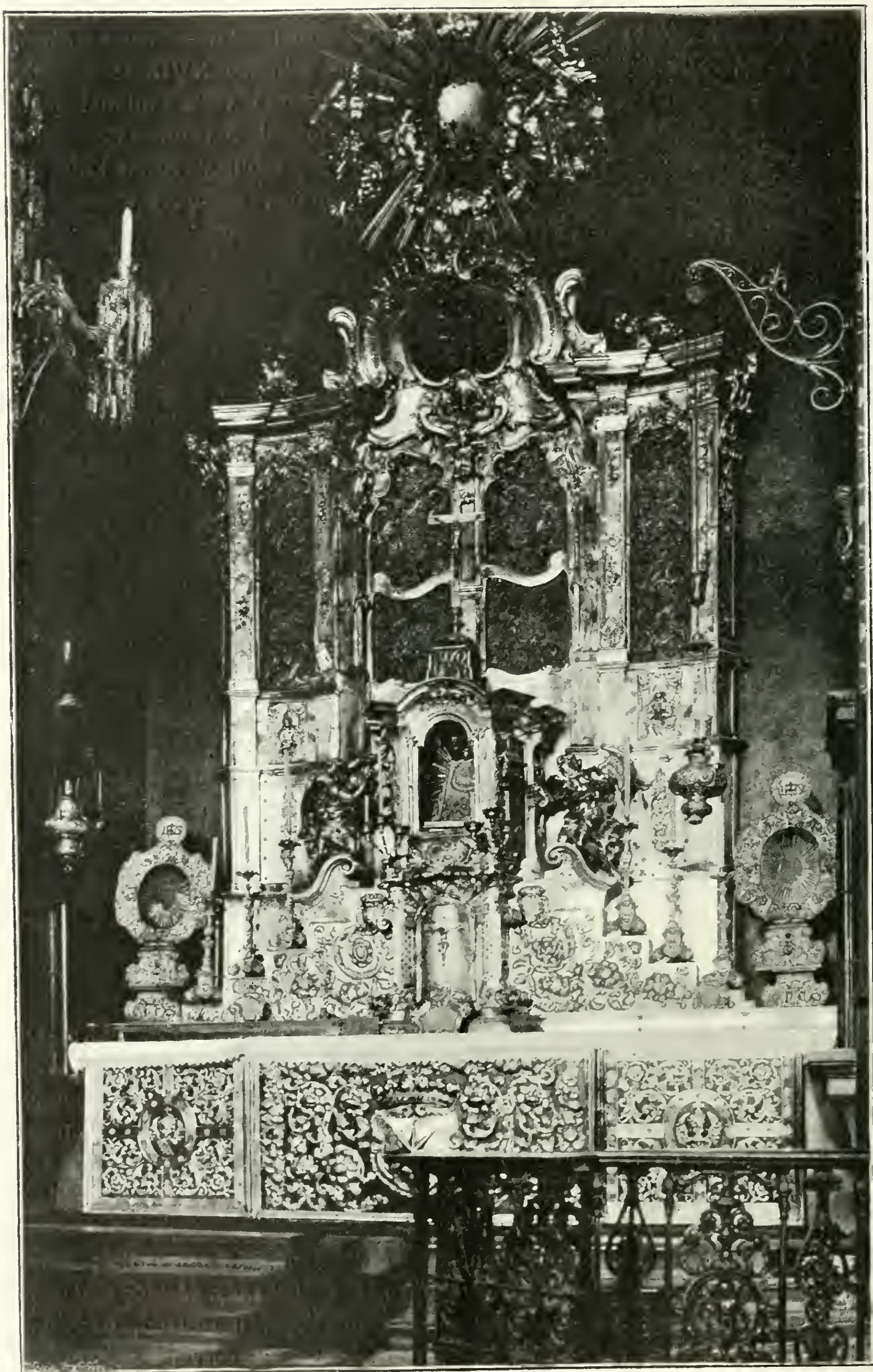
V zúžené této části, překlenuté valeným obloukem, stojí **stříbrný oltář** (viz obr. 129.). V letech 1745—1746 zhotovil Staroměstský stříbrník *Josef Seitz*, uživ k tomu starších již součástí z konce XVII. stol. pocházejících (antipendia a podsvícní), tento oltář, kterýž však zaujímal pouze asi polovici oltáře nynějšího. Roku 1755 zhotovil Staroměstský zlatník *Kašpar Gschwandtner* rámce na oltářní kanonové tabulky. Roku 1758 zhotovil *Antonín Quittainer* nákres na zvýšení oltáře; zajímavý tento návrh

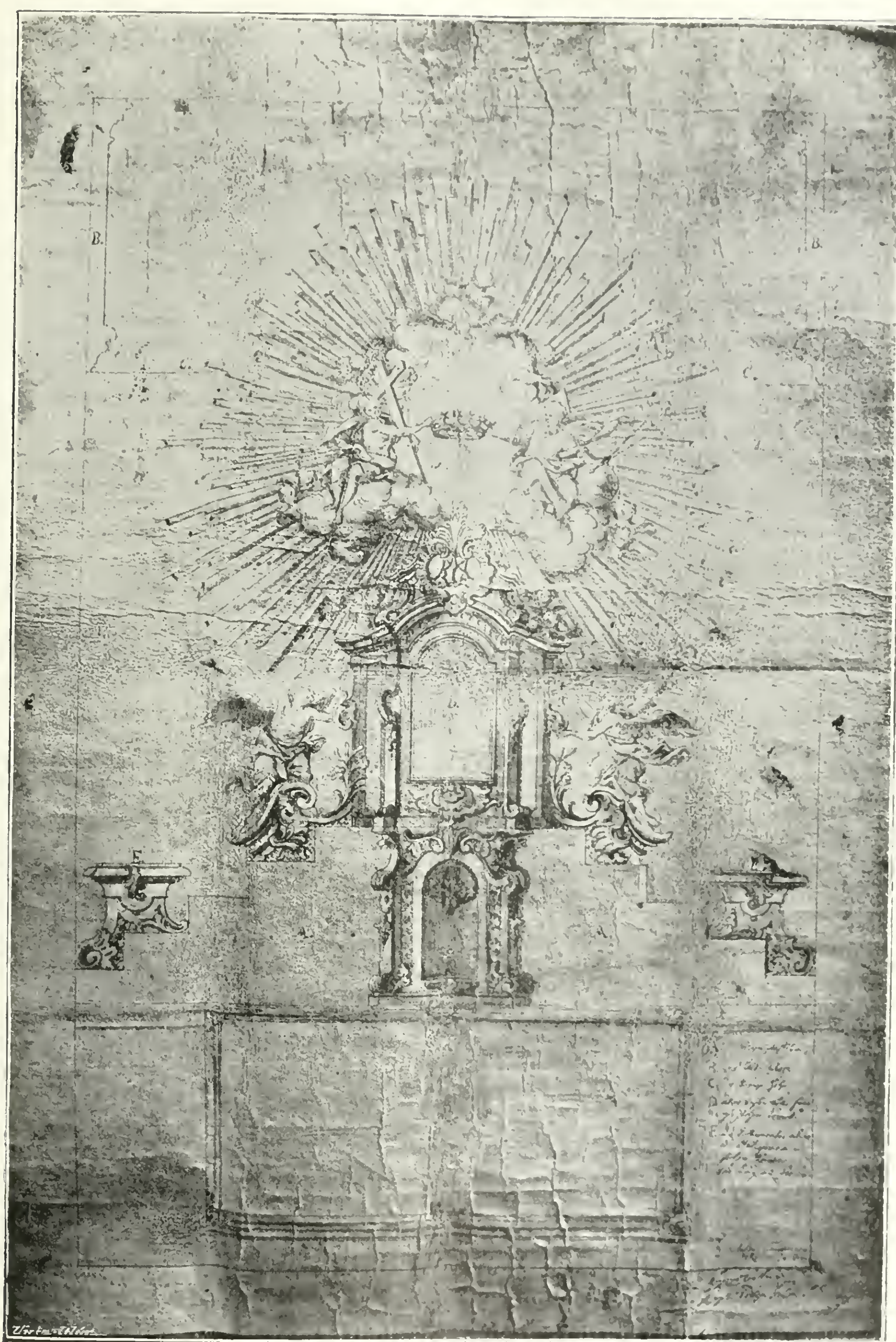
Obr. 125. Příbram. Sv. Hora. Střední stavba chrámová.

zachoval se v archivu klášterním (viz reprodukci jeho na obr. 144.). Dle tohoto nákresu provedl pak *Kašpar Gschwandtner* v letech 1758—1759 úpravu oltáře za 4067 zl. Roku 1772 konečně byl oltář ještě o značnou část zvýšen: mezi schránku na sošku Marianskou a mezi skupinu nejsv. Trojice, jež dle návrhu Quittainerova bezprostředně spolu souvisely, vsunuta byla architektonická stříbrná nástavba; práci tuto provedl malostranský zlatník *Jakub Thym* za 973 zl.

Hořejší část oltářní (nad mensou) jest celkem 6·68 *m* vysoká; mensa sama 0·98 *m* vysoká. Před mensou uprostřed stříbrné, částečně zlacené **antipendium** z r. 1686 se znakem Šternberským uprostřed, ozdobené listovými barokními rozvilinami s hojnými květy na červené aksamitové půdě. Obě postranní části antipendia jsou moderní. Na mense stojí upro-

Obr. 126. Příbram. Sv. Hora. Stříbrný oltář.

Obr. 1.7. Příbram. Sv. Hora. Quittainerův návrh na úpravu stříbrného oltáře.

střed tabernakl vkusných barokních forem. Na tabernaklu značka $\frac{RI}{S}$ a staroměstský znak. Po obou stranách tabernaklu schodovité podsvícní ze stříbra, darované r. 1686; na přední straně obhroublé rozviliny listové s velikými květy; nejvýše znak Polyxeny hrab. z Martiniců roz. Dietrichsteinovy. Práce Malostranského zlatníka *Jana Koglera*. Na podsvícní značka ICK a značka s nezřetelným (nepochybně malostranským) znakem. Nad tabernaklem barokní zasklená stříbrná skřínka, zakončená prohnutou římsou. Po stranách této skřínky na volutových římsách klečící andělé. Pozadí této části tvoří stříbrná, lisenami rozčleněná stěna, do níž vsazeny obdélníkové barokní reliefy: »Ecce homo« a »Bolestná P. Marie«. Nad touto částí zvedá se ono prodloužení Thymovo na způsob čtyřdílné bohaté rokokové skříně

Obr. 128. Příbram. Sv. Hora. Stříbrný podstavec pod relikviář.

četnými pilastry, prohnutými římsami, kartušemi a andílčími hlavinkami ozdobené. Nejvýše nad tím jest ve svatozáři znázorněna Nejsv. Trojice držící korunu nad středem oltáře. Po obou stranách dolejší části stojí na mense po jednom stříbrném podstavci nesoucím veliký relikviář. Podstavce ty ozdobeny uprostřed dvojznakem pod hraběcí korunou; na ostatní ploše akanthovými lístky a velikými rozvilinami. Práce zlatníka *J. Koglera.* Značky: Malostranský znak a $\frac{IC}{K}$. Na dolejší obdélníkové ploše nápis: Maria Iosepha Comitissa Slavatina de Klum & Koschumberg. Ex Voto Anno Reparatae Salutis MDCXC. (Viz obr. 128.)

Na oltáři ve skřínce nad tabernaklem gotická soška 49 *cm* vys., z hruškového dřeva dosti neuměle řezaná (viz obr. 129.). Madonna řasnatým rouchem oděná drží na levé ruce na shrnutém k této straně plášti neoděného Ježíška, jejž přidržuje na prsíčkách pravou rukou, kteréž dítko oběma ručkama se chápe. Tváře buclaté, s vysokými čely, s úsměvným výrazem. Soška hrubě polychromována: svrchní roucho P. Marie tmavě modré,

spodní červené, okraj hnědožlutý, obuv světle hnědá; barva pleti silně nahnědlá. Na hlavách Madonny i Jezulátka zlaté, drahokamy a perlemi posázené velice vkusně pracované korunky. V zadu na obou kartuše s papežskými odznaky; pod ní nápisová páska s vyrytým nápisem. ANNO 1732 22 IUN. (Viz obr. 113.)

Obr. 129. Příbram. Sv. Hora. Soška Madony.

Před oltářem visí dvě stříbrné lampy:

1. Prosekávaná práce; uprostřed jemného rozvilinového listoví tři kartuše s tepanými reliefy Madonny s Ježíškem, sv. Josefa a sv. Jana N. Na závěsných uchách lité andílčí hlavy. Značky: $\frac{\text{IA}}{\text{DS}}$ a malostranský znak s letopočtem 1702. (Viz obr. 131.)

2. Rovněž prosekávané práce, jako předešlá, ale listoví hrubší; mezi ním tři malé oválové štítky: na prvním vyryt znak a opis: KATHARINA MAGDALEN TEYRZOIUSKŸN, GEBOHRNE VŌ BERNEBERG FR ZU KRTCHIZ V. KOSCHLON;

na druhém:

ADALBERTUS IGNATIUS TEŸRZOIVSKŸ FREYHERR VOV EINSIDEL HR. ZU KRSCHIZ UND KOSCHLON;

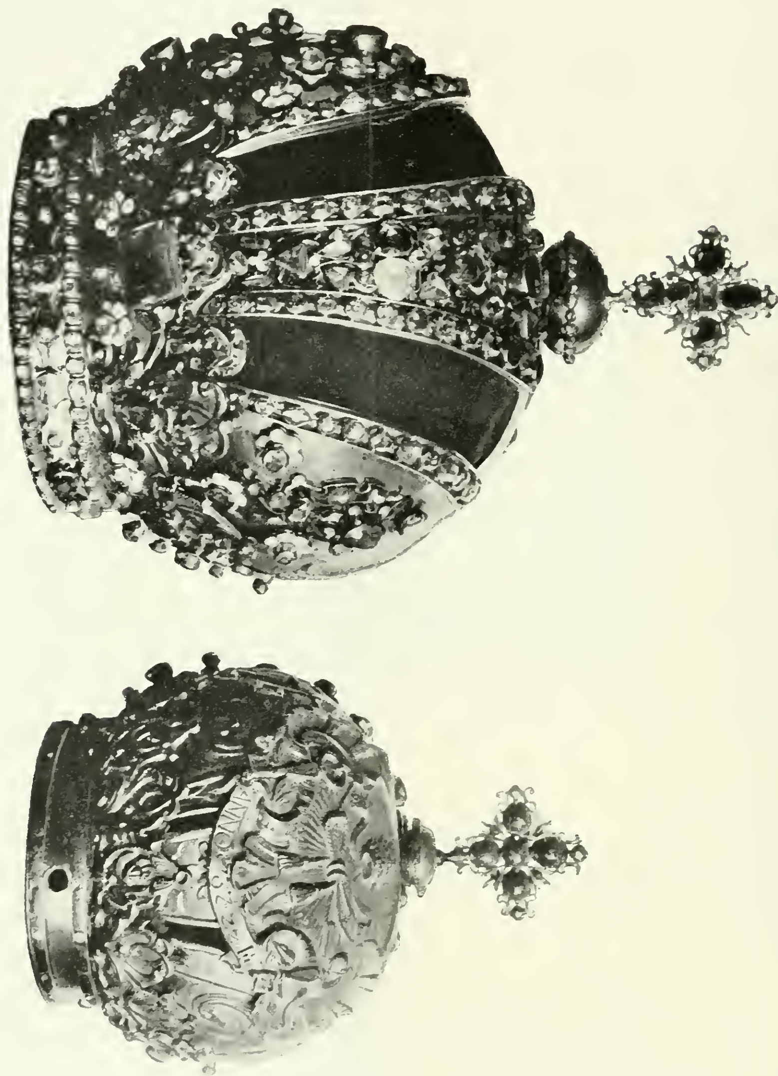
na třetím:

A⁰ MDCLXXIII DEN 23. MARTII.

Loď rozdělena jest jednoduchými hranolovými pilíři, jež římsu kolem stěn se táhnoucí nesou, ve dvě pole překlenutá valenou lunetovou klenbou, jež zvedá se do výše 12 *m*.

Na prostředním pilíři stěny jižní zavěšen veliký pěkně řezaný barokní krucifix v životní

velikosti (konec XVII. stol.); pod ním zasazena do zdi deska náhrobní z tmavorudého mramoru tesaná (60 *cm* šir.), nahoře znakem ozdobená a kolkolem upravená na způsob draperií, z pod nichž dole vyzírá lebka uprostřed mosazná deska s vyrytým nápisem:

Obr. 130. Příbram. Sv. Hora. Zlaté korunky.

ILLVSTRISSIMA DD. MARIA MAXIMILIANA ZARVBIANA NATA DE LISSAV & EXIMIA S. MONTIS BENEFACTRIX ET AMATRIX PIE OBIIT ŽUMBERGAE 19 AUGti A 1694 ET A 24. EIUSDEM HIC REQUIESCIT. (Viz obr. 132.)

Do jižní stěny zasazena pamětní deska (0·80 *m* šir., 1·39 *m* vys.) z tmavorudého, bíle žilkovaného mramoru tesaná. Na okraji listové rozviliny; v hořejší části v kruhovém rámci znak Mitrovských; v cípech kol-

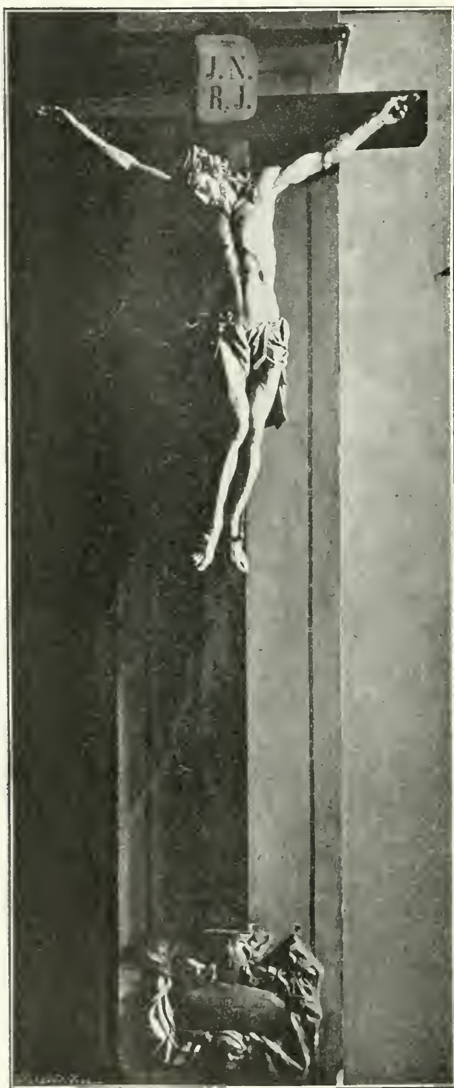
kolem skřížené hnáty; v části dolejší nápis: ILLUSTRISSIMUS ac EX-CELLEN: D: WENCESLAUS IGNAT: S: R: I: COMES WRATISLAW de MITROWITZ DNUS IN PORZICZ et MITROWICZ etc. S C RQ· M· INTIMUS CONSIL: CUBICUL: et R: CAMARAE BOHEM: ASSESSOR

Obr. 131. Příbram. Sv. Hora. Stříbrná lampa.

PARENTI SUO OPTI: ADAMO LEOPOL: COM: WRATISLAW DNO· IN ZDUCHOWICZ et KORKIN et R° CAPIT: PODBRCENIS QVI ANNO 1662 IN DNO OBIJT et EVAE MAR: BAR etc WRABIQVAE IN OPID. KAMIEK TUMULATA EST SUAEQ3 FUTURAE REQVIEI HOC MONUMENTUM F: F: AO 1712. Do dolejší obruby vtesáno: AETATIS SVAE LXXXX. (Viz obr. 133.)

K severní straně lodi chrámové přistavěna obdélníková (5·8 *m* dlouhá, 2·95 *m* široká) předsíň a veliká, rovněž obdélníková síň, 9·8 *m* dlouhá, 5·2 *m* široká a asi 3·85 *m* vysoká, valenou klenbou s lunetovými kápěmi nad okny překlenutá. Bývala to původně kaple sv. Františka Xav. a slouží nyní za sakristii. Klenba jest štukovými ornamenty (věncovými rámci drženými andílky, kartušemi atd.) i malbami hojně ozdobena. Malby provedl r. 1867 *Kristian Ditmar*. Kaplí tou nedaleko vchodu táhne se napříč celou prostorou krásně kutá mříž železná (viz obr. 134.). Dolejší část železnými kolmými rámci rozdělena v sedm obdélníkových polí, z nichž každé vodorovným pruhem rozděleno zase ve dvě pole menší. Prostřední, nejširší část zaujímají mřížové dvéře z ladně zprohýbaných prutů, místy v masky lidské i zvířecí roztepaných, utvořené. Ze šesti postranních polí mají vždy dvě a dvě s každé strany vzor stejný, takže jsou tu tři různé, velmi vkusné vzory. Nahoře táhnou se vkusné mřížové rozviliny tak, že od vysokého středu k oběma koncům se víc a více snižují. Střed ozdoben po stranách vkusnými kyticemi a nejvýše monogramem IHS ve věnci. Po stranách střední části vkomponovány dva na plechu malované znaky: Vratislavský s písmeny CWZM a Valdštýnský s písmeny AMWRW. Nejníže nad středními mřížovými dveřmi umístěn z plechu vyřezaný letopočet 1685 v ladném orámování. (Viz obr. 135.)

Obr. 132. Příbram. Sv. Hora. Krucifix a mramorová pamětní deska.

Ze sakristie přichází se šnekovým schodištěm do nízké klenuté síně. Tu chová se hojně mešních rouch i pláštíků na marianskou sošku, pocházejících většinou z konce XVII. a z různých dob XVIII. stol.

Z pláštíků na sošku marianskou zasluhují zmínky:

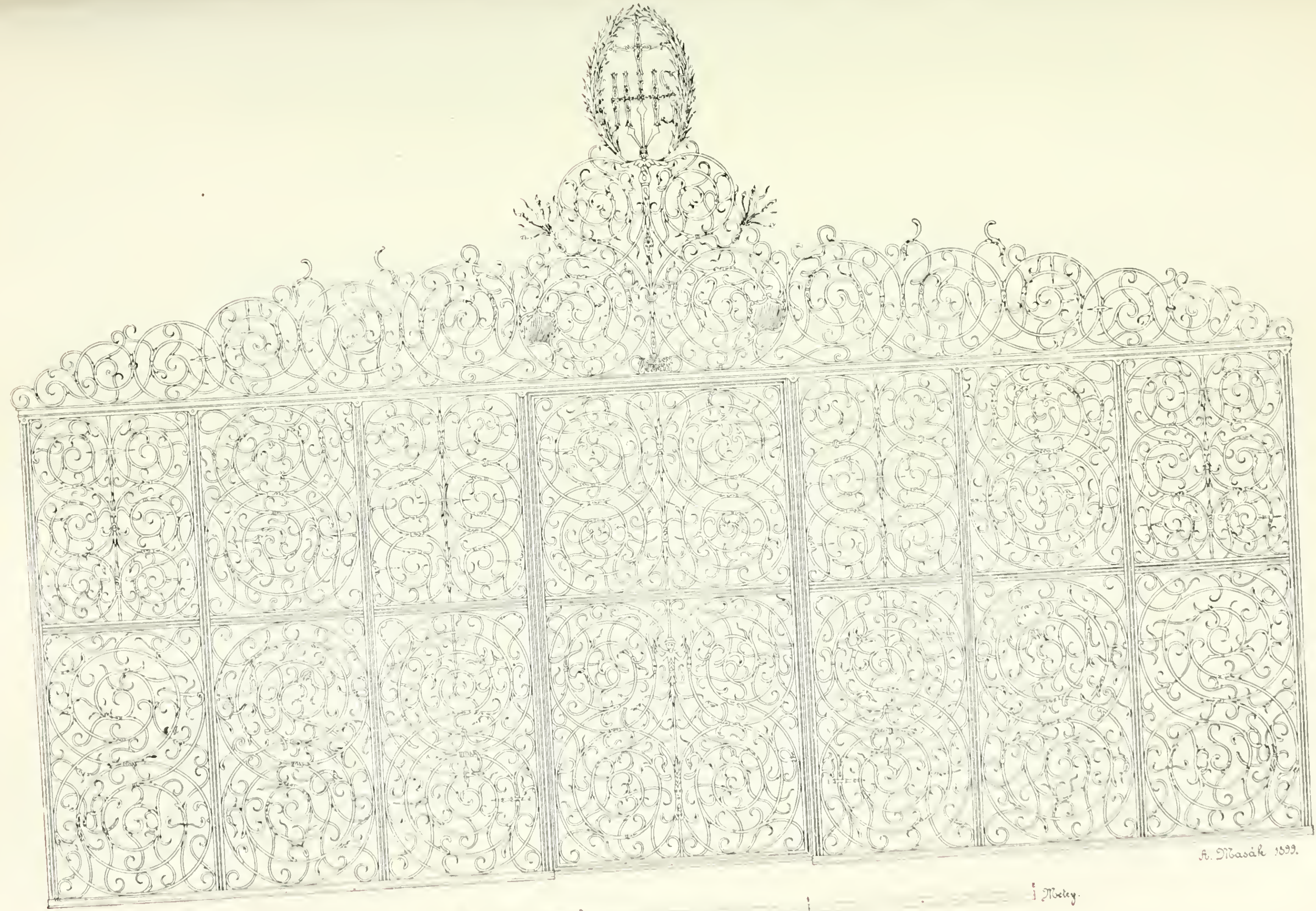
1. Pláštík z červeného, zlatem protkaného hedvábí, pošitý zlatými cetkami; uprostřed dolejšího okraje vyšit znak rakouský obklopený páskou s nápisem: 17 M. THERESIA ROM. REG 76; pod tím jiná páska, na níž čtou se slova: ERZ. HERZ. MARIA ANNA. (Viz obr. 137.)

Obr. 133. Příbram. Sv. Hora. Náhrobní kámen.

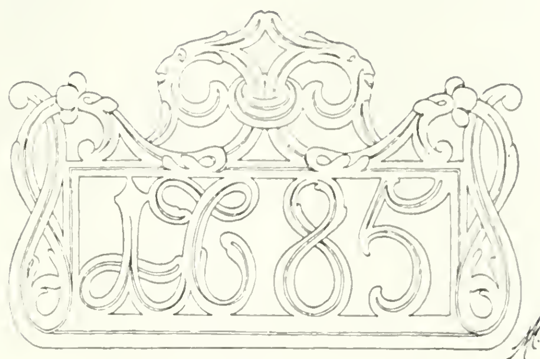
2. Pláštík z bílé hedvábné látky, obroubený širokým, zlatem vyšitým pásem. (Viz obr. 138.)

Na straně jižní přistavěn symmetricky podobně rozdělený přístavek, jako na straně severní. Obdélníková kaple na této straně zasvěcena jest sv. Františku Xav.

Nad ní jest rovněž nízké patro, jako nad kaplí severní; jest to oratoř do kostela otevřená okny nízkými segmenty překlenutými.

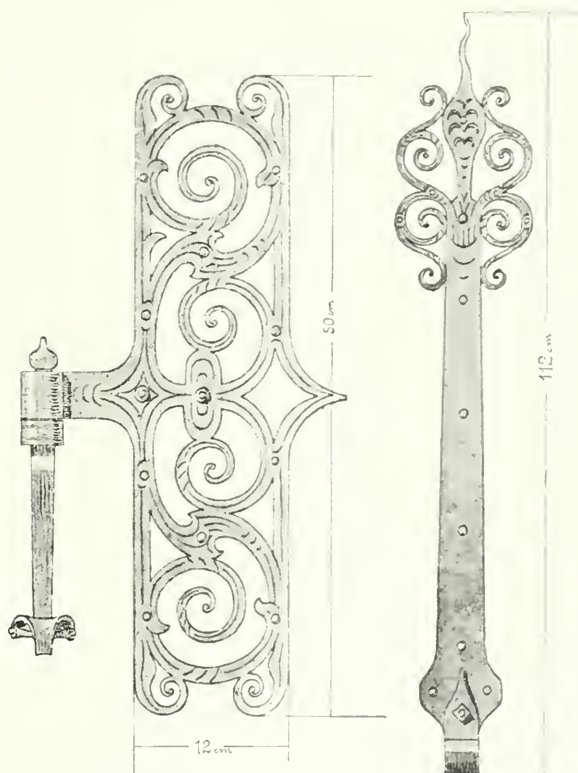

Obr. 134. Příbram. Sv. Hora. Železná mříže.

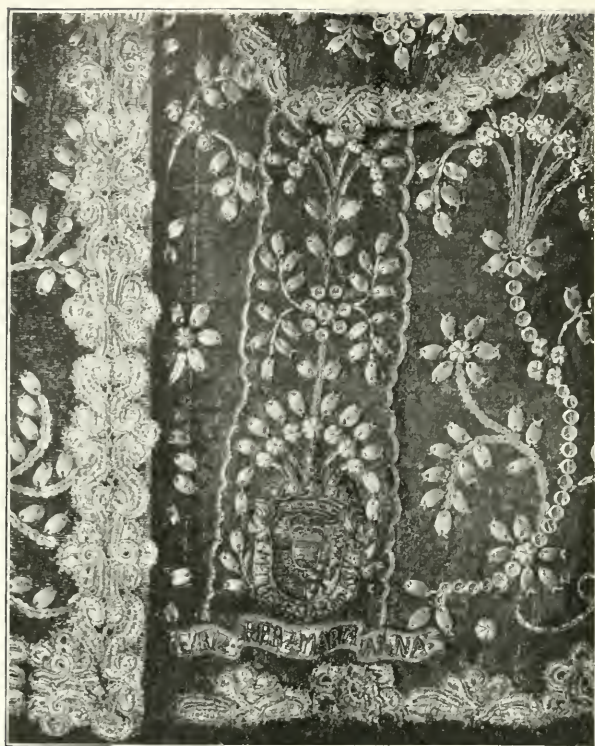
Obr. 135. Příbram. Sv. Hora. Letopočet na mříži.

Na dveřích kostelních spatřují se pěkně kuté závěsy z konce XVII. stol. (Viz obr. 136.)

Obr. 136. Příbram. Sv. Hora. Kostel P. Marie. Železné závěsy dveří.

Ke straně východní přiléhá otevřená arkádovitá klenutá přístavba. V průčelí jsou tři arkády polokruhové, z nichž střední nejvyšší (t. zv. kaple Martinická) zakončená nahoře trojhranným štítem, od něhož jdou prohnuté vyzdívky nad arkády boční. Štít ozdoben štukovou polovypuklinou, před-

Obr. 137. Příbram. Sv. Hora. Část vyšívaného pláštíku z r. 1776.

Obr. 138. Příbram. Sv. Hora. Vyšívaný pláštík č. 2.

stavující anděly držící korunu nad kartušemi s monogramy Kristovým a Marianským; vyzdívky postranní vyplněny štukovými rozvilinami. Klenby ozdobeny krásným stuccem i dobrými malbami na omítce (viz obr. 139.)

Obr. 139. Příbram. Sv. Hora. Výzdoba stropu v kapli Martinické

z r. 1667; stucco zhotovil *Santino Cergheti;* malby provedl *Krištof Christ* z Prahy.

Podobná, ač o něco menší, původně otevřená přístavba (t. zv. kaple Kolovratská) připojena, jak již řečeno, k vnitřnímu chrámu. Vystavěl ji

r. 1675 stavitel *Ursini.* Strop její jest rovněž vyzdoben bohatým stuccem i malbami. Stucco provedl roku 1677 *Santino Cergheti.* malby téhož roku *Karel Komínek* z Prahy.

V této přístavbě stojí u pilíře pěkná ze dřeva řezaná gotická socha sv. Alžběty (1·24 *m* vysoká), z bývalého Příbramského kostela sv. Jana Křt. pocházející, r. 1891 obnovená. Z druhé polovice XV. století. (Viz obr. 140.)

Obr. 140. Příbram. Sv. Hora. Gotická socha sv. Alžběty.

Nad střední lodí zvedá se báň s dvojitou lucernou.

Celá stavba spočívá na 2·5 *m* vysoké terasse z kvádrů zbudované, na kterouž ze všech čtyř stran vedou kamenné schody, a kteráž kolkolem obklopena jest ballustradou, hojnými sochami ozdobenou (viz obr. 125.). Ballustradu a schody tesal r. 1699 kameník *P. Groszatr*; sochy v letech 1699—1701 příbramský sochař *Matěj Hueber.*

Kolkolem střední stavby Svatohorské, jež i s terassou zaujímá obdélník 31·8 *m* široký, 42·7 *m* dlouhý, táhnou se ambity dovnitř otevřené, tvoříce obdélník 79·4 *m* dlouhý a 68·7 *m* široký. Ambity tyto vystavěny byly roku 1659 dle návrhu P. *Benjamina Šlagera* a stavitele *Karla Luraga.* Polokruhové arkády spočívají na jednoduchých pilířích hranolových. Klenba jest křížová; ambity severní a jižní skládají se z devíti, ambity západní a východní ze sedmi klenbových polí, z nichž pole třetí, resp. druhé z každého kraje odděleno jest od ostatních klenbovými širokými pásy a ozdobeno stuccovými ornamenty. U těchto klenbových polí povystupuje vnější zeď kostela ven, tvoříc obdélníkový výklenek 2 *m* hluboký a 5·5 *m* široký, v němž stojí oltář. Malby, jimiž ozdobeny stěny i klenby, jsou umělecky bezvýznamné; dobré jsou některé částky výzdoby stuccové, kterouž zhotovili *Santino Cergheti* a *Ant. Cordati.*

V rozích ambitů stojí kaple osmiúhelníkového půdorysu, zevně prostými lisenami ozdobené a pokryté báňovitou střechou, kteráž nese lucernovou vížku v rozích volutovými podpěrami opatřenou.

V rohu jihovýchodním kaple Pražská (vystavěna r. 1661), ozdobená pěkným stuccem na stěnách (viz obr. 141.) i na stropě (viz obr. 142.). Stucco zhotovil *Santino Cergheti*. V nárožích kaple postaveny jsou v tupém

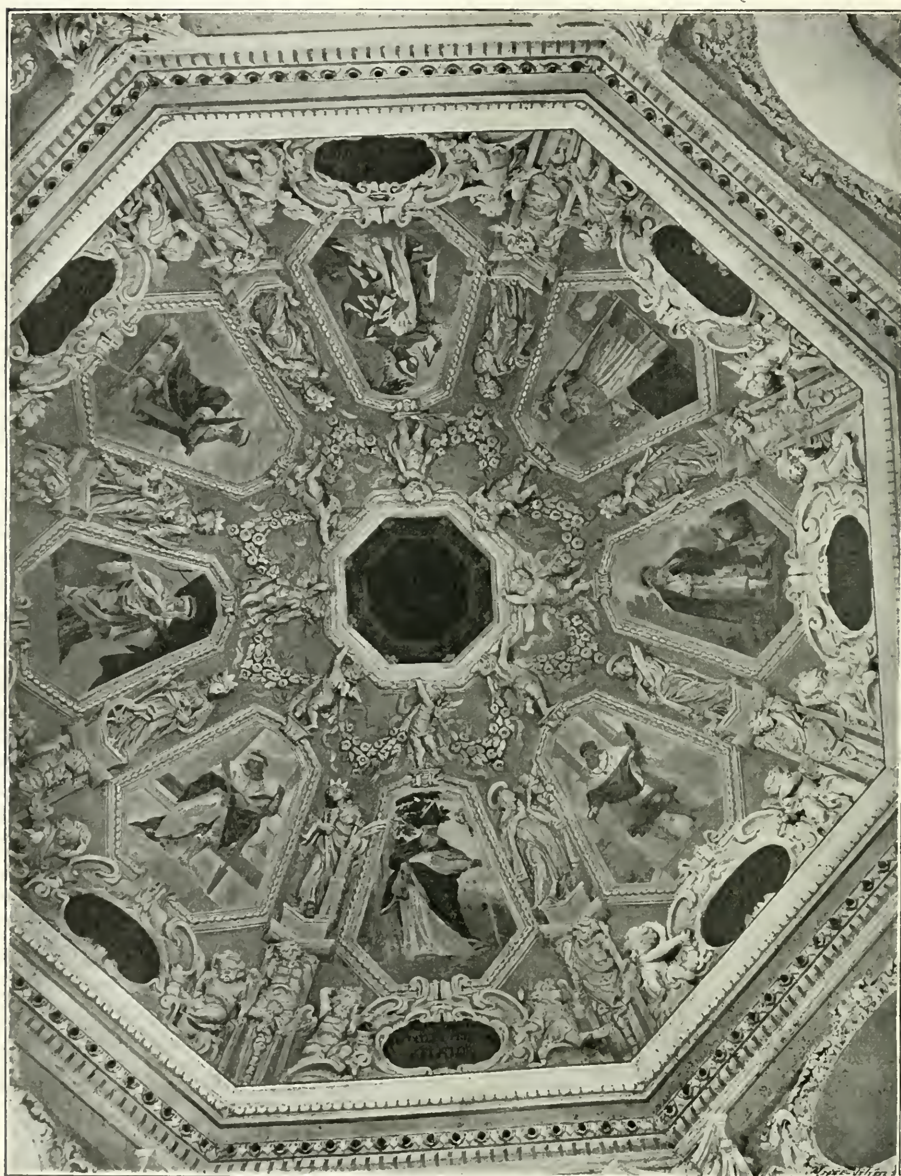

Obr. 141. Příbram. Sv. Hora. Výzdoba stěn Pražské kaple.

úhlu se lomící pilastry s pěknými volutovými hlavicemi. Elipsovitá okna obklopena jsou věncovím andílky drženým; pod okny umístěny veliké kruhové kartuše rovněž věncovím obklopené. Architektura oltáře jest zděná: po stranách hadovitě točené sloupy s kompositními hlavicemi; nad tím rovné kladí se šikmými římsovými úseky při obou koncích; uprostřed mezi těmito úseky malý výklenek se soškou P. Marie Svatohorské; na úsecích spočívají postavy andělské. Klenutý strop ozdoben jest osmi freskovými obrazy sv. patronů českých v bohatých rámcích. Mezi těmito rámci štukové postavy světic na karyatydových pilastrech. K dolejší části obrazových rámců připojují se vkusné kartuše držené andílky. Nejvýše, nad

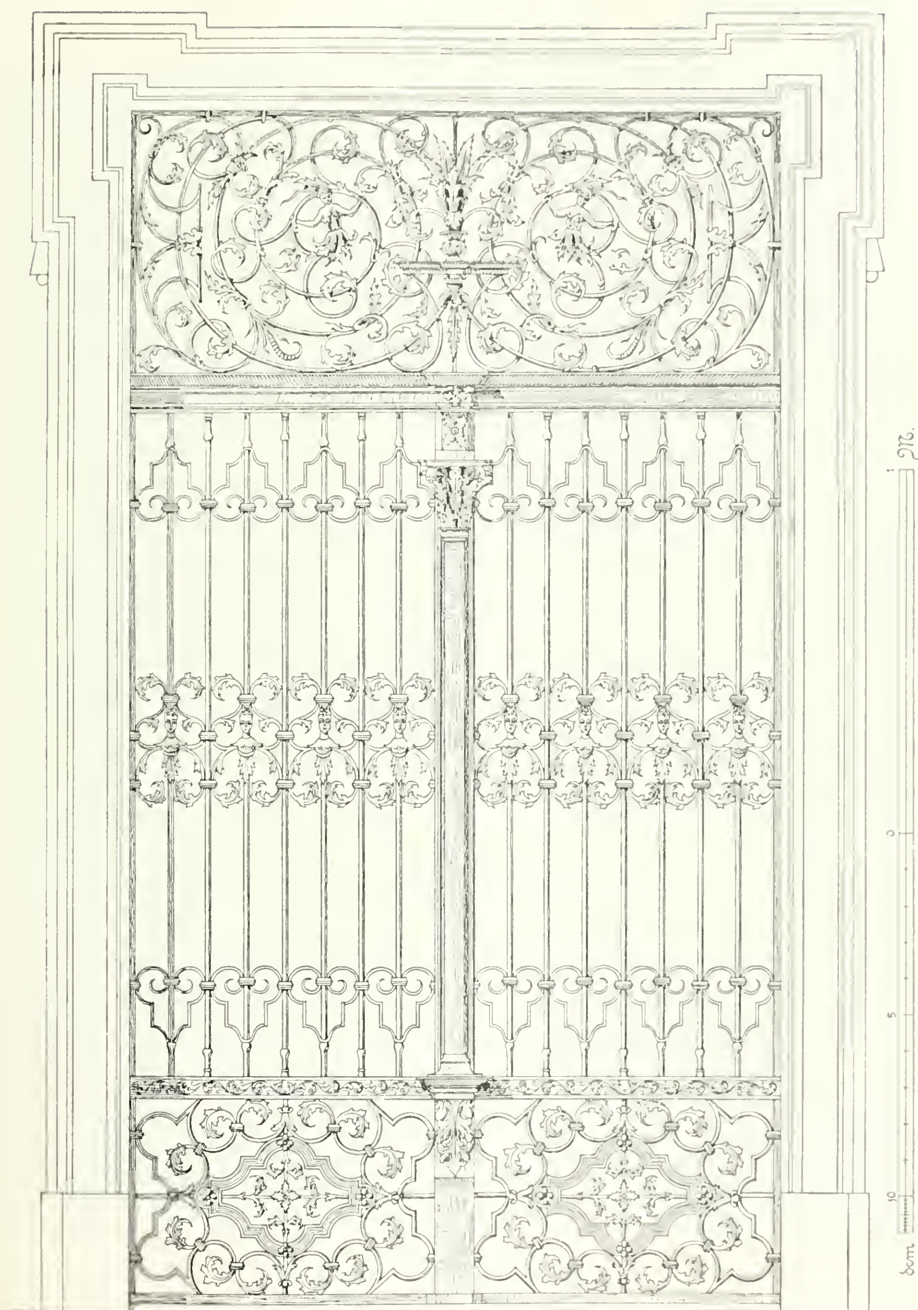
obrazy, pod osmiúhelníkovou římsou lucerny andílkové držící květinové guirlandy.

V rohu severovýchodním kaple Mníšecká, nejprostší ze všech. Ba-

Obr. 142. Příbram. Sv. Hora. Klenba Pražské kaple.

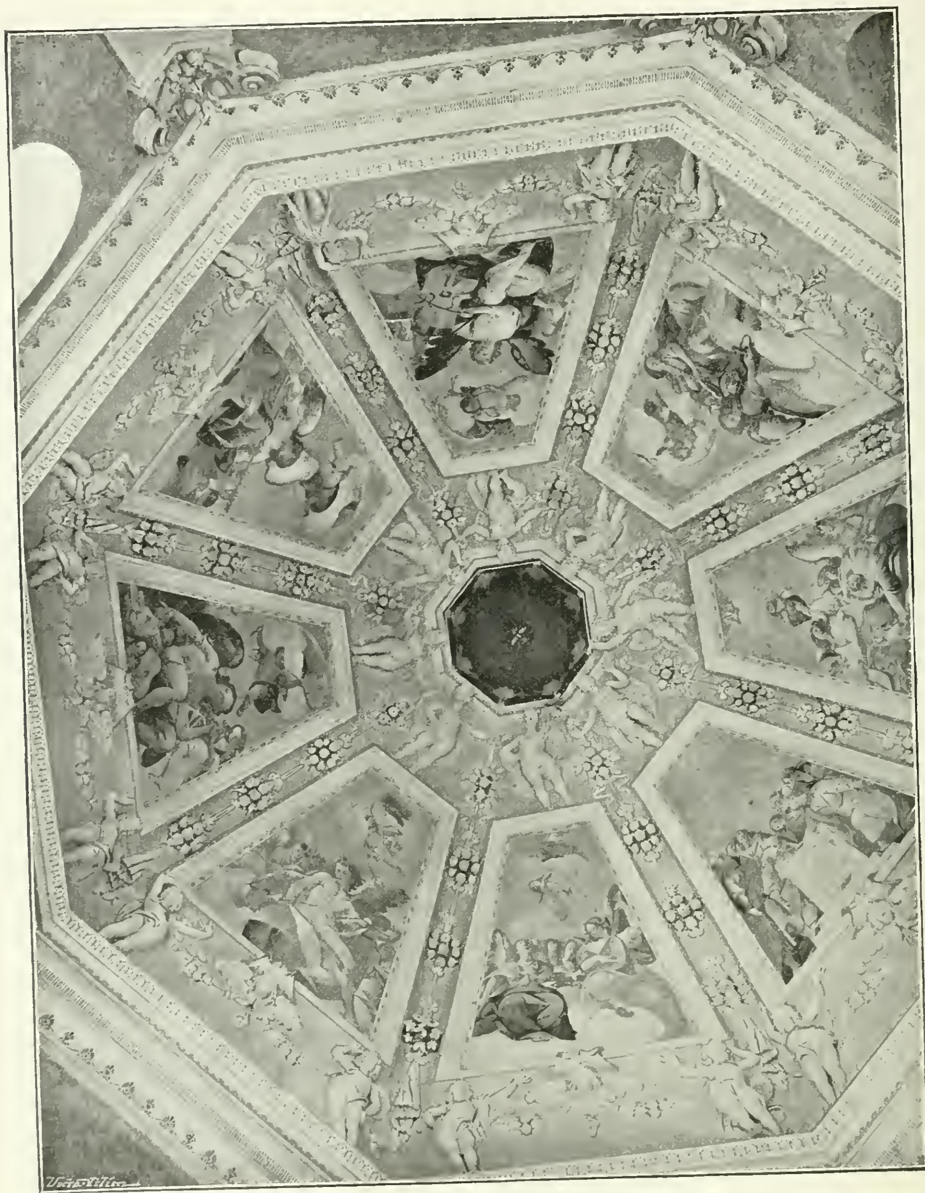
rokní dobrý oltář s novým obrazem. Strop ozdoben stuccem a obrazy ze života sv. Jana Křt. Velmi vkusné jsou mřížové dvéře kapli uzavírající; zhotovil je r. 1704 *Pavel Grafneter*. (Viz obr. 143.) Střední lišta těchto

A. Masák - 99.

Obr. 143. Příbram. Sv. Hora. Mřížové dvéře u kaple Mnišecké.

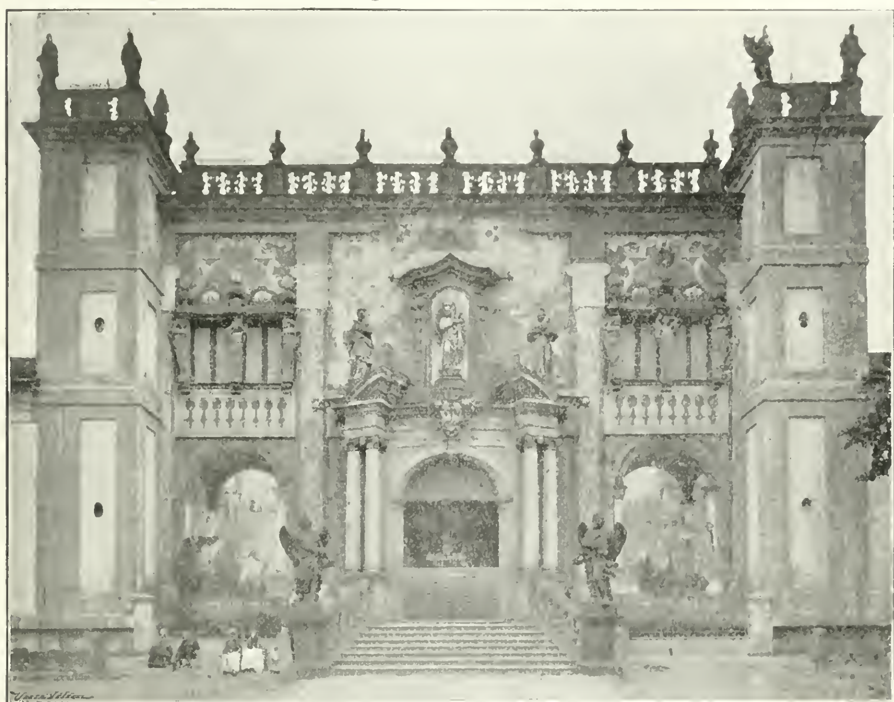
dveří má tvar plochého pilastru s bohatou listovou hlavicí a s akanthovou konsolou pod patkou. Dolejší část křídel vyplněna vkusným ornamentem do obdélníku komponovaným; část hořejší rozčleněna kolmými oblými

Obr. 144. Příbram. Sv. Hora. Strop kaple Plzeňské.

pruty, jež uprostřed bohatšími, nahoře a dole pak prostšími ornamentálními články vespolek jsou spojeny. Světlík vyplněn jest ladnými spirálovými pruty roztepanými tu a tam v lístky, uprostřed pak v květ, z něhož vyniká malé poprsí, držící oběma rukama kolem vinoucího se prutu.

V rohu severozápadním kaple Plzeňská s velice pěkným stropem, jehož stucco zhotovil r. 1665 *Bartoloměj Cometa* a malby *Jan Baptista Colomba* (viz obr. 144.). Stěny stuccových ozdob nemají. Dvoje mřížové dvéře zhotovil r. 1713 *Jan Jiří Knobloch* z Prahy. Na klenbě jest šestero maleb v lichoběžníkových rámcích. Jedna z nich představuje apoštoly u hrobu Panny Marie, ostatní pak hudoucí a pějící anděly. Na vrcholu každého obrazového rámce stojí andílek držící v levé ruce konec tkanice

Obr. 145. Příbram. Sv. Hora. Portál Pražský.

dlouhého ovocného festonu, jenž mezi obrazy rovně dolů splývá. Dolejší strany rámců podepírá na každé straně andílek. V rozích stěn kaple pilastry s jonskými, ovocnými festony ozdobenými hlavicemi.

V rohu jihozápadním kaple Březnická, jejíž strop rovněž stuccem a malbami jest ozdoben.

Střed východní strany ambitu zaujímá tak zv. Pražský portál 22 *m* široký. (Viz obr. 145.) Vlastní vchod uprostřed obstoupen dvěma jonskými sloupy s každé strany a jest nahoře zakončen římsovím, na němž uprostřed ve výklenku stojí socha Madonny Svatohorské, po stranách pak sochy sv. Ignáce a sv. Františka Xav. Ke vchodu vede schodiště s ballustrádovým zábradlím, na jehož krajních hranolech stojí veliké sochy andělův. Po stranách hořejší části portálu jest ve zdech brány po každé straně jedno dvojité okno s pěknými karyatydami. Celá stavba ohraničena jest po stranách

úzkými hranolovými věžmi bez střechy a zakončena jest nahoře ballustrádou ozdobenou bustami; na ballustrádách věží stojí v rozích postavy prorokův. Na portálu pracovalo v letech 1702—1705 několik sochařův a kameníků. Architektonickou část v kameni provedl novoměstský kameník *Jan Oldřich Manes* (Manner?); ballustrádu provedl *Matěj Hueber;* sedm poprsí na ballustrádě *Jan Brokov;* sochu P. Marie, sv. Ignáce, sv. Frant. Xav. a dva anděly malostranský sochař *Jan Ulrich Maier.* Po stranách vchodu ozdobeny stěny perspektivními malbami architektonickými s figurální stafáží pod dvojitými okny namalovány ballustrády, nad nimi pak nápisové pásky.

Obr. 146. Příbram. Sv. Hora. Portál březnický.

Veškery tyto malby jsou umělecky bezcenné a velice zašlé. Na římse portálu vytesán nápis: SOLEMNI RITV CORONATÆ ANNO MDCCXXXII DIE XXII IVNII.

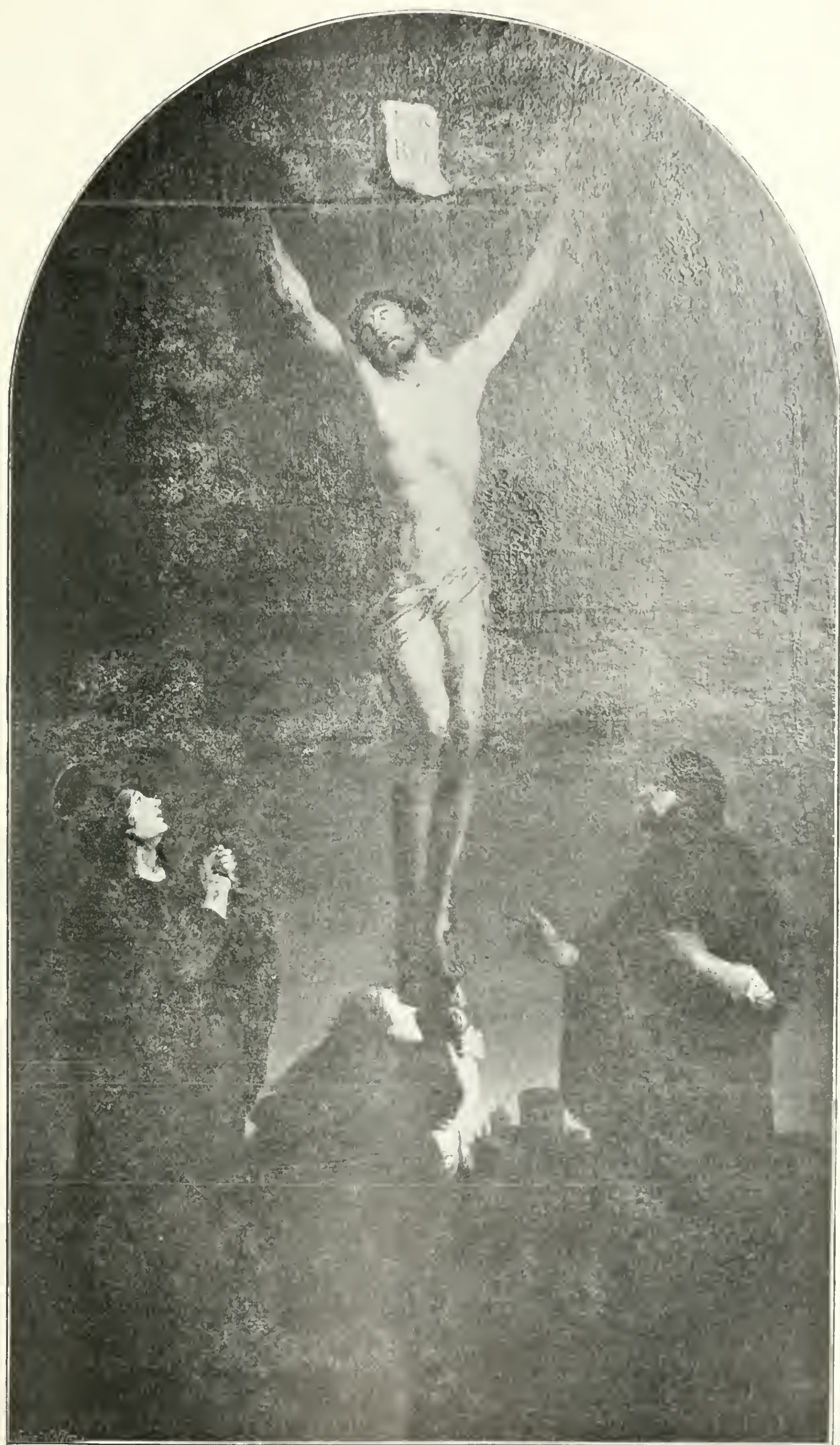
Na straně jižní portál t. zv. Březnický (viz obr. 146), mnohem prostší a menší nežli předešlý: po stranách rustikované pilastry s jonskými hlavicemi, nad tím v segmentovém římsovém štítu kartuše s monogramem marianským, nejvýše pak výklenek zakončený volutovými římsami a korunou, uprostřed něhož socha Madonny Svatohorské, po stranách pak sochy sv. Joachyma a sv. Anny. Po stranách táhne se zdivo rozčleněné lisenami a ozdobené nahoře lisenami; z každé strany pak stojí nízká hranolová vížka bání s lucernou krytá. Kamenickou práci provedl r. 1707 Novoměstský kamenník *Oldřich Manes*; sochy zhotovil sochař *Ondřej Filip*

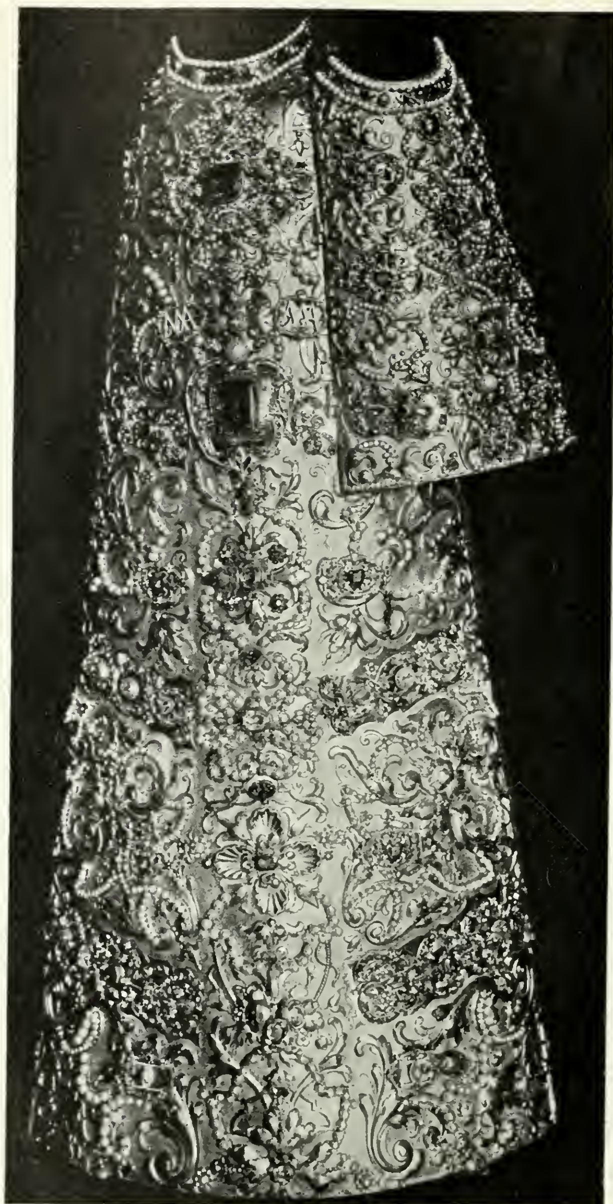
Obr. 147. Příbram. Sv. Hora. Monstrance Gschwandtnerova.

Obr. 148. Příbram. Sv. Hora. Obraz Zvěstování P. Marie.

Obr. 149. Přibram. Sv. Hora. »Ukřižovaný.«

Obr. 150. Příbram. Sv. Hora. Zlaté roucho na sochu Marianskou.

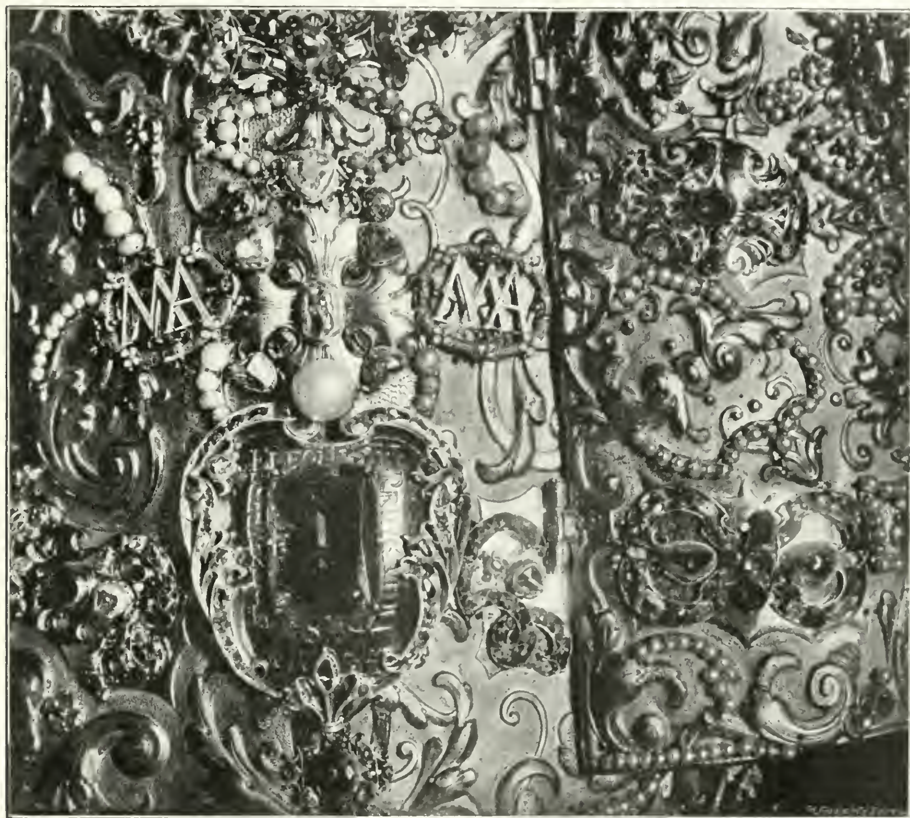
Quiteiner z Prahy za 159 zl.; tesař *Matěj Káš* postavil báně na postranní vížky a klempíř *Šimon Kotman* pokryl je plechem.

Uprostřed západních ambitů nad středním jejich klenbovým polem stojí nízká zvonice báňovitou střechou krytá; zavěšeny v ní čtyři zvony, z nichž toliko dva pocházejí z doby starší, totiž:

1. 48 *cm* v prům., 41 *cm* vys. Nahoře nápis: ✠ IAN WACLAW CZASTOLAR Z DLAVHE WSI A NA WISOKIM LETA MDCLII PRO

SWATAV HORU. Pod nápisem i nad ním táhne se řada akanthových listů. Na plášti Madona s dítkem stojící na půlměsíci.

2. 71 *cm* v prům, 59 *cm* vys. Nejvýše ornamentální renaissanční pás, pod ním kolkolem nápis: QVIS ASCENDET IN MONTEM DOMINI? AVT QVIS STABIT IN LOCO SANCTO EJVS? INNOCENS MANIBVS ET MVNDO CORDE. Na plášti malé reliefky sv. Josefa, sv. Barbory, sv. Jana Evang

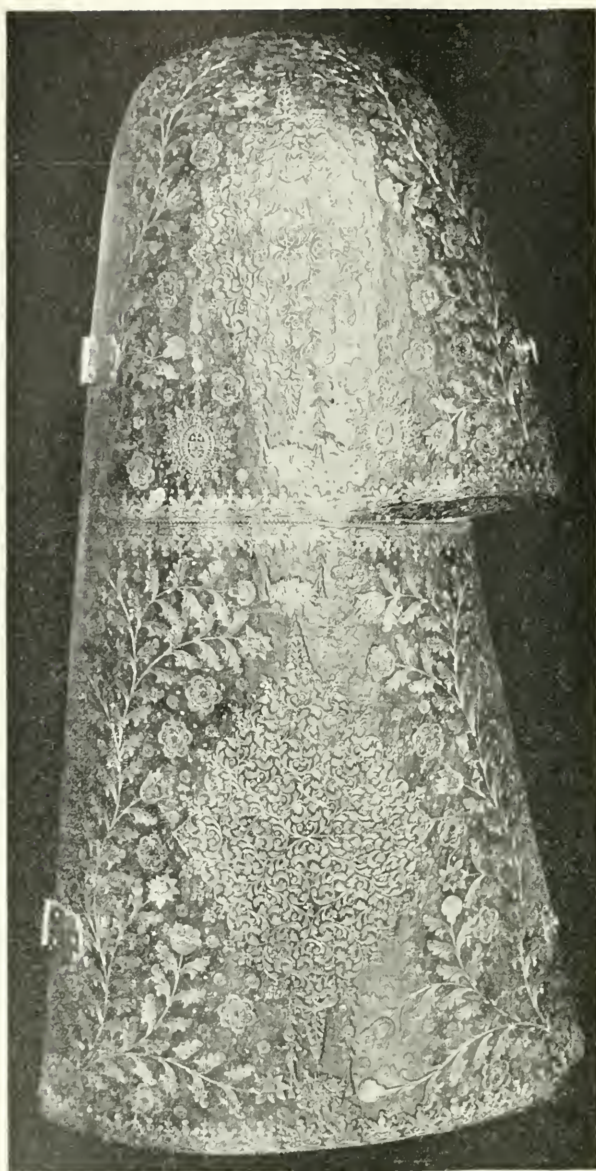

Obr. 151. Příbram. Sv. Hora. Detail ze zlatého roucha Marianského.

a P. Marie. Pod reliefkem P. Marie nápis: SEMPER IMMACVLATÆ VIRGINI ET INTEMERATÆ MATRI HANC CAMPANAM CVRARVNT DEO MAGNÆQ MATRI ÆTERNVM DEVOTI LE. ET C. W. DE LAZAN MDCLXI. Pod reliefkem sv. Jana Evang. nápis: MELCHIOR MATHÆVS MICHELINENSIS CIVIS PILSNÆ FVDIT 1661. Uprostřed tohoto nápisu značka: zvon, pod ním skřížená děla.

Uprostřed ambitů severních vížka hodinová, kterouž r. 1682 vystavěl tesař *Duchoslav*.

K severovýchodnímu rohu ambitů přiléhá křídlo staré jesuitské residence, vystavěné r. 1662—1664. Jest to jednoduchá jednopatrová stavba. V prvém poschodí klenutý refektář s malbami na způsob stucca

Obr. 152. Příbram. Sv. Hora. Pouzdro na roucho Marianské.

na stropě. Malby ty opravami pokaženy. Na řezaném svršku barokní skříně v zeď vsazené letopočet 1687. Na stěnách zavěšeny podobizny (na př. Leopolda I. a Ferdinanda III.) i jiné obrazy na plátně; vesměs slabé práce.

V oratoři visí na zadní stěně veliký obraz na plátně »Zvěstování P. Marie« z druhé pol. XVII. stol. (viz obr. 148.).

Nade dveřmi oratoře na chodbě visí výborně na plátně malovaný obraz »Ukřižování« z prvé pol. XVII. stol. (viz obr. 149.).

V oratoři malý stříbrný, neozdobný kalich mešní s vyrytým Kolovratským znakem a letopočtem 1638; značka D H.

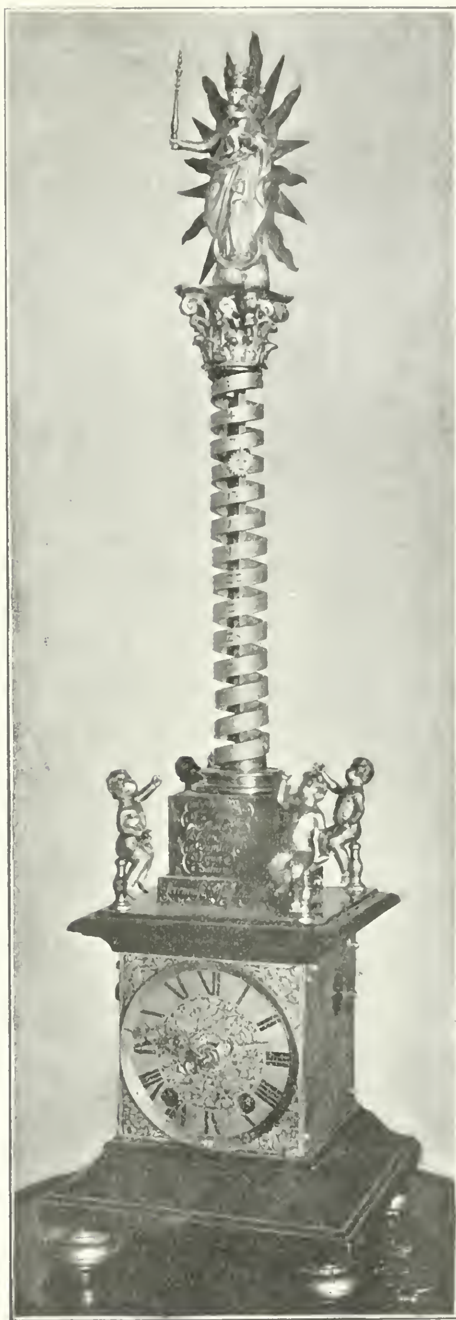
V pokladnici residenční chovají se tyto předměty:

1. Monstrance stříbrná, pozlacená, 0·65 *m* vys., drahokamy, smaltovanými lístky a kvítky vyzdobená; ušlechtilé rokokové formy. Na noze Staroměstská značka a značka s písmeny C G t. j. Caspar Gschwandtner. Druhá pol. XVIII. stol. (viz obr. 147.).

2. Kovové roucho (»pancíř«) na sošku Marianskou, z ryzího zlata zhotovené, 43 *cm* vys.; tepanými ornamenty rostlinnými ozdobené a drahokamy, perlami a krásnými emailovými šperky ozdobené (viz obr. 150.). Prvá pol. XVIII. stol. V hořejší části roucha připevněno zlaté srdce se smaragdem a s vyrytým nápisem: ELEON. S . R . I . PRINC. VIDVA DE SCHWARTZENBERG 1731 (viz obr. 151.).

Zajímavé jest také pouzdro na toto kovové roucho; jest dřevěné a potažené koží, do níž razítky vytlačeny zlacené ornamenty (viz obr. 152.).

Mimo to chovají se v residenci pěkné Augšpurské hodiny z druhé pol. XVII. stol. Dole v hranolovém podstavci vkusně rytý ciferník; na podstavci sošky dětské; uprostřed pak sloupek spiralový zakončený korintskou hlavicí, na níž stojí soška Madonny (viz obr. 153.).

Obr. 153. Příbram. Sv. Hora. Hodiny z druhé pol. XVII. stol.

Na prostranství před Pražským portálem stojí sloup se sochou P. Marie Svatohorské, nevalné umělecké ceny; na podstavci nápis: SVB TVVM PRAESIDIVM CONFVGIMVS 1661.

Opodál na východ stojí sousoší »Kalvarie« ze žuly tesané. Postavy v životní velikosti. Kříž i socha sv. Maří Magdaleny zhotoveny z jediného kusu. Dosti dobrá práce Příbramského sochaře *Matěje Huebera* z r. 1692 (viz obr. 154.).

Obr. 154. Příbram. Sv. Hora Kalvarie (sousoší M. Huebra z r. 1692).

RADNICE MĚSTSKÁ jest stavení moderní. Ze starobylých památek zde chovaných zasluhují zmínky:

1. Stříbrná pečetidla městská s městským znakem (kostel s dvěma velkými a jednou malou vížkou); menší z nich, 32 *cm* v prům. měřící, má opis: PECZET MENSSI MIESTA PRZIBRAMIE (viz obr. 128.);

větší, 44 *cm* v prům. měřící, má opis: PECZET ✕ MIESTA ✕ PRZIBRAMI. Vzadu vyryt letopočet 1541. Na polokruhovém držadle vyryt prostý ornament listový. (Viz obr. 155.)

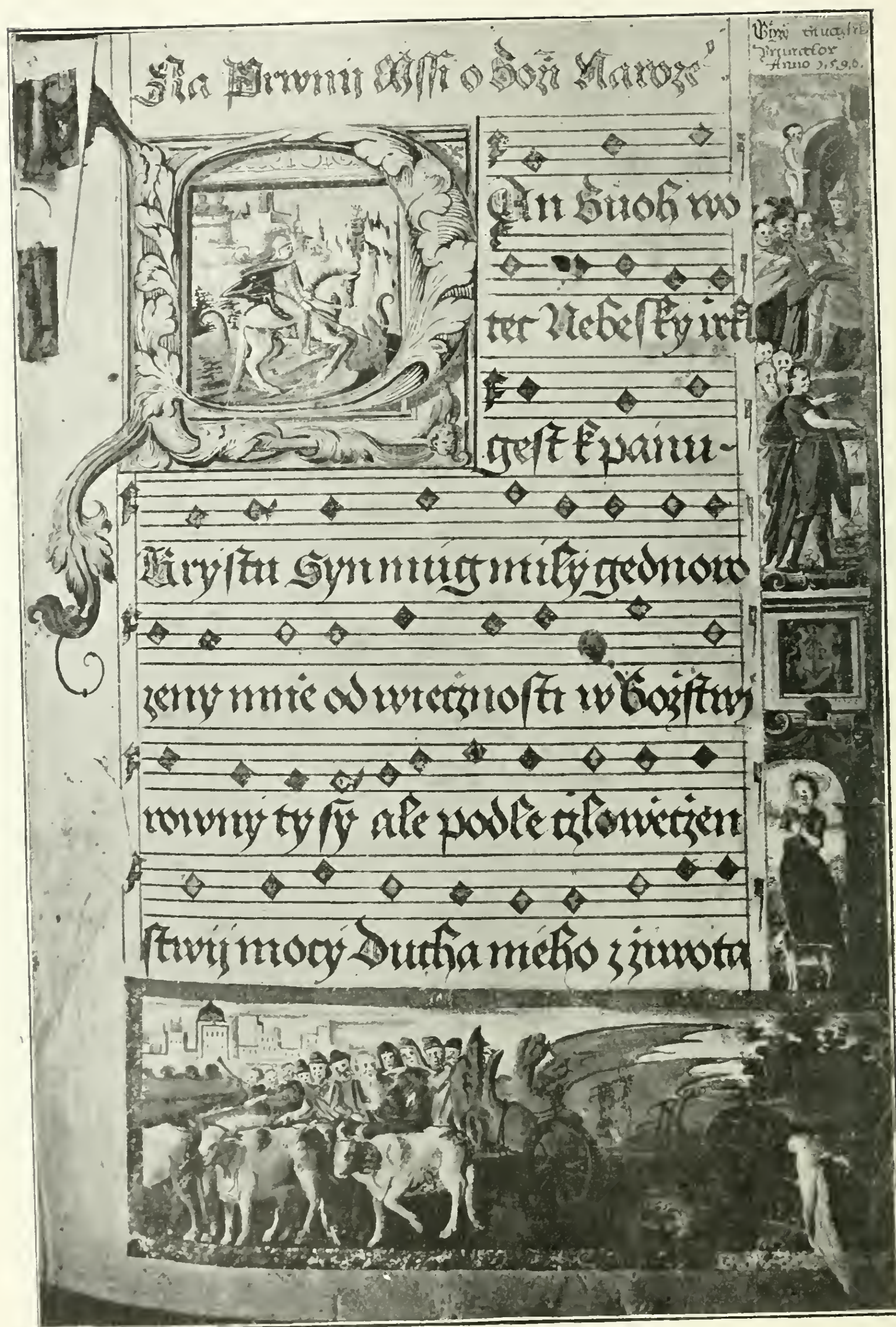
2. Dva díly graduálu (jeden jest, jak již řečeno, na kruchtě kostelní): *a)* 36 *cm* šir., 52 *cm* vys. Dřevěné desky potaženy bílou koží, do níž vtlačeny ornamenty. V rozích a ve středu hrubé mosazné kování. Na deskách vytlačen nápis: ÍERO : HON : ÍOAN : ALB · 1587. První stránka, obsahující officium »Na Prwnij Mssi o Boži Naroze'« iniciálka P, v níž sv. Jiří na koni. Na pravém okraji nejvýše nápis: »Girzy Studlik Primator Anno 1596.« Pod tím sv. Jiří před soudem pohanského krále, dále

Obr. 155. Příbram. Pečetidla městská.

čtvereček vyplněný štítkem se značkou CP a nejníže postava světice s vedle stojícím beránkem. Při dolejším okraji znázorněno odvážení zabitého draka (viz obr. 156.). Před officiem »O Wobracenij Swateho Pawla« iniciálka W, v níž vyobrazení, znázorňující, kterak sv. Pavel doručuje poslovi list. Při levém kraji zázrak sv. Pavla, pod ním v orámování nápis: »Nakladem Katerzyny Kralny: dokonala Swug ziwot Letha 1594. A pochowana na hromnicze«; nejníže stětí sv. Pavla. Při dolejším okraji obdélníkový obrázek »Obrácení sv. Pavla«. (Viz obr. 157.)

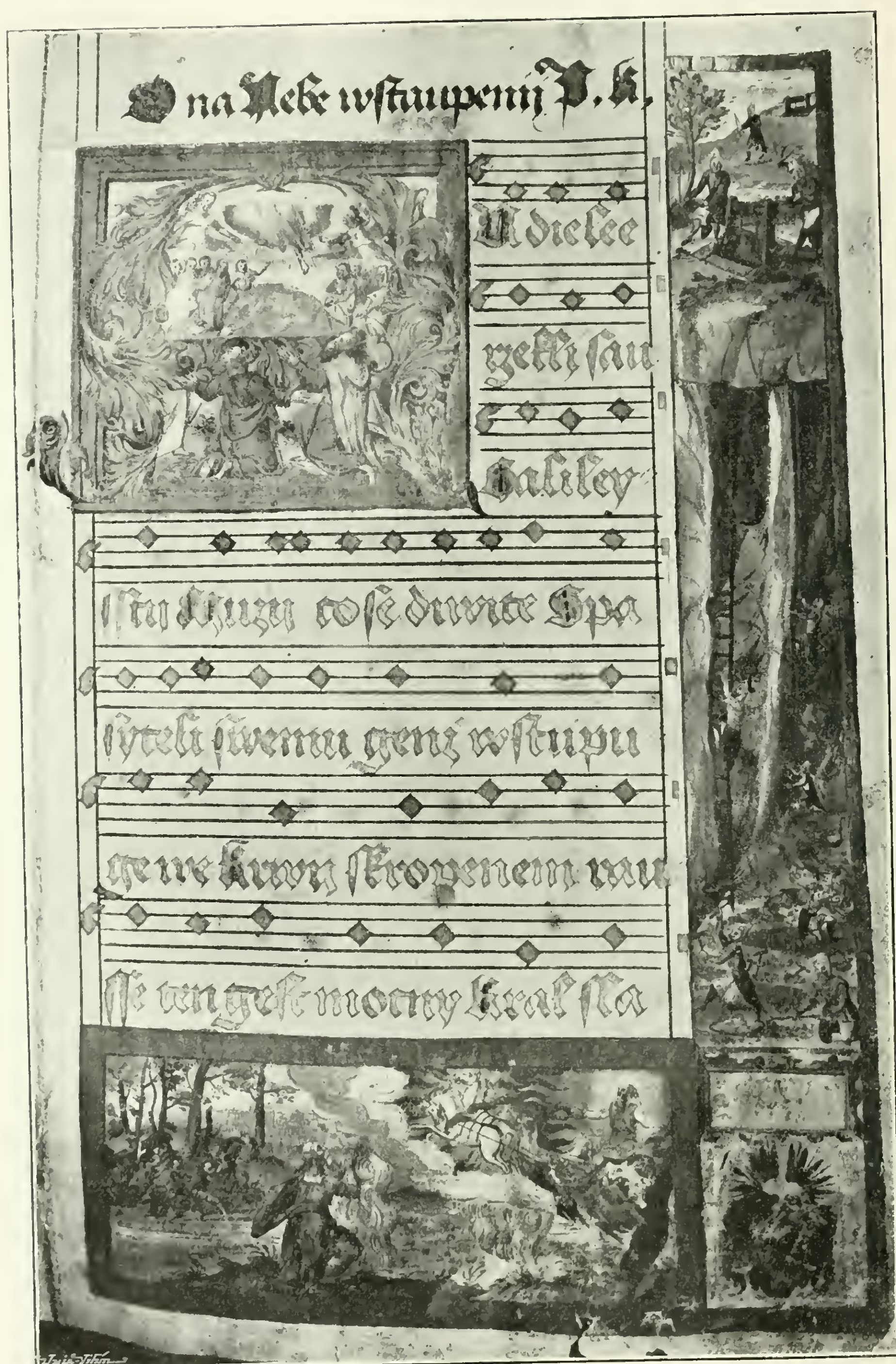
b) 37 *cm* šir., 53 *cm* vys. Vazba podobná jako na předešlém dílu. Z výzdoby uvádíme: Při officiu »O na Nebe wstaupenij P. K.« iniciálka A s výjevem nanebevstoupení; po pravé straně zajímavé znázornění dolování; při dolejším okraji nanebevzetí Eliášovo; v pravém dolejším rohu konečně znak (viz obr. 158.). Při »Officium o Duchu Swatem« iniciálka D (uvnitř »Seslání Ducha sv.); v dolejším rohu (valně setřeném) sv. Václav; na pravém okraji David na harfu hrající, pod ním v květinovém rámci znak; při dolejším kraji zákonodání na hoře Sinai (viz obr. 159.). Officium

Obr. 156. Příbram. Drobnomalba v kancionálu.

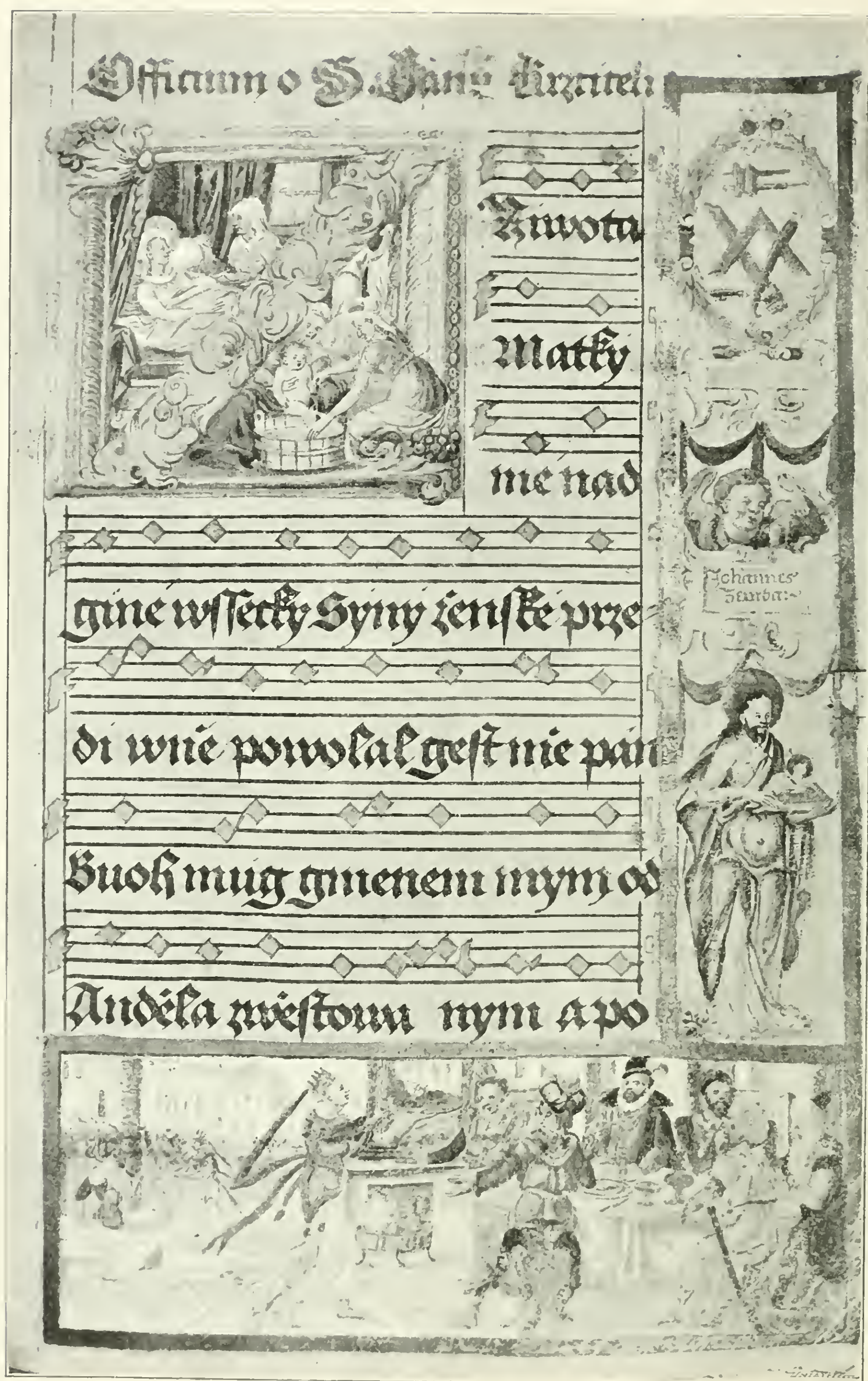
Obr. 157. Příbram. Drobnomalba v kancionálu.

Obr. 158. Příbram. Ukázka drobnomaleb v kancionálu.

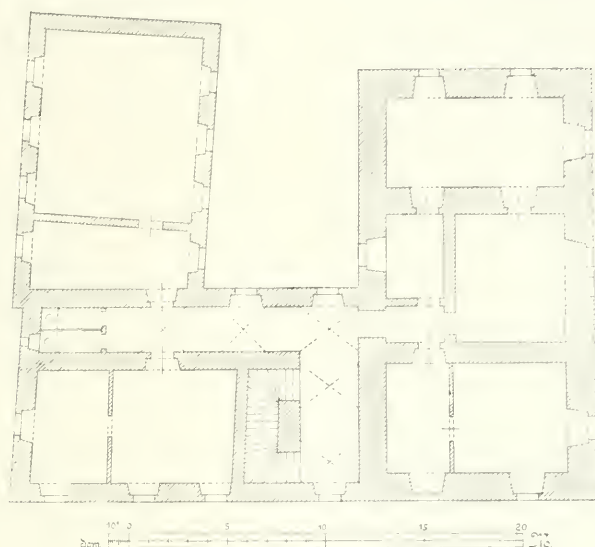

Obr. 159. Příbram. Ukázka drobnomaleb v kancionálu.

Obr. 160. Příbram. Ukázka drobnomaleb v gradualu.

»v Trogicy Swaté« takto vyzdobeno: iniciálka P (Bůh otec drží na klíně ukřižovaného Krista; na okraji rozmlouvání Krista s Nikodemem, dole »Abraham hostí Hospodina s anděly« a v dolejším rohu sv. Augustin, před nímž dítko vodu z moře do důlku přelévající. Officium o Neděli Páně: iniciálka P (v ní kázání). Officium o sv. Janu Křtiteli: iniciálka Z s výjevem narození; dole stětí sv. Jana a Herodias přinášející šťatou hlavu; na pravém okraji ve věnci nástroje tesařské, pod tím andílčí okřídlená hlavička s kartuší obsahující nápis »Johannes Zemba«; nejníže sv. Jan (viz obr. 160.). Officium o proměnění Pána Krista; iniciálka R (v ní výjev proměnění), dole starozákonní výjev (valně porušeno). Officium o Nanebevzetí Panny

Obr. 161. Příbram. Bývalý zámek arcibiskupský. Půdorys.

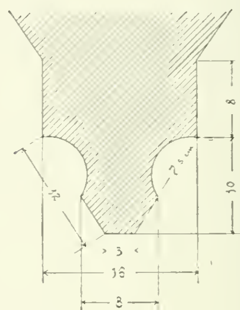
Marie: iniciálka R (v ní Nanebevzetí), dole smrť Panny Marie s letopočtem 1580. Rámec z části jen perem naznačený v konturách. Officium o všech svatých: iniciálka R, dole očistec. Na počátku oddílu nadepsaného »Officia o Swatých wůbec a naypriw o Panně Maryji« iniciálka Z (v ní Panna Maria): na kraji Maria pod křížem; dole apokalyptický drak pronásledující Pannu Marii. (Vše méně pečlivě provedeno a valně porušeno.) Officium o sv. Václavu: nahoře iniciálka W (v ní zavraždění sv. Václava); při kraji znak řeznický, pod ním sv. Václav navštěvující chudé a vězně, dole pohřební průvod s tělem sv. Václava.

Celý graduál psán na papíru. Zadní část vlhkem valně porušená, méně pečlivě psaná; výzdoba obrazová nedokončená.

Graduál tento zhotoven v poslední čtvrti XVI. věku (kolem r. 1580) v dílně *Jana Kantora* řečeného Starého. Malby byly pořízeny postupem času nákladem jednotlivců. Patrno účastenství různých malířů. (Rybička v Pam. arch. X., 732. č. 18; Sedláčkovy »Hrady a zámky« dvě minia-

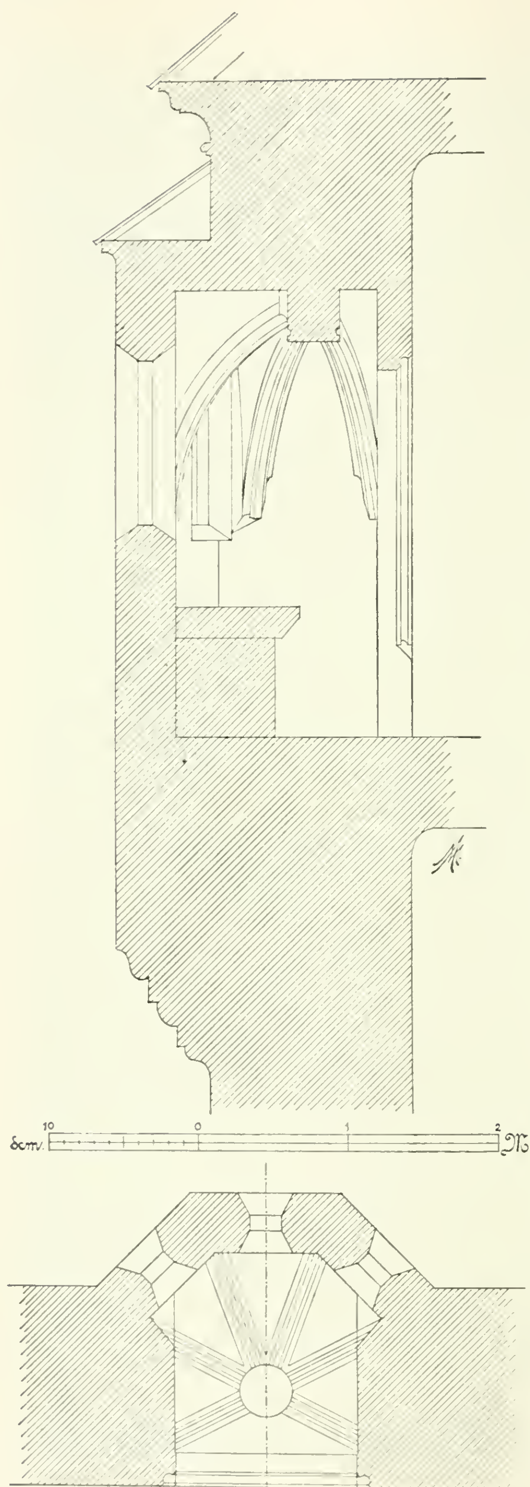
tury z něho v dílu VI., str. 128 a 130; Konrád, Dějiny zpěvu staročeského, 144 a 192; Dr. Chytil v díle »Národopisná výstava« 341.)

V městském museu na radnici málo pozoruhodných věcí; mimo zmíněný již titulní list gradualu zmíniti se jest o kachlu (rozbitém) z hradu Valdeku s reliefem Jana Husi ve věncovém rámci; po stranách nápis: IOES HVS; v cípech nárožních malé ozdůbky.

Obr. 163. Příbram. Bývalý zámek arcibiskupský. Profil žebra.

Někdejší ZÁMEK ARCIBISKUPSKÝ ve městě, asi 110 *m* severovýchodně od děkanského kostela. Druhdy býval opevněn; náspy jej obkličující byly roku 1846 rozkopány a příkopy zasypány. Ze staré budovy zachovalo se toliko zdivo (viz půdorys na obr. 161.) a gotický arkýř v druhém poschodí. Arkýř tento nalézá se na východní straně zámku. V těch místech jest zeď 1·35 *m* silná; arkýř povystupuje na silné profilované konsole třemi stranami osmiúhelníka 63 *cm* na venek. Vnitřní jeho pro-

Obr. 162. Příbram. Bývalý zámek arcibiskupský. Půdorys a řez arkýře.

stora jest 1·25 *m* šir., 1·33 *m* dlouhá a 2·99 *m* vys. (viz průřez a půdorys na obr. 162.). Vchod jest hrotitý, zevně sešikmený a žlábkem profilovaný. Ze zdí vystupují ve výšce 1·46 *m* nad zemí mocná žebra 16 *cm* šir. a 18 *cm* z klenby vyčnívající, otupená a na sešikmených hranách žlábkem vyhloubená (viz obr. 163.). Žebra stýkají se ve velikém svorníku ozdobené šestilistou trojnásobnou růžicí s pupencem uprostřed. Tam, kde podélné stěny v část polygonální se lomí, ustupuje zdivo postranních zdí ve výši 1·38 *m* v tupém úhlu tak, že tvoří se šikmou zdí arkýře pravoúhlý kout. Okna úzká, obdélníková. Zevnějšek zcela prostý (viz obr. 164). Na rovnoběžných stěnách postranních na každé straně namalován anděl na oblacích klečící; slabé malby barokní z konce XVII. stol. V arkýři zachoval se původní o l t á ř. Stipes jeho jest zděný, hořejší kámen velmi silný (20 *cm*), na dolejší hraně sešikmený. Pod tímto kamenem v předu čtvercový výklenek (nyní otevřený) pro sv. ostatky.

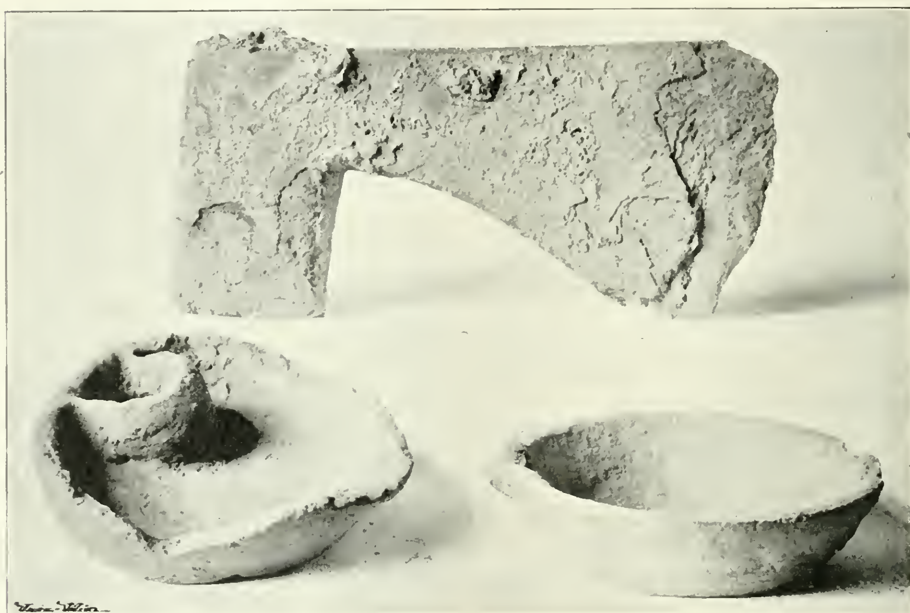
Obr. 164. Příbram. Gotický arkýř na někdejším arcibiskupském zámku.

Ve sbírkách C. K. HORNÍHO ŘEDITELSTVÍ nalézají se tyto starožitné předměty:

1. Několik s t a r o b y l ý c h n á s t r o j ů h o r n i c k ý c h v dolech nalezených, z nichž v reprodukci (viz obr. 165.) podáváme s e k y r k u (16 *cm* dlouhou) a h l i n ě n é k a h a n c e (9·5 *cm* v prům.).

2. T ř i s t ř í b r n á p e č e t i d l a: *a)* kruhové, 28 *mm* v prům. Uprostřed štítek se skříženými kladívky, po stranách nápisové pásky, pod štítem pracující horník. Na kolmém okraji vyryto: † TITO BILI TOHO 1523 STARSSI IAKVB ZEVGL HAVZ BARTA. (Viz obr. 166.); *b)* kruhové, 44 *mm* v prům. Dva andělé v řasnatém dlouhém oděvu drží štít se skříženými kladívky. Nad štítem nápisové pásky; dole drobná postava klečícího horníka. Na rubu vyryto: TITO PANI STARSSI BYLI NA TEN CZAS LETA PANIE 1514; na kolmé obrubě pak: PAWEL WIKTORIN GIRZIK MISEK CZERNI WAWRA GIRA IAN KVMASSEK. (Viz obr. 167.); *c)* eliptické, 20 *mm* největšího průměru: andělé drží štítek se skříženými kladívky, dole drobná postavička havíře. (Viz obr. 168.)

3. Veliká medaille stříbrná, 13·8 *cm* v prům. z r. 1728. Na přední straně polovypuklina: Před císařem Karlem VI. a císařovnou Alžbětou klečí měšťan, podávaje kus stříbra v podobě půlměsíce; v levém pozadí Příbram se Sv. Horou; v pravo doly. Nad císařskými manželi vznáší se orel držící v jednom spáru meč, v druhém žezlo a v zobáku věnec s opisem: »Sapiens dominabitur astris.« Dole v kartuši vyryto: »Redeunt Saturnia regna. Virgil. Eclo. IV.« Zadní strana hladká; na ní vyryto: DIVO ROMANORVM IMPERATORI CAROLO VI & ELISABETHAE IMPERATRICI

Obr. 165. Příbram. Staré kahánce hornické a hornická sekyrka.

ROMANORVM TERRAE ET ASTRIS GLORIOSISSIME IMPERANTIBVS QVI LVNAM TVRCICAM TOTIES HABVÈRE SVB PEDIBVS HIS ET RELIQVAS PLANETAS HAEREDITARIA TERRAE GENERANT IN VECTIGALES, ANNO ETIAM QVO BOËMIA HAC REGIA CORONAVIT CAPITA MONTIS SANCTI CONCIVES MONTES AB ANNIS CL STERILES LVNA ET SATVRNIO FACTI CONSPICVI LVCINAM AGENTE MONTIS SANCTI LVNA CALCEATA DOMINA, LVNAM TVNC PARTVRIVERVNT CORONATIS SVPPEDANEAM VT AB AVGVSTISSIMIS EORVM PEDIBUS ATQ TER AVSPICATISSIMO IMPERIO FODINAE TER SECVNDVM DEDVCANT PROGRESSVM ATQVE SATVRNI ET ASTREAE REDVCANT REGNO TEMPORA HOC PERENNIS MEMORIAE NVMISMA IN SVPPEDANEVM PRZIBRÁMIENSES VASALLI EXCVDERVNT. (Viz obr. 169.)

Obr. 166—168. Příbram. Horní úřad. Pečetidla.

Obr. 169. Příbram. Horní úřad. Stříbrná medaile.

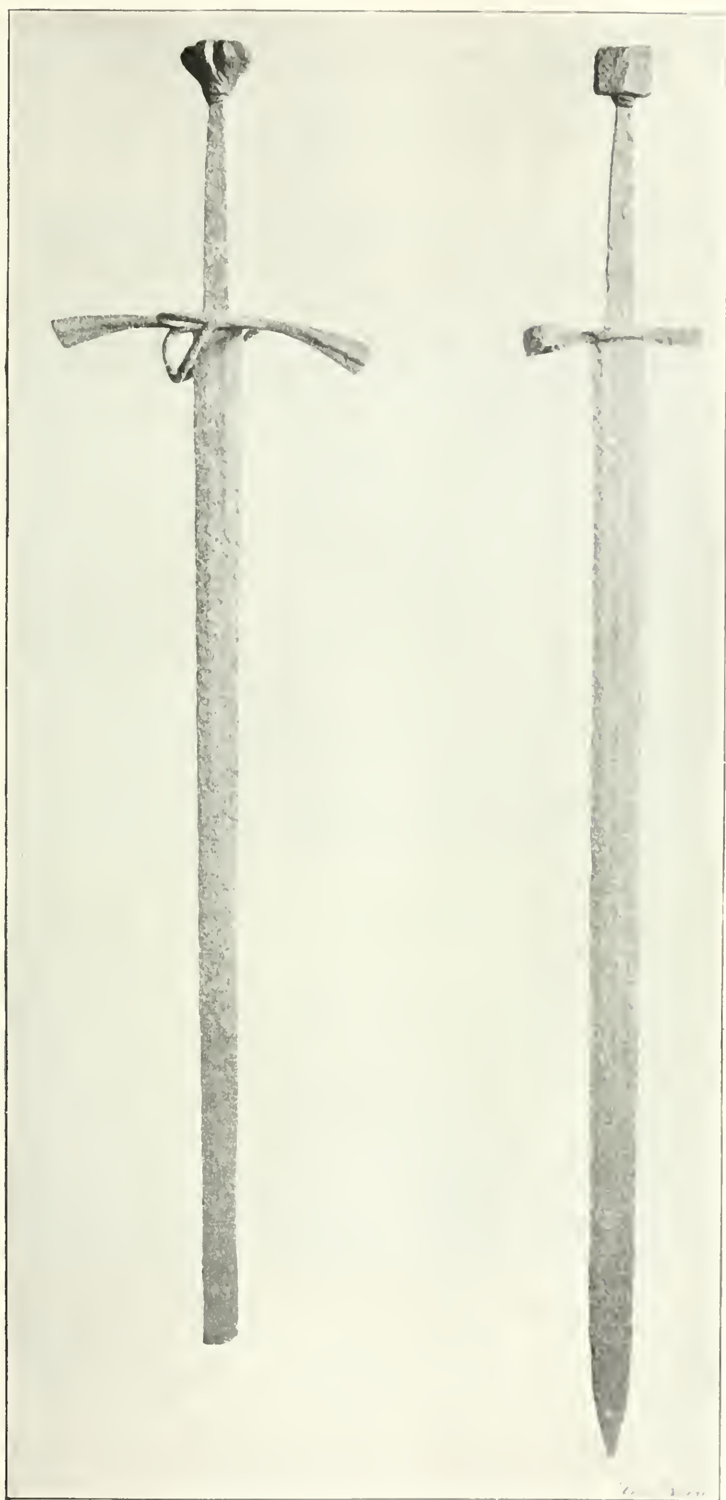
4. Závaží železná, hrncovité podoby: *a*) 17 *cm* vys. Na povrchu ryté ornamenty; uprostřed pás s výjevy honebními (jelen a kanec proti sobě, pronásledovaní psy: za kancem stojí lovec troubě na roh a drže skloněné kopí); nahoře vpředu i vzadu hrubá poprsí ženská spojená držadlem; po straně poprsí koňské končící rybím ohonem; po straně dolů jako zápona jiné poprsí koňské; *b*) 15·5 *cm* vys. Nahoře jen jedno poprsí ženské; druhé i s držadlem chybí: na víku a jako zápona ještěr. (Viz obr. 170.)

Obr. 170. Příbram. Horní úřad. Stará závaží.

5. Dva staré meče: *a*) 1·055 *m* dlouhý, nahoře osmilalokovou hruškou zakončený; záštita po stranách dolů zahnuta a roztepána, uprostřed pak pruhovitými závity opatřena. Nalezen byl nedaleko vsi Hůrky u Holoubkova; *b*) 1·155 *m* dlouhý; nahoře plochou obdélníkovou destičkou zakončený: záštita na jednom konci v ouško zahnuta. Nalezen r. 1864 na svahu vrchu Radče u Těžkova. (Viz obr. 171.)

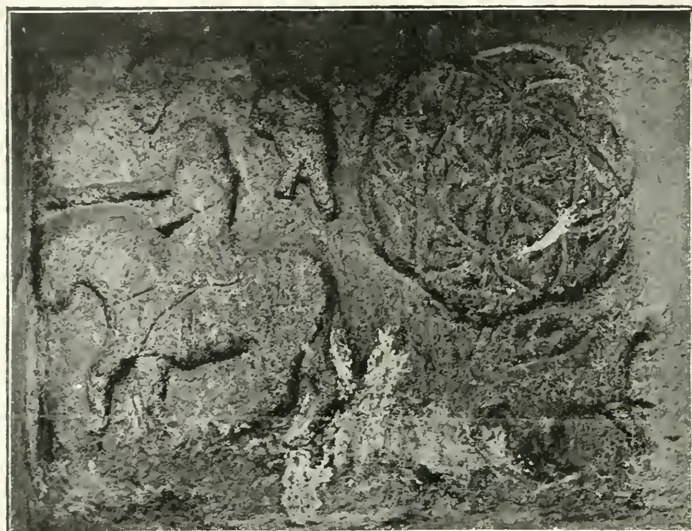
SLOUP SE SOCHOU SV. ROCHA u kostela, nízký hrubě pracovaný. Na hranolovém trnovci oblý sloup, na němž drobná soška. Na památku moru r. 1680. Na trnoži nápis: IA . . . . .(?) S MANZELKAV MAV TITO BOZI MVKA POSTAWITI SEM DAL ŽE Z TĚŽKÉ NEMOCI VZDRAWEN SEM BYL ANNO 1680. Z CEHOZ PAN BVH WSSEMOHAVCI PANNA MARIA RODICKA BOZI A TITO SWATI PATRONOWE NA WIEKI POCHWALENI BVĎTE A WSSECHNI MIESTA TOHOTO SAVSEDE A OBI-

Obr. 171. Příbram. Horní úřad. Staré meče.

WAŤELE OD TAKOWE MOROWE RANY GAKO ROKV TOHOTO ZDE PANOWALA NA DALSSI CASI MILOSTIWIE CHRAŇTE A OPATRVGTE.

Na domě č. 391 »u černého orla« na náměstí zazděna jest v přízemí obdélníková kamenná deska, 0·67 *m* šir. a 0·50 *m* vys., na níž polovypukle vytesán rytíř na koni, gotický růžicovitý ornament, jelen a pták prsa si klovající. Jednotlivé části reliefu jsou již málo znatelny (viz obr. 172.; vyobr. jeho viz též v Sedláčkových »Hradech« VI., str. 128.).

Obr. 172. Příbram. Kamenný relief na domě č. 391.

SOUKROMÉ DOMY: 1. čís. 96. v Dlouhé ulici s barokním štítem. (Viz obr. 173.)

2. Dům č. 55 v Plzeňské ulici jednopatrový, mansardskou střechou krytý, s nárožními věžkami, jež mají cibulovité, šindelem kryté stříšky. (Viz obr. 174.)

Špitální kostel sv. Jana Křtitele stával na předměstí Březnickém, nynějším náměstí Karlově. Poslední jeho zbytky odstraněny r. 1881.

V SOUKROMÉM MAJETKU p. M. Buchara:

1. Džbánek hliněný, baňatý, zeleně, modře, a žlutě malovaný, hnědě konturovaný (oplechovaný) s letopočtem 1666. Vyobrazení viz v díle »Památky výtvarné z československé výstavy národopisné r. 1895« (menší vyd.) tab. 87, č. 12.

2. Pohár dvanáctiboký se znakem 19·5 *cm* vys. Ze XVII. stol. Vyobr. viz ibid. tab. 102 *c*).

3. Nábytek tvrdý, jednoduše vykládaný. Ib. Tab. 23.

4. Truhla malovaná ze 17. stol.; v předních výplních Salvator Mundi a Mater Dei. Nátěr světlý, oživený okolo výplní hnědým ornamentem. Po straně značně obnovená. Památky výtvarné z československé výstavy (vel. vyd.) oddíl »Nábytek« č. 19.

Obr. 173. Příbram. Dům čís. 90. v Dlouhé ulici.

5. Mísa bílá, malovaná z první pol. tohoto stol. Ib oddíl »Keramika«. Tab. 10, č. 4.

6. České sklenice, pohárky a číšky ryté ze 17. a 18. stol. Ib. oddíl »Sklo« č. 11. a obr. 175.

7. Talíř cínový bohatě rytý, na obrubě v jedné kartuši H E a letopočet 1675. Ibidem, oddíl »Pam. z kovu« 20, č. 7.

Obr. 174. Příbram. Dům čís. 55.

Obr. 175. Příbram. Sklenice.

Obr. 176. Rtišovice. Zámek.

Obr. 177. Rtišovice. Část obrazu sv. Tři králové v kapli zámecké.

Radec.

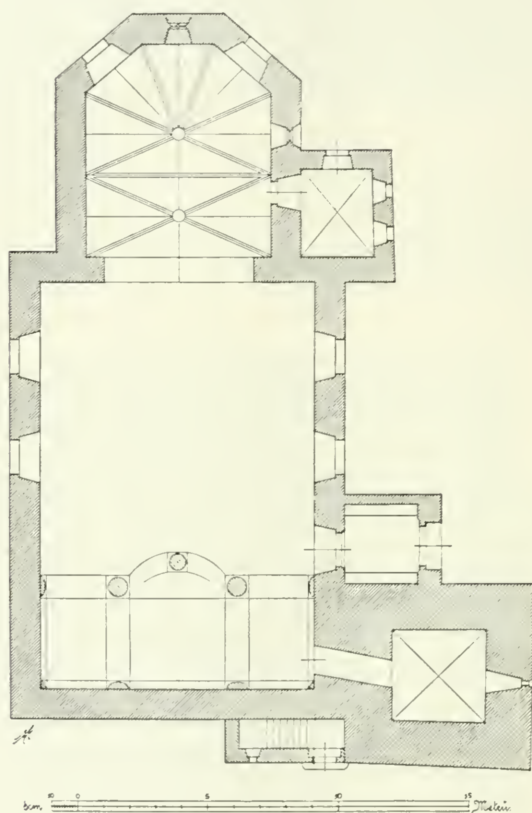
Sedláček, Místop. sl. 276, č. 44

Hradiště na hoře severovýchodně od Borotic.

Rosejovice (Rosovice).

Sedláček VI. 120, Kopáček, o. c 175.

Při rybníce stávala od XIV. věku tvrz.

Obr. 173. Slivice. Půdorys kostela.

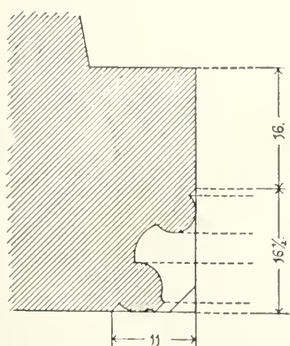
Rtišovice (Ertišovice).

Sedláček, »Hrady« VI. 134; Schaller VIII. 136; Sommer XVI. 195; Ottovy »Čechy« IX. 272.

TVRZ zdejší bývala z největší části jen dřevěná; již na konci XVII. stol. byla velice chatrná, a r. 1713 stála již jen kamenná její část

Obr. 179. Slivice. Pohled do presbytáře.

zaujímající pouze dvě malé světnice. Vedle těchto zbytků postavili si tehdejší držitelé nové stavení, z něhož vznikl nynější zámek.

Obr. 180. Slivice. Profil portálu.

ZÁMEK, neslohové jednopatrové stavení bez ozdob; na střeše taškami kryté lucernovitá vížka šindelem kryté s hodinami, na jejichž ciferníku letopočet 1846 (viz obr. 176). V postranním křídle, kolmo k zámku postaveném, kaple sv. Jana Nep., r. 1877 moderně zařízená; před vchodem jejím kamenné barokní sochy sv. Vojtěcha a sv. Vácslava, umělecky bezcenné.

V kapli na boční stěně zavěšen dobrý obraz na plátně, valně již sešlý, klanění se sv. Tří Králů představující (72 *cm* šir., 97 *cm* vys.) z prvé pol. XVIII. stol. (viz obr. 177.).

Skorotín.

Sommer XVI. 217; Sedláček Hrady VI. 138.

Z bývalé tvrze zdejší spatřovaly se na počátku XIX. stol. náspy a příkopy.

Obr. 181. Slivice. Pohled na kostel.

Slivice.

Sommer XVI. 202; Ottovy »Čechy« IX. 274—275.

FARNÍ CHRÁM SV. PETRA, již r. 1352 jako farní připomínaný, r. 1646 obnovený. O samotě na vrchu stojící.

Presbytář 6·94 *m* šir., 8·1 *m* dlouhý, zakončen jest třemi stranami pravidelného osmiúhelníku bez opěráků nárožních (viz půdorys na obr. 178.) Jest sklenut křížovou žebrovou klenbou o dvou polích. Žebra po

stranách žlábky vyhloubená vycházejí z jednoduchých jehlancových konsol a protínají se ve svornících plastickými růžicemi ozdobených. Okna později rozšířená jsou segmentem zakončena; pouze okno za oltářem (zazděné) a okno ve stěně jižní zachovala sobě původní tvar gotický. Okno v jižní zdi jest úzké, hrotité s dvojnosnou kružbou a silně vyšpaletovaným ostěním. Vítězný oblouk hrotitý. (Viz obr. 179.)

Loď obdélníková, plochým stropem krytá; v obou bočních zdech okna obdélníková polokruhem nahoře uzavřená. V jižní zdi hrotitý portál ozdobený oblounem, žlábkem a prutem hruškového profilu (viz obr. 180.). Na dveřích portálu letopočet 1696 a zajímavý zámkový plíšek.

Věž, při jihozápadním rohu lodi stojící, hranolová, mohutného zdiva (1·75 *m* silného); vypíná se do výše asi 21 *m*, a jest kryta cibulovitou bání končící se v lucernovou věžku. V přízemí kobka klenutá křížovou klenbou; osvětlena jest úzkým střílnovitým okénkem; dvéře do ní vedoucí mají rovné kamenné nadpraží s konsolovitými výplněmi v hořejších rozích.

Obr. 182. Slivice. Gotická socha sv. Petra.

Zevnějšek zcela prostý, téměř beze všech architektonických ozdob (viz obr. 181.).

Na oltáři (novém) stojí gotická kamenná socha sv. Petra 91·5 *cm* vys. (polychromie nová). Velmi pěkná práce z druhé pol. XV. stol. (viz obr. 182.).

Pod kruchtou ve dlažbě čtyři hrubě tesané náhrobní kameny se znaky i písmem otřelým. Také před kostelem pohozeny dva náhrobní kameny se setřelým nápisem.

Mezi mešními rouchy chová se krásná, ze zlatých a stříbrných nití zhotovená, 0·26 *m* šir. krajka (viz obr. 184.)

Zvon 1·105 *m* šir., 0·86 *m* vys. Nahoře dvouřádkový nápis:

1. ř.: MAXIME ꝛ VATVM ꝛ SANCTE ꝛ IOANES BAIPTTISTA ꝛ ORA ꝛ PRO MARCVS ꝛ LVCAS ꝛ IOHANNES MATEVS ꝛ

2. ř.: O VENERANDA ꝛ TRINITAS ꝛ ANDA ꝛ VNITAS ꝛ TIBI ꝛ LAVS ꝛ TIBI ꝛ GLORIA ꝛ FECIT EGIDIVS ꝛ W PLZNI ꝛ 1534 ꝛ

V druhém řádku podoba draka; dolejšek nápisu obrouben pěkným vzorkem z trojlistů kruhových, vybíhajících dole v pěkné lístky (viz faksimile na obr. 183.).

Obr. 183. Slivice. Nápis na zvonu.

Smilovice.

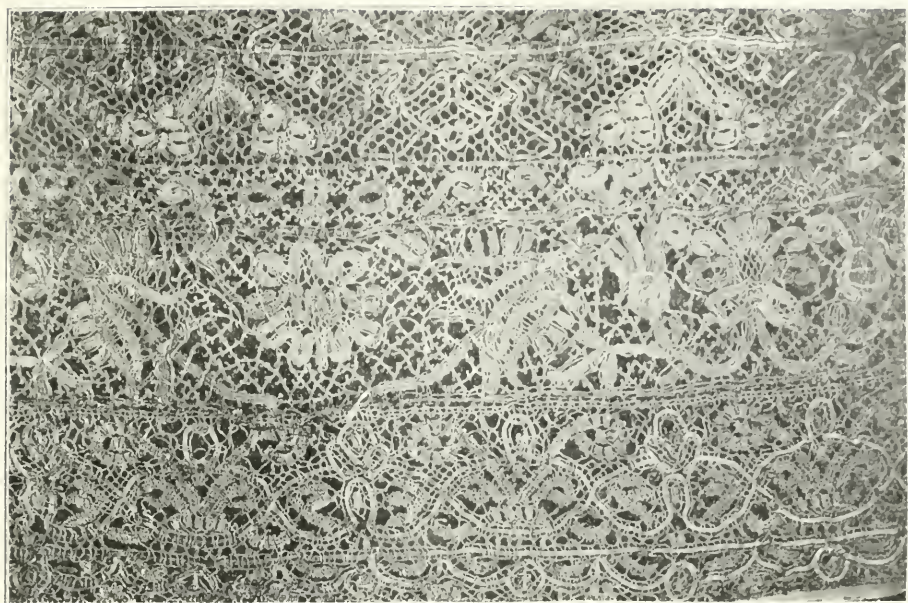
Heber, Burgen VI. 227; Sedláček, Hrady VI. 121; Kopáček 160; Ottovy »Čechy« IX. 389.

Po tvrzi, jež stávala kdysi na skalnatém ostrohu, není více památky.

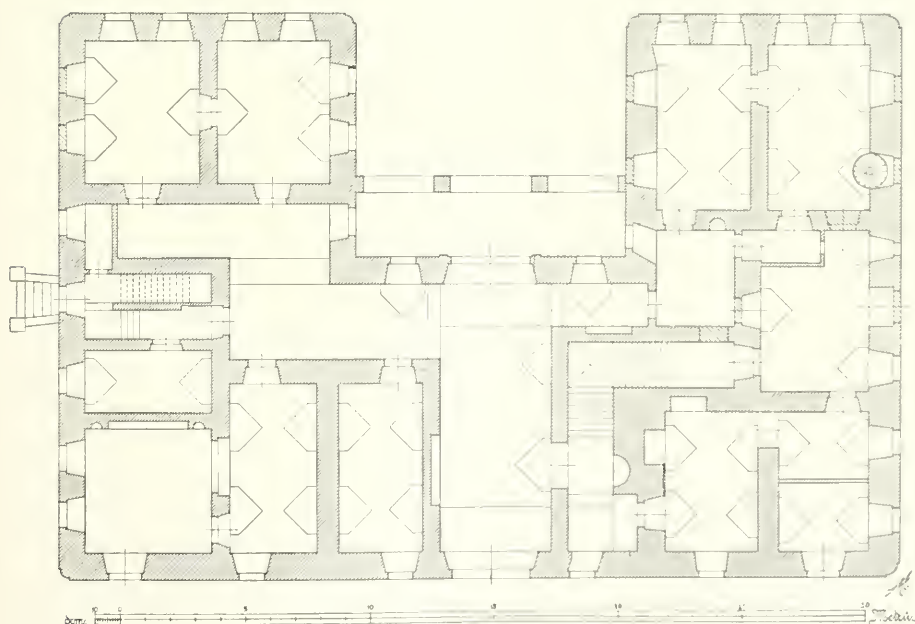
Smolotely.

Schaller, VIII. 136; Sommer, XVI. 193; Sedláček, »Hrady« VI. 135; Ottovy Čechy IX. 272—273.

ZÁMEK jednopatrová budova obdélníková s dvěma do zadu vybíhajícími křídly (viz obr. 185). Střed budovy, jenž v přízemí má široký vjezd se dvěma okny po stranách a v prvém poschodí čtyři polokruhově klenutá, omítkovými rámci ozdobená okna, jest na hranách rustifikován a nahoře trojhranným štítem zakončen, na němž stojí tři vásy a dvě figurky (viz průčelí zámku na obr. 186). Po stranách štítu jsou velmi zajímaví plechoví chrliči (viz obr. 187). Střecha mansardská šindelová s velikými

Obr. 184. Slivice. Krajka ze zlatých a stříbrných nití.

Obr. 185. Smolotely. Půdorys zámku.

kamennými vikýři a s cibulovou dřevěnou věžkou na temeni. Přízemní síň v nároží severovýchodním upravena na kapličku, v níž nic pozoruhodného se nenalézá.

TVRZ, jejíž držitelé již ve XIV. stol. se připomínají, zanikla.

Obr. 186. Smolotely. Zámek.

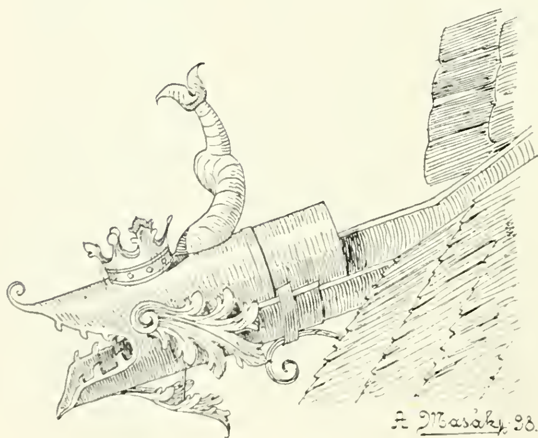
Stěžov.

Sedláček, »Hrady« VI 135; Ottovy Čechy IX. 274.

Po bývalé tvrzi zdejší, vzniklé asi ve druhé pol. XV. stol., není ani památky.

Střebsko (Třebsko).

Sedláček »Hrady« VI. 133.

Obr. 187. Smolotely. Chrlič.

FARNÍ CHRÁM NA NEBEVZETÍ P. MARIE již r. 1352 jako farní připomínaný, asi v pol. XVII. stol. v nynější podobu přestavěný. Vysoká prostá stavba na návrší nad vesnicí stojící (viz obr. 188.).

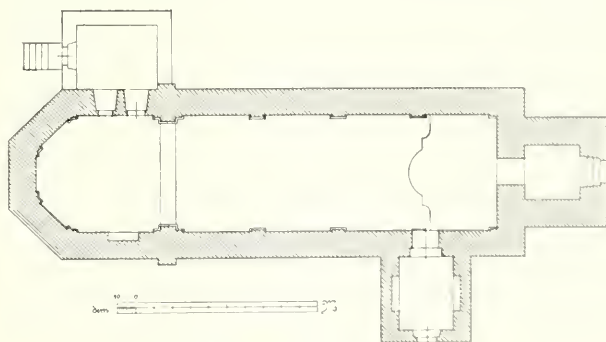
Presbytář 6·3 *m* šir., 6·72 *m* dlouhý, zakončen třemi stranami osmiúhelníka bez opěráků.

Loď 17·7 *m* dlouhá, 6·4 *m* šir. (viz půdorys na obr. 189). Uvnitř stěny rozčleněny pilastry s římsovými hlavicemi, nad nimiž se táhne podél stěn celého kostela bohatě profilovaná, zubořezem ozdobená římsa. Nad

Obr. 188. Střebsko. Pohled na kostel.

touto římsou teprve obdélníková, segmentově zakončená okna. Vítězný oblouk překlenut segmentem; postranní jeho pilíře jsou téže podoby, jako pilastry stěny dělící, jenže vystupují mocněji ze zdi; nad nimi táhne

Obr. 189. Střebsko. Půdorys kostela.

se rovněž ona zmíněná římsa. Strop rovný, dřevěný. (Pohled do vnitř kostela viz na obr. 190.).

Hlavní oltář: barokní vysoká struktura; zajímavá, ač tvarů obhroublých. Dva a dva sloupy s korintskými hlavicemi, z nichž jeden s dříkem kanelovaným, druhý s dříkem oblým, věncovím obtočeným, obstupují střed a nesou římsoví, na němž uprostřed nástavec s oválovým obrazem

dvěma sloupky s korintskými hlavicemi obklopený; po stranách na kusém římsoví sochy sv. Norberta a sv. Vojtěcha; nejvýše na nástavci pak sochy sv. Vácslava a sv. Víta a sv. Sigmunda. Dole mezi sloupy stojí sochy

Obr. 190. Střebsko. Vnitřek kostela.

sv. Ignáce a sv. Frant. Xav. Sochy ty jsou vesměs obstojné práce z druhé pol. XVII. stol. Obrazy nové.

Postranní oltář v lodi u stěny epištolní, »Narození P. Marie«, barokní se slušnými sochami sv. Ludmily, sv. Barbory a světice bez attributu. Obraz »Narození P. Marie« zajímavě komponován; v pravém dolejším rohu napsáno: „Übermahlt Spelta 1814.“

Naproti oltář téhož slohu, jako předešlý, nahoře dobré sochy tří světic (sv. Cecilie a j.); uprostřed obraz na plátně »Zvěstování P. Marie« rovněž od *Spelty* přemalovaný.

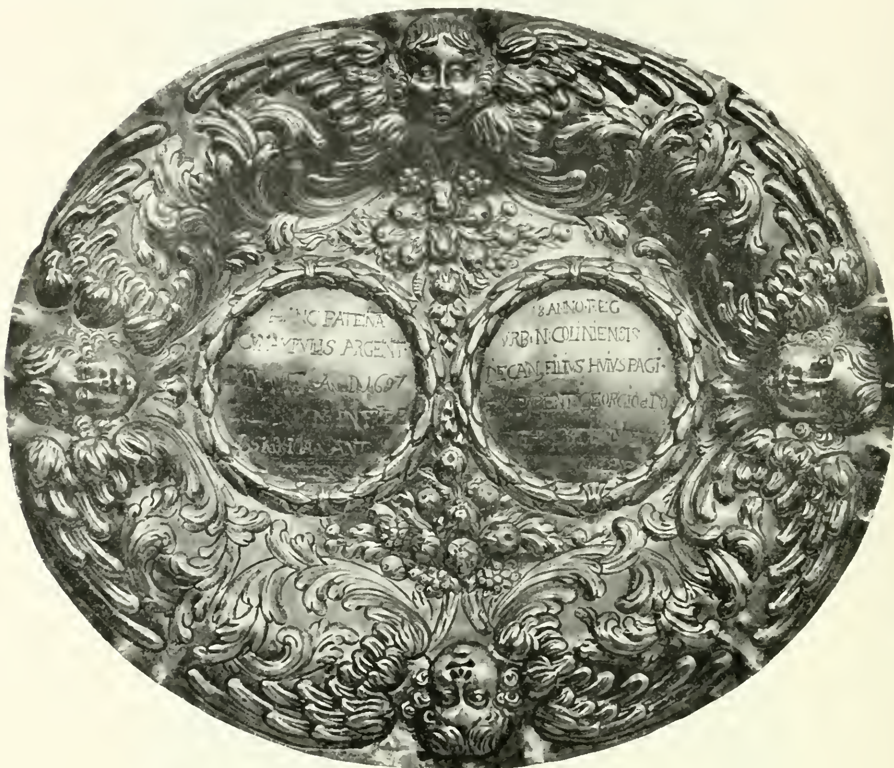
Obr. 191. Střebsko. Kalich.

Při pilíři vítězného oblouku na straně evangelijní kazatelna obhroublých renaissančních forem, ale celkem dobrý dojem činící; na řečništi obstojně malované postavy učitelů církevních.

Zevnějšek kostela prostičký: na rozích omítková rustika, v průčelí nízká hranolová věž jehlancovou šindelovou střechou krytá.

Uvnitř kostela ve zdi lodi na straně evangelijní dva neuměle vytesané, neozdobné kameny náhrobní:

1. s nápisem: LETHA 1585 W STRZEDV PO SWATICH SSIMONA A IVDI VMŘELA VROZENA PANI MARKITA CŽIASTOLAROWA Z CHUDIENICZ. PAN BVH RACZ DVSSI GEGI MILOSTIV BITI. Dole znak.

Obr. 192. Střebsko. Miska pod mešní konvičky.

2. s nápisem: MARTHA MAXIMILIANA STRACHOWSKA ROZENA SSTIPINKOWNA Z LICHTENFELSV PRWNI MANŽELKA VROZENEHO A STATECZNFHO RITIRŽE PANA IANA GIRZIHO STRACHOWSKEHO Z STRACHOWIC A NA KAMENIM NAPROTI TOMVTO KAMENV POCHOWANA GEST. VMRZELA 22. MAIE LETA 1670 WIEKV GEGIHO 68 LETH PAN BVH RACŽ DVSSI GEGI MILOSTIW BITI AMEN.

Do epištolní stěny lodi chrámové vsazen kámen s nápisem: LETHA 1583 W PONDĚLI NA DEN PRENESSENI SWATEHO WACZLAWA VMŘEL VROZENI PAN PETR CZASTOLAR DLVHOWESKI Z DLVHOWSI. PAN BVH RACZ DVSS GEHO MILOSTIW BITI. Pod tím hrubě vytesaný znak.

Ve dlažbě lodi vyšlapaný kámen se znakem.

Kalich stříbrný, pozlacený, 0·215 *m* vys., jehož kupa i dolejší část nohy pokryty jsou hustým tepaným dekorem rostlinným (viz obr. 191.) Na noze vyryt nápis: IOAN . ANT. STREBSKY 18 ANNO REG . VRB COLINENSIS DECAN FILIVS HVIVS PAGI EX PARENTIBVS GEORGIO

Obr. 193. Střebsko. Mešní konvičky.

DOROTHEA HVNC CALICEM CVM PATENA DONAVIT AN . D . 1697 . ECCLAE B . V . M . IN TŘZEBSKO DET IPSIS DEVS GLORIAM COELESTEM.

Miska pod konvičky pěkně tepaná, na okraji okřídlené andílčí hlavy; uprostřed mezi ovocnými skupinami dvě kruhové, věncovím obklopené plošky s vyrytými nápisy; na jedné se čte: „HANC PATENA CVM AMPVLLIS ARGENT . DONAVIT A . D 1697. ECCLAE B. V. M. IN TRŽEBSKO IOAN . ANT. STŘZEBSKY" na druhé: „18 . ANNO . REG. VRB. N: COLINIENSIS DECAN9 FILIVS HVIVS PAGI EX PARENT. GEORGIO ET DOROTHEA . DET IPSIS DEVS GLORIAM COELESTEM.« (Viz obr. 192.) Konvičky s tepaným a rytým dekorem ovocným (viz obr. 193.).

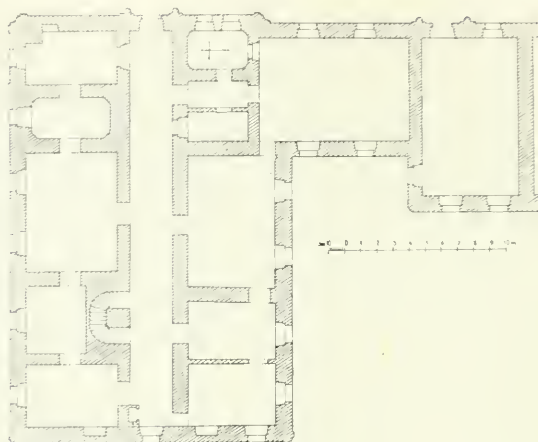
Obr. 194. Střebsko. Věčná lampa.

Věčná lampa z mosazu litá, v podobě okřídleného srdce; se znakem trojího trojlistu jetelového a písmenami W A H V R. (obr. 194.).

TVRZ zdejší, stávavší druhdy někde ve vsi, zanikla beze stopy.

Sudovice.

Schaller VIII, 150, Sommer XVI, 222; Kopáček 144, Ottovy »Čechy« IX; 388.

Obr. 195. Sudovice. Půdorys zámku.

ZÁMEK (viz půdorys na obr. 195.). Jednopatrové stavení, přistavěné ke svahu tak, že ze silnice jeví se býti stavením přízemním; na této straně také nalézá se vchod ozdobený po stranách oblými polosloupy

Obr. 196. Sudovice Pohled na zámek.

a vykýřem; symetricky dále v průčelí upraven jiný vchod stejným způsobem. Na mansardové střeše dvě cibulové vížky šindelem kryté; jedna s hodinami (viz obr. 196.) V levo od vchodu malá kaplička. Z vnitřního zařízení nic pozoruhodného.

Suchdol (Suchý Důl).

Schaller VIII. 141; Sommer XVI, 233; Sedláček »Hrady« VI. 118. — Ottovy »Čechy« IX, 392.

FILIALNÍ KOSTEL SV. LUKÁŠE. Orientovaná stavba nepatrných rozměrů. Pozdějšími přestavbami změněna tak, že na prvotní její sloh nedá se souditi (viz obr. 197.). Presbytář obdélníkový zakončen polokruhovou apsidou. Klenutí apsidy má lunetové kápě nad okny. Přední, obdélníková část presbytáře klenuta není. Po stranách presbytáře dva přístavky čtvercového půdorysu, téže výšky jako ostatní stavba. Vítězný

Obr. 197. Suchdol. Kostel.

oblouk polokruhový. Boční stěny lodi rozbíhají se poněkud ke straně západní, takže půdorys tvoří lichoběžník (viz obr. 198.). Loď opatřena novým stropem.

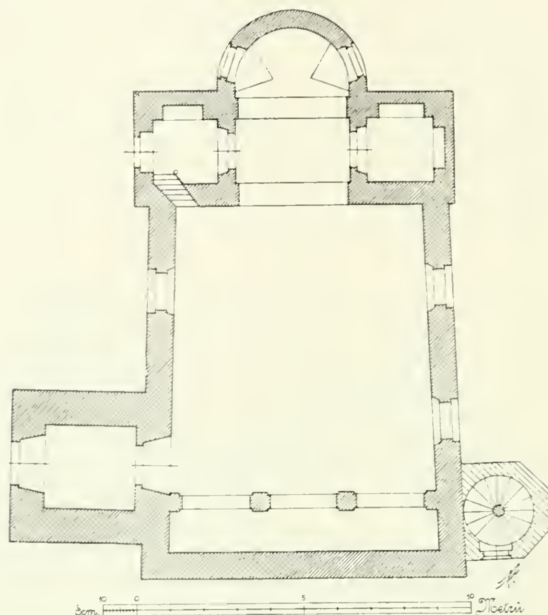
U severozápadního rohu lodi nízká hranolová věž šindelovou jehlancovou střechou krytá.

V presbytáři malý barokní oltář. Jeho architektura prostá: dva oblé korintské sloupky a akanthové rozviliny po stranách; na sloupcích spočívá kladí s vyřezávaným dubovým listovím; pod římsou jest věncoví. V hořejším nástavci čtyřlaloký rámec s neuměle malovaným obrazem Madonny. V dolejší části obraz nový (*Führichův*).

Zvon 0·615 *m* šir., 0·49 *m* vys. Nahoře $5\frac{1}{2}$ *cm* široký vlys skládající se z malých obdélníkových výjevů biblických: pod tím souvislá řada svislých akanthových listů. Na plášti orámovaný nápis: BRIKCI ZWO= NARZ Z CYMPERKV W NOWEM MIESTIE PRAZSKEM TENTO ZWON

VDIELAL LETA 1582. Pod tím medailony s poprsím a znakem Brikcího. Na druhé straně kartuše se znakem (člun); pod tím: PAWEL KORKA Z KORKY W SVCHYM DOLE NA WOSTROWIE Z. A.

TVRZ zdejší stávala na místě nynějšího dvora.

Obr. 198. Suchdol. Půdorys kostela.

Trhové Dušníky.

Sedláček, »Hrady« VI., 137—138; Místop. sl. 180; Jos. Hrabák, Průvodce po Příbrami a okolí.

TVRZ zdejší, vystavěná po r. 1548, změněna na počátku XVIII. stol. v nynější ZÁMEČEK. Jest to prosté jednopatrové stavení, na jehož šindelové střeše nalézá se dřevěná cibulovitá vížka. V prvním poschodí v síni, z níž do pokojů se vchází, nalézá se na rovném stropě hrubě provedené figurální stucco: v ellipsovitém rámci zápas dvou jezdců. Strop bývalého sálu, nyní příčkou ve dva pokoje rozděleného, jest pokryt barokními rozvilinami a věncovími; v rozích ve věncích ženské busty; uprostřed stěn lovecké výjevy: vše to provedeno rovněž ve stuccu. V jednom z menších pokojů na stropě v osmihranném poli antická postava ženská s kopím v ruce na dvoukolém voze sedící. Veškera tato štuková ornamentika z počátku XVIII. století pocházející, postrádá umělecké ceny.

Poblíž zámku KAPLE NEJSV. TROJICE přestavěná r. 1707. (Viz obr. 199.) Půdorys jeví se jako šestiúhelník se segmentovitou apsidou

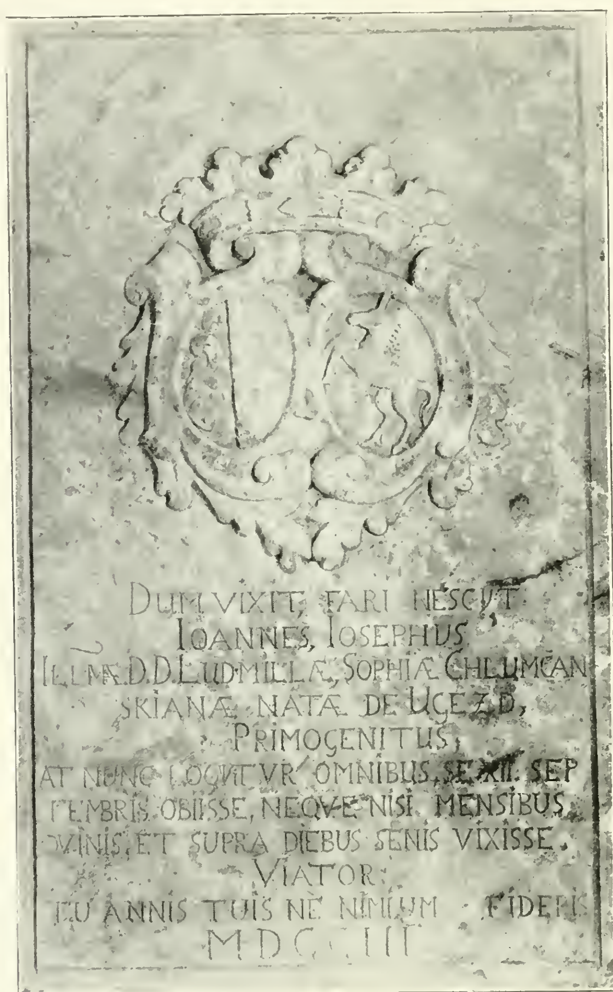
vzadu a s obdélníkovým risalitem v průčelí. Fronta rozčleněna lisenami a zakončena vysokým štítem. Na rovném nadpaží vchodu vytesán letopočet 1707. Nad vchodem dva prázdné plastické štíty vypuklé v hrubých rozvilinách akanthových držených andílky. Střecha šindelová; na ní lucernová cibulovitá vížka. Apsida zklenuta konchou, jež pokryta jest hrubým štukem andílků v oblacích se vznášejících a baldachyn držících. Okna široká, nízká, segmentovitá. Strop lodi plochý.

Obr. 199. Trhové Dušníky. Kaple.

Oltář barokní; po stranách rozviliny a hladké sloupky s volutovými hlavicemi. Nahoře rovné římsoví se šikmými úseky římsovými. Obraz nový na plátně malovaný. Nad obrazem nápis: O hlubokoſti Bohatſtwj y Maudroſti y Vměnj Božj yak gſau neſpitatelnj Saudowe ge° a newyſti-žitedlne ceſty ge° neboť kdo geſt poznal myſl Panie kdo mu radil kdo mu prwe dal nebo z nie° a ſkrze nie° a w niem gſau wſſecky wiecy gemuž ſlawa na wieky Amen. Rzjm. xj Očekawame Nowe Nebe a nowe Zemie. 2 Petr 3. Oko newidielo, ucho neſlichalo aniž na Srdce lidſke wſtaupilo czo geſt prziprawil Buh tiem, kteržiž gen milugj. 1 Korint. 2 kap. Pod obrazem nápis: Tato Archa ke Cžti a Chwale Blahoſlawene Trogicze Swate geſt udělana Nakladem Vrozene Pani Eliſſky Kokorzowe Rozene z Sſenffeldu a na Žluticzych. Pan Buch racž wodplata byti hognym požehnanjm ſwym Božſkým. Letha Panie 1618. Obnoweno 1691. Nejvýše nad římsovím nástavec ozdobený reliefovou andílčí hlavinkou; na nástavci na-

hoře prostřed krucifix, po jehož stranách P. Marie a sv. Jan, vesměs obhroublé práce řezbářské. Nad vchody za oltář malé na lepence malované znaky, na jednom tři ryby, písmena I K Z S S a letopočet 1615, na druhém jedna polovice červená, druhá černá, písmena A G K Z K a letopočet 1615. Oltář nedávno provedenou opravou zcela pokažen.

Obr. 200. Trhové Dušníky. Náhrobní kámen.

Kazatelna z téže doby jako oltář: na plochách polygonálního řečniště rámce ozdobené plochými řezbami renaissančními; v rámcích malované obrázky sv. evangelistů, umělecky bezcenné.

Náhrobní kámen ze šedého mramoru, uvnitř v pravo od vchodu do zdi zapuštěný (viz obr. 200). Nahoře dvojznak pod společnou korunou; pod ním nápis:

DVM VIXIT FARI NESCIJT
IOANNES IOSEPHVS
ILLMAE D. D. LUDMILLAE SOPHIAE CHLUMCAN
SKIANAE NATAE DE UGEZD
PRIMOGENITUS,
AT NUNC LOQVITVR OMNIBUS, SE XII. SEP
TEMBRIS OBIISSE, NEQVE NISI MENSIBVS
QVINIS ET SUPRA DIEBVS SENIS VIXISSE.
VIATOR
TU ANNIS TUIS NE NIMIUM FIDERIS.
MDCCIII.

Ve vížce dva zvonky nepřístupné, z počátku XVIII. století.

Trnová.

O blízkém hradišti viz »Hradec«.

Třebsko viz Střebsko.

Truskov.

Sedláček VI. 134.

Mezi Vysokým a Třebskem u rybníka zvaného »Truskovského« končí se hráz pahrbkem rozkopaným; stávala tu druhdy tvrz Truskov vodou tak obehnaná, že jen po hrázi se k ní přicházeti mohlo.

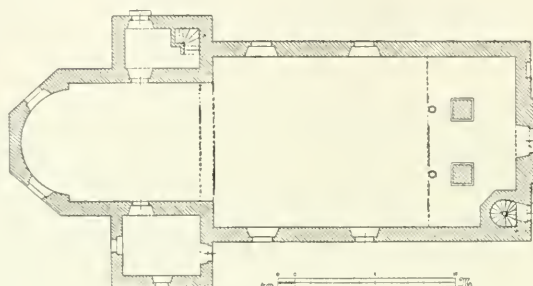
Verměřice (Hříměždice).

Kopáček, o. c. 125; Ottovy »Čechy« IX. 389.

FARNÍ KOSTEL SV. ANNY, zprvu od r. 1700 zámecká kaple; r. 1797 přistavěním lodi zvětšená.

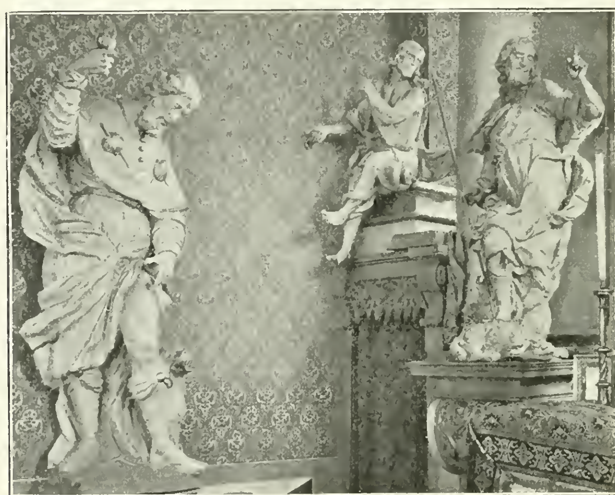
Stavba dosti rozsáhlá zevnějšku zcela prostého. V průčelí nízká hranolová věž do osnovy stavby pojatá, zvonovitou šindelovou bání krytá. Okna v lodi kostelní obdélníková, polohruhem nahoře uzavřená. Nad presbytářem cibulovitý sanktusník lucernový a plechem pobitý.

Presbytář 7·2 *m* šir. a 11·1 *m* dlouhý zakončen zevně třemi stranami osmiúhelníka, uvnitř polokruhem (viz půdorys na obr. 201). Vítězný oblouk segmentový. V presbytáři i v lodi rovný strop.

Obr. 201. Verměřice. Půdorys kostela.

Na oltáři barokní sochy z kláštera Obořištského, obstojně ze dřeva řezané: sv. Jan Křtitel, sv. Karel Borom. a j. U severní stěny stojí socha sv. Rocha rovněž z Obořiště v nadživotní velikosti ze dřeva řezaná (viz obr. 202).

Obr. 202. Verměřice. Barokové sochy.

Kalichy barokové, stříbrné a pozlacené:

1. 26 *cm* vysoký, z kláštera Plasského pocházející. Na košíčku vytepány andílkové v oblacích; na nodu znak opatství Plasského a písmena E T A P; na noze andílkové s odznaky umučení. Na noze a kupě po třech smaltových medailoncích s drobnými malbami. Značka: AS. Na spodku nohy vyryto: ME FIERI CVRAVIT F. EVGENIVS TYTL . ORD . CISTER . ABBAS PLASEN. PRAEPOSITVS LIPENSIS ORATE PRO EO ANNO 1702. Velmi pěkná práce z poč. XVIII. stol. (viz obr. 203).

2. 18·7 *cm* vys. Košíček utvořen z akanthových lupenů, mezi nimiž okrouhlé prázdné medailonky. Na noze květinové guirlandy, mezi nimiž oválové medailonky; na jednom z nich znak Mladotů a písmena W A M V S, na druhém nápis: WILIM ANTONN MLADOTA Z SOLOPISK A NA WIERMIERZYCH 1705 (viz obr. 204).

Obr. 203. Verměřice. Kalich č. 1.

Zvony:

1. 0·83 *m* šir., 0·63 *m* v. Nahoře hrubý ornament a nápis: S. IOSEPH ET S. PAVLE EREMITA TVEAMINI NOS IN MORTE ET VITA. Pod nápisem andílkové držící guirlandy. Na plášti polovypuklé obrazy sv. Josefa a sv. Pavla poustevníka.

2. 0·99 *m* šir., 0·71 *m* vys. Nahoře široce rozvěšené úzké guirlandy. Na plášti polovypuklina sv. Floriana, pod níž nápis:

☛ IOHANN WENZEL KÜHNER GOSS MICH IN PRAG 1727.

Obr. 204. Verměřice. Kalich č. 2.

Na druhé straně hrubé polovypukliny dvou světců v kroji římských vojínů. Při dolejším okraji řada nesouvislých prohnutých listů akanthových.

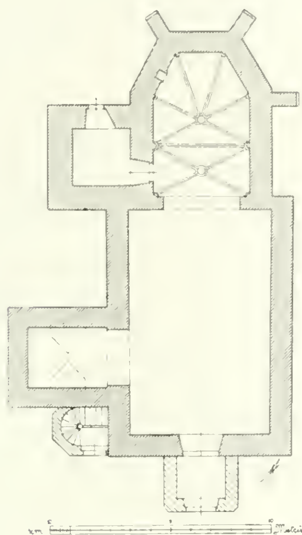
ZÁMEK přízemní nevzhledná stavba krytá šindelovou mansardovou střechou, na níž nevkusná hranolová vížka s hodinami.

Višňová.

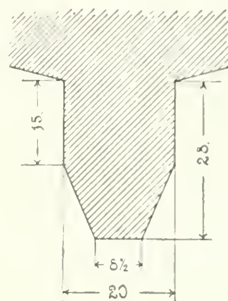
Schaller, VIII. Sommer, XVI. 231.

FARNÍ KOSTEL SV. KATEŘINY již r. 1352 jako farní připomínaný. Prostičký zevnějšek nevykazuje nic pozoruhodného. V průčelí obvyklý barokní štít.

Presbytář 4·8 *m* šir., 7·2 *m* dlouhý zakončen jest třemi stranami protáhlého osmiúhelníka a opřen v rozích nízkými pilíři s jedním nepatrným ústupkem (viz obr. 205). Klenba presbytáře, ze dvou polí se sklá-

Obr. 205. Višňová. Půdorys kostela.

Obr. 206. Višňová. Profil žebra.

dající, spočívá na oblých polosloupech s válcovou hlavicí. Žebra (otupený klín, viz profil jejich na obr. 206) vysedají 28 *cm* z klenby a sbíhají se ve dvou hladkých svornících (viz obr. 207 pohled do presbytáře). Okna široká, polokruhem zakončená.

Ve stěně severovýchodní ve zdi sanktuář, jehož ostění nahoře končí se špicí s prohnutými boky; tympanon sanktuáře jest prázdný. Dvířka ze skřížených plochých prutů; na průsečných bodech nasazeny šestilisté růžice.

Vítězný oblouk polokruhový.

Loď obdélníková 7·1 *m* šir., 10·15 *m* dlouhá, rovným stropem krytá; okna obdélníková, nahoře segmentem uzavřená.

Křtitelnice cínová 0·48 *m* vys. (víko v to nečítajíc), zcela prostá. Nohy mají nahoře podobu vousatých hlav s knížecími korunami; dole pak vějířovitě rozložených prstů. Kotlík hladký.

Obr. 207. Višňová. Pohled do presbytáře.

Na víku vyryto:

Letha Panie 1613 Tuto Krztitedlnicy * daly Udielati Ke czti a k chwale * Pana Boha Wssemohauczyho Wassykowe * Matauss * Hawel * Jan * Martin * ze wsy Aubenicz * K Swate Katerzinie do wsy Wissniowy Aby Y chramie Panie zustawala na Pamatku Gegich.

Při severozápadním rohu hranolová, neozdobná **věž** cibulovou bání krytá.

Zvon 1 *m* široký, 0·78 *m* vysoký. Nahoře dvouřádkový nápis:

1. ř.: Anno : domini : millecimo : Quincentecimo : xxx i : qui : me : fecit : mathias : nomen : habet : in : nova : Civitate : Pra 2. ř. genti : ex : hoc : laus : deo : patri : omnipotenti : et : beate : marie : cemper : virginis : et : omnibus : canctis : a : . . . . (viz faksimile na obr. 208).

Na plášti 1·45 *cm* vysoká, hrubě provedená polovypuklina sv. Václava.

Voznice.

Kopáček, 113.

Barokní kamenná socha sv. Jana Nep., umělecky bezcenná (viz vyobr. v Ottových »Čechách« na str. 383).

Vysoká (Vysoký).

Sedláček, VI. 134.

TVRZ zde od starodávna stávavší, v XVII. stol. dosti výstavná, zanikla.

Zduchovice.

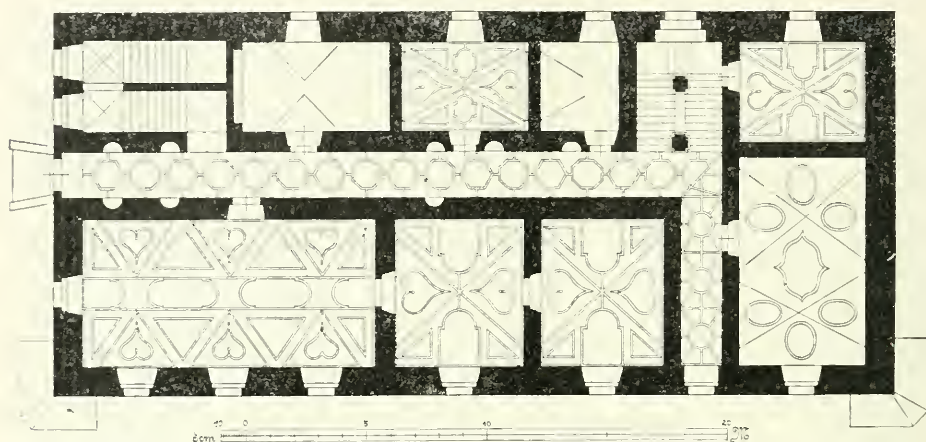
Sedláček, »Hrady« VI. 136; Ottovy »Čechy« 393.

TVRZ zdejší vystavěna teprve v XVI. stol.; později změněna v nynější zámek. Zevnějšek úplně nezajímavý. Pří-

Obr. 208. Višňová. Nápis na zvonu.

zemní sklenuté místnosti jsou ozdobeny žebrovitými vysedlými štukovými pruty, jež tvoří rozmanité obrazce (viz obr. 209).

U školy stojí kamenná socha sv. Jana Nep.; bezcenná práce barokní. Na podstavci chronografický nápis: DIVO IOANI POSVEVRT E DEVOTIONE Z DVCHOVICENSES (= 1735).

Obr. 209. Zduchovice. Půdorys zámku.

DODATKY.

Hluboš.

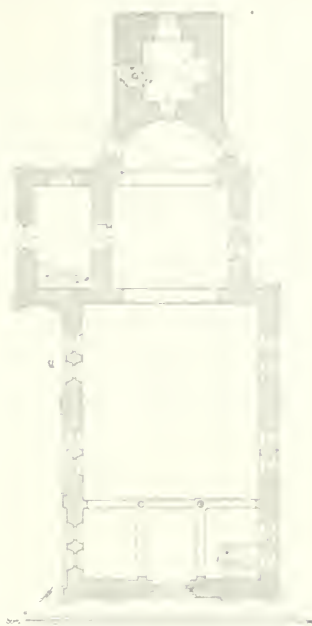
Schaller VIII., 111. Sommer XVI., 251. Sedláček, »Hrady« VI. 139. (s vyobrazením zámku), Ottovy »Čechy« IX. 291; Hrabák, Průvodce 77 a 78.

KOSTEL NEJSV. TROJICE, r. 1787 lok., od r. 1855 farní. Stavba původně barokní z konce XVII. stol., přestavěna byla r. 1877 úplně ve slohu románském. (Viz půdorys obr. 210.) Z původní stavby zbylo pouze zdivo věže; jinak nezachovalo se z ní ničeho, jelikož celý chrám byl od základů nově vystavěn a zvětšen co do délky i šířky.

Před presbytářem dobře komponovaná, 0·78 *m* vys. železná mříž ze starého kostela (viz obr. 211.).

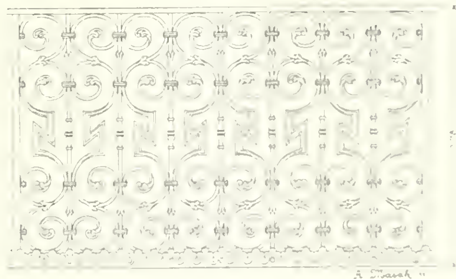
V presbytáři visí na stěně malý obraz sv. Antonína Paduanského (poprsí), na plátně malovaný, bez umělecké ceny. Na něm nápis: VERA EFFIGIES S. ANTONII DE PADVA EX ORIGINALI AD S. IACOBVM VET. PRAG. DEPROMPTA 1660. Obraz tento byl do Hluboše přenešen z kostela Pičínského.

Zvony: 1. 55 *cm* šir., 44·5 *m* vys. Nahoře rokokový ornament, na plášti polovypuklý obraz nejsvětější Trojice a znak Bechyňů z Lažan. Při dolejším okraji nápis: EXPENSIS ILL. D. GEORGII VMBERTI BECHINIE DE LAZIAN D. HLVBOSS E. C. R. M. CONS. ET INTIMI SECRETARII SVBSISTO ET SONO A. 1745.

Obr. 210. Hluboš. Půdorys kostela.

2. 46·5 *cm* v prům., 36 *cm* vys. Nahoře mezi barokními ornamenty pás s nápisem: GOS MICH FRIDRICH MICHAEL SCHÖNFELDT IN DER ALTSTADT PRAG 1692. Na plášti nápis: »HAEC CAMPANA FVSA EST ANNO 1692 EXPENSIS I. W. F. DVBSKY DE WITI: IN HONOREM STIGMATUM SS. IESV XSTI S. FRANCISCO EXPRESSORVM«, dále polovypuklé zkřížené ruce se stigmaty, pod nimi nápis: BENEDICTIO S. FRANCISCI a posléze nápis: »CHRISTVS VINCIT † CHRISTVS REGNAT † CHRISTVS IMPERAT † CHRISTVS AB OMNI MALO DEFENDAT CHRISTVS REX VENIT IN PACE DEVS HOMO FACTVS EST ET VERBVM CARO FACTVM EST IESVS NAZARENVS REX IVDEORVM AMEN.

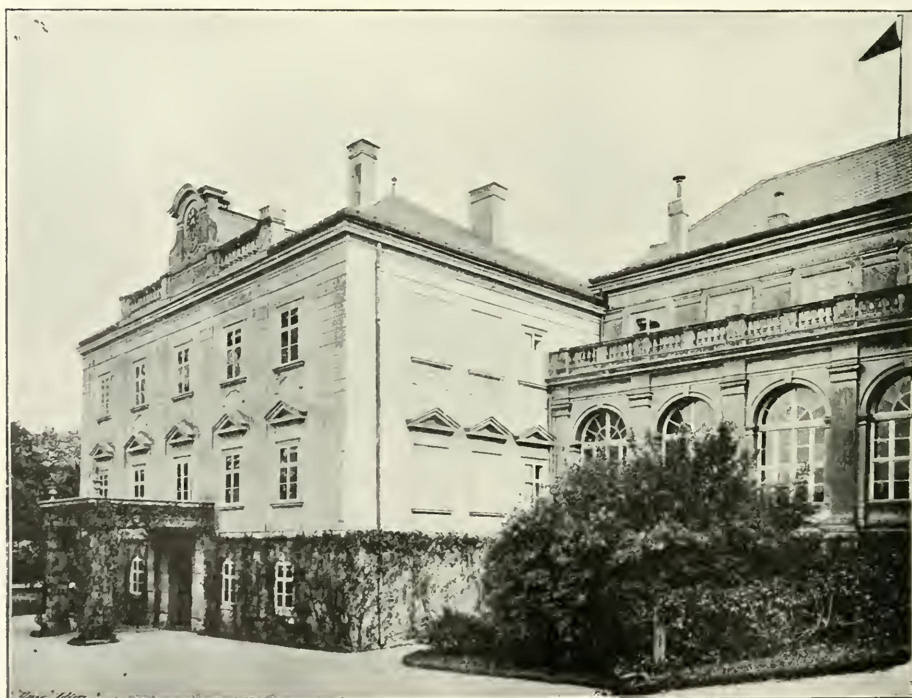
ZÁMEK, vystavěný ve druhé polovici minulého století slohem barokním, byl r. 1872 zvětšen a nově upraven. Jihovýchodní fronta (viz obr. 212) jeví se jako budova jednopatrová skládající se z části střední a ze dvou křídel v téže čáře k ní se přimykajících. Střed o pěti osách,

Obr. 211. Hluboš. Mřížka před presbytářem.

rozčleněn jest pilastry a zakončen nahoře ballustradou a novým vikýřovitým štítem. Façady u obou křídel jsou zcela prosté, toliko nahoře ozdobeny jsou podobnou ballustradou a podobným vikýřovitým štítem, jako část střední. Se strany severozápadní jeví se křídla jakožto budovy dvoupatrové, značně v před povystupující a zavřenou arkadovou galerií podél střední části se táhnoucí spolu spojené (viz obr. 213).

Obr. 212. Hluboš. Zámek. Fronta jihovýchodní.

Obr. 213. Hluboš. Zámek. Fronta severozápadní

Obr. 214. Hluboš. Zámek. Část stěny sálu zámeckého s krbem a gobelinem.

V prodloužení fronty jihovýchodní stojí opodál malá kaple zámecká, se zámkem skenníkem spojená; jest to staveníčko nic starobylého nevykazující.

Obr. 215. Hluboš. Zámek. Gobelin.

V přízemí střední části zámecké budovy nalézá se veliký sál s rovným stropem. Uprostřed podélné stěny proti hlavnímu vchodu ze zahrady veliký mramorový krb barokní, prostě sice, ale vkusně profilovaný (viz část jeho na obr. 214).

Po obou stranách krbu zavěšeny na stěnách krásné gobeliny z prvé polovice XVII. století znázorňující výjevy bitevní dovedně komponované

a dokonale provedené. Postavy oděny jsou antickými kroji. Na prvém gobelinu v popředí na návrší skupina mužů vyjednávajících; dole v údolí vojenské oddíly útokem v před se ženoucí, v pozadí stádo dobytka a několik stanů (viz obr. 214). Na druhém gobelinu v levém popředí vojevůdce obklopený četnou družinou stojí před stany; s pravé strany přicházejí bojovníci přinášejíce mu sťaté hlavy nepřátel a přivádějíce spoutané zajatce; v pozadí zuří boj (viz obr. 215).

V sousední komnatě zámecké na stěně dva gobeliny, z nichž jeden krajinný, druhý figurální. V levém popředí vojevůdce s družinou; před

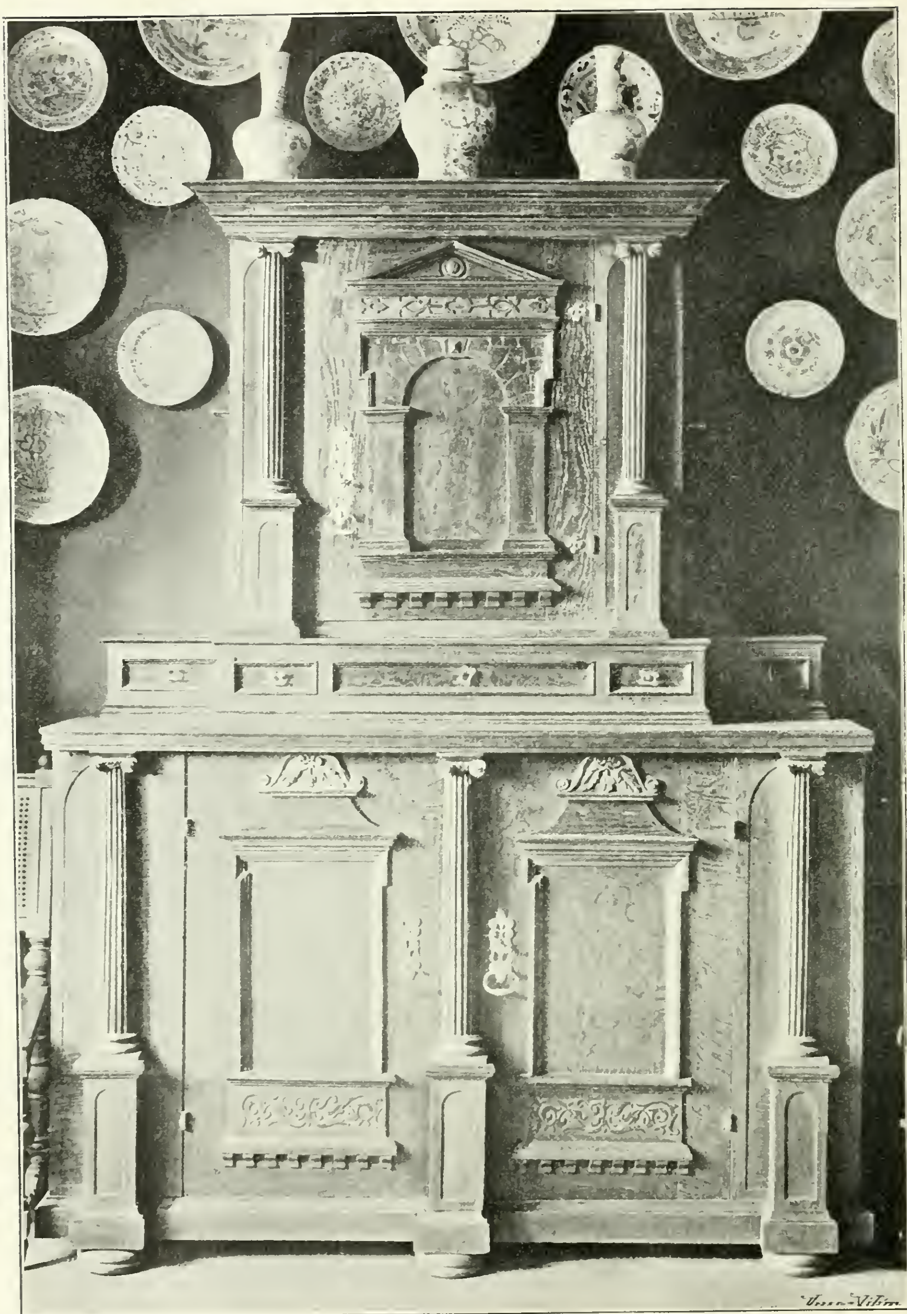
Obr. 216. Hluboš. Zámek. Gobelin

ním hoch s blánkou a pérem; v pozadí tlupy vojska táhnoucí půvabnou krajinou, v jejímž pozadí uprostřed viděti kostel. Široký okraj gobelinu vyplněn různými zvířaty (Viz obr. 216.)

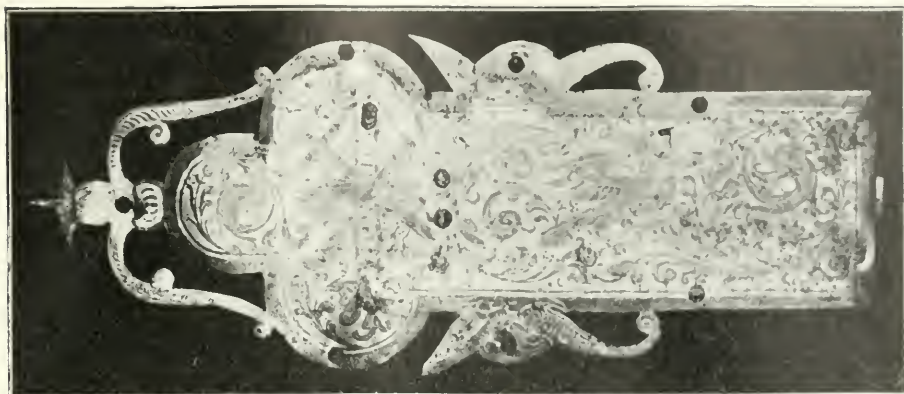
V komnatách zámeckých hojně pěkného nábytku renaissančního a barokového, řezbami i vykládáním bohatě ozdobeného. Z nich zmínky zasluhuje renaissanční skříň rozčleněná jonskými kanellovými sloupky (viz obr. 217).

Na některých skříních vkusně pracované zámkové plechy s nasekávanými a modře kalenými ornamenty (Viz obr. 218.).

Mimo to hojně vídeňského a míšenského porcullánu, jakož i několik pěkných skleněných rytbou ozdobených číší ze XVII. a XVIII. století.

Obr. 217. Hluboš. Zámek. Renaissanční skříň.

Obr. 218. Hluboš. Zámek. Plech zámkový.

Obr. 219. Hory Březové. Zvon Brikciho z r. 1580.

Obr. 220. Hory Březové. Hořejší pás na zvonu.

Hory Březové.

(Dodatek ke str. 38.)

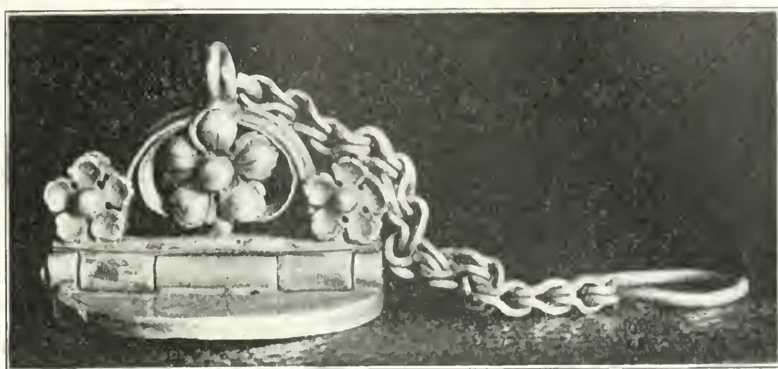
Dodatkem podáváme vyobrazení pěkného zvonu na radnici chovaného (viz obr. 219), jehož popis podali jsme na str. 38. Hořejší pás obsahuje

Obr. 221. Hory Březové. Brikcího podobizna a erb.

řadu ptáků za sebou jdoucích. Pod tím věnec pěkně modellovaných akanthových lupenů (Viz obr. 220.). Zajímavá jest plaqueta s poprsím Brikcího, jež po prvé tu přímo se zvonu jest fotografována, a neméně i plaqueta s jeho znakem (Viz obr. 221.).

Mimo to chová se na radnici stříbrné pečetidlo horního bratrstva Příbramského z roku 1530. Držadlo ozdobeno po obou stranách vkusně tepanými pětilistými růžicemi, z nichž prostřední větší má lístky vydnuté,

Obr. 222. Hory Březové. Pečetidlo z r. 1530. Pohled ze strany.

a obě postranní menší rosety mají lístky vypuklé. K držadlu připojen stříbrný řetízek. (Viz obr. 221.) Na dolejší kruhové ploše 4 *cm* v průměru měřící spatřujeme nejvýše obdélníkovou tabulku s nápisem: »DER KNAPTSCHAFT ZVM PRZIBRAM«, pod tím pak štít se skříženými kladívky, držený dvěma horníky mečem ozbrojenými a perlíky v pravicích držícími. Nejdoleji letopočet 1530. (Viz obr. 222.)

Obr. 223. Hory Březové. Pečetidlo z r. 1530

SEZNAM MÍST.

JMÉNA UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ.

OPRAVY.

Na st. 42. místo »Farní kostel« má státi »Filiální kostel.«
Na str. 106. ř. 10. shora místo 1867 má státi: 1687.

Příspěvky

věnované na vydávání „Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém".

Na vydání jednotlivých svazků Soupisu dostalo se Archaeologické kommissi a dostává příspěvků jednak věnováním subvence na vydání, kterážto podpora obrací se na pořízení illustrací, tak že tímto způsobem jednotlivé svazky podle hojnosti subvence mohou býti prodávány poměrně lacino a dojíti tak nejširšího rozšíření ve veřejnosti. Na druhé straně podporuje se dílo hromadným zakupováním jednotlivých svazků od autonomních a jiných korporací.

Posud Archaeologické kommissi poskytli příspěvky*) obojího druhu tito jednotlivci a korporace:

Důstojný provincial augustinianů P. A. Tonder na Soupis okresu Lounského . . . . K 140·—
Konvent augustinianů v Ročově . . . . » 60·—
Město Kolín na Soupis okresu Kolínského . . . . » 400·—
Okresní výbor v Kolíně na Soupis okresu Kolínského . . . . » 400·—
Město Louny na Soupis okresu Lounského . . . . » 400·—
Okresní výbor v Kouřimi na Soupis okresu Kolínského . . . . » 400·—
J. J. Jiří kn. z Lobkowicz na Soupis okresů Mělnického, Píseckého a Jičínského . . . . » 1000·—
Pan ředitel Jan Vaněk zakoupil 80 výt. Soupisu okr. Kolínského
Okresní výbor v Kouřimi . . . 12 » » » »
J. M. opat Sigmund Starý na Soupis okresu Milevského . . . » 100·—
Město Roudnice na Soupis okresu Roudnického . . . . » 400·—
Okr. výbor v Bechyni na Soupis okresu Milevského . . . . . » 100·—
Okr. hospodářská záložna v Sedlčanech na Soupis okresu Sedlčanského . . . . » 40·—
Hrabě Jan Josef z Herbersteina na Soupis okresu Roudnického » 50·—
Pan August Fodermayer na Soupis okresu Plzeňského . . . . » 100·—
Rolnická záložna Podřipská na Soupis okr. Roudnického . . » 200·—

---

*) Příspěvky uvádějí se, jak podle času byly poskytnuty.

Okresní školní rada v Sedlčanech zakoupila 45 výtisků Soupisu okresu Sedlčanského.

Hospodářská okresní záložna v Sedlčanech koupila 30 výtisků téhož Soupisu.

Okresní výbor v Sedlci koupil 15 výtisků téhož Soupisu.

Okresní výbor ve Voticích koupil 100 výtisků téhož Soupisu.

Městská rada v Roudnici zakoupila 25 výtisků Soupisu okresu Roudnického.

Okresní výbor v Bechyni zakoupil 10 výtisků Soupisu okresu Milevského.

J. J. Adolf Josef kníže ze Schwarzenberga věnoval na vydání Soupisů, které se týkají jeho panství . . . . K 2000·—

Město Klatovy na Soupis okresu Klatovského . . . . » 200·—

Město Praha na vydání Soupisu památek města Prahy*) (I. lhůta) » 5000·—

Okresní výbor v Pardubicích na Soupis okresu Pardubického . » 200·—

Město Mělník na Soupis okresu Mělnického . . . . » 100·—

Okresní zastupitelstvo v Lomnici n. L. na Soupis okresu Třeboňského . . . . » 50·—

Okresní výbor v Karlíně na Soupis okresu Karlínského . . . . » 1000·—

Záložna ve Vysočanech » » » » . . . . » 50·—

Okresní zastupitelstvo ve Veselí n. L. na Soupis okresu Třeboňského . . . . » 50·—

Město Karlín na Soupis okresu Karlínského . . . . » 400·—

Okresní výbor v Třeboni na Soupis okresu Třeboňského . . . » 100·—

Městská rada v Rokycanech na Soupis okresu Rokycanského . » 200·—

Město Praha na Soupis památek města Prahy (II. lhůta) . . . » 5000·—

J. J. Ferdinand kn. Kinský na Soupis okresu Chrudimského . » 600·—

Občanská záložna v Hlinsku zakoupila 10 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.

J. J. Moric kníže z Lobkovic na Soupis památek zámku Roudnického . . . . » 6000·—

Okresní výbor v Hlinsku zakoupil 25 výtisků díla »Lid na Hlinecku«.

Okresní výbor v Chrudimi na Soupis okresu Chrudimského . . » 400·—

Městská rada v Jindřichově Hradci na Soupis okresu Jindřichohradeckého . . . . » 100·—

Občanská záložna v Karlíně na Soupis okresu Karlínského . . » 200·—

---

*) Prozatím povolena subvence 20.000 K.

